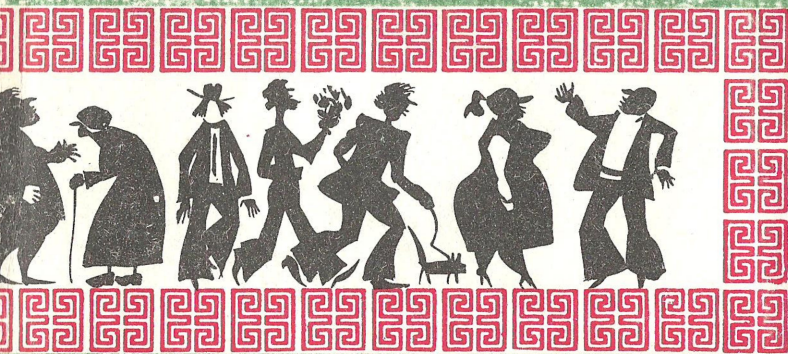

42
K85

АНДРІЙ
КРИЖАНІВСЬКИЙ
**ХТО СПАЛИВ
КАРФАГЕН?**

**АНДРІЙ
КРИЖАНІВСЬКИЙ**

**ХТО
СПЛИВ
КЛРФЛГЕН?**

Гумор та сатира

ГІПОТЕЗА ЩОДО ЗНИКНЕННЯ МАТЕРІЇ

Ваші висновки, пардон за вибачення, з наукової точки зору не витримують критики. Справді, що таке матерія у розумінні міжгалактичному? Це вічна субстанція. Наша Земля у розумінні міжзоряному — тьху! — мізерія. Дієтичне яйце. Але в смислі збереження матерії вона теж підкоряється загальному кругообігові природи.

Матерія нікуди не зникає! Ось про що ви забули, будуючи свої докази. Це знає будь-який кандидат, який живе з науки. Візьмемо за приклад один з видів матерії — на костюм а ля натюрель. Вона нагромаджується білим золотом у коробочках на бавовняних плантаціях. Пройшли комбайни. І що ж — бавовна зникла? Ні, шановний! З неї насукали ниток, направили пряжі, наткали погонних метрів. І ось уже пишається у бавовняному костюмі якийсь молодожон. Минає медовий місяць, грядуть буремні роки. На костюмі — дьоготь, штопка, тління. Викинули... Та не зникла, не зникла матерія — її прибрала вторсировина. І знову тягнеться білий сувій з папероробних машин, рябіє шрифтом сучасних книг, обмінюється центнерами на «Королеву Марго», виходить після утилю третім сортом — і так до туалетної стрічки включно. Вступають у дію складні хімічні реакції — і от перекачують на бавовняні плантації перегній, і знову гордо підносяться коробочки з білим золотом.

А ви твердите про зникнення матерії! Навіть смішно, вибачаюсь за пардон. Матерія лише переходить з однієї якості в іншу. Пошлюся на власний приклад. Пам'ятаю, були в мене велосипед і дитяча коляска. Хіба зникли ці іграшки далекої молодості? Аж ніяк, шановний! Пішли в мартен на переплавку і повернулися мотоциклом з коляскою. Потім відбулися інші матеріалістичні

В этой книге писатель ведет прицельный огонь по приспособленцам разных мастей. Автор своеобразных юморесок, остроумных афоризмов расширил свой жанровый диапазон иронической поэзией и комедийными сценками.

У цій книзі письменник веде прицільний вогонь по пристосованцях різного ґатунку. Автор своєрідних гуморесок, дотепних афоризмів розширив свій жанровий діапазон іронічною поезією та комедійними сценками.

Іронічні новели

ГІПОТЕЗА ЩОДО ЗНИКНЕННЯ МАТЕРІЇ

Ваші висновки, пардон за вибачення, з наукової точки зору не витримують критики. Справді, що таке матерія у розумінні міжгалактичному? Це вічна субстанція. Наша Земля у розумінні міжзоряному — тьху! — мізерія. Дієтичне яйце. Але в смислі збереження матерії вона теж підкоряється загальному кругообігові природи.

Матерія нікуди не зникає! Ось про що ви забули, будуючи свої докази. Це знає будь-який кандидат, який живе з науки. Візьмемо за приклад один з видів матерії — на костюм а ля натюрель. Вона нагромаджується білим золотом у коробочках на бавовняних плантаціях. Пройшли комбайни. І що ж — бавовна зникла? Ні, шановний! З неї насукали ниток, направили пряжі, наткали погонних метрів. І ось уже пишається у бавовняному костюмі якийсь молодожон. Минає медовий місяць, грядуть буремні роки. На костюмі — дьоготь, штопка, тління. Викинули... Та не зникла, не зникла матерія — її прибрала вторсировина. І знову тягнуться білий сувій з папероробних машин, рябіє шрифтом сучасних книг, обмінюється центнерами на «Королеву Марго», виходить після утилю третім сортом — і так до туалетної стрічки включно. Вступають у дію складні хімічні реакції — і от перекачують на бавовняні плантації перегній, і знову гордо підносяться коробочки з білим золотом.

А ви твердите про зникнення матерії! Навіть смішно, вибачаюсь за пардон. Матерія лише переходить з однієї якості в іншу. Пошлюся на власний приклад. Пам'ятаю, були в мене велосипед і дитяча коляска. Хіба зникли ці іграшки далекої молодості? Аж ніяк, шановний! Пішли в мартен на переплавку і повернулися мотоциклом з коляскою. Потім відбулися інші матеріалістичні

перетворення: мотоцикла — на «Запорожець», «Запорожця» — на «Москвич», «Москвича» — на «Жигулі», «Жигулів» — на «Ладу» експортного варіанту. А ще ж є «Волга»-двадцятьчотвірка!

Бачите, скільки вад мають ваші припущення щодо зникнення матерії! Ні,— вигукує моїми вустами велика наука,— матерія вічна, вона нікуди не зникає, а лише набуває нових якостей.

Тепер, коли ми розглянули проблему в усьому комплексі міжгалактичних взаємозв'язків, коли ми знаємо, що матерія первинна, а дух вторинний, як матеріально відповідальна особа, мов на духу заявляю: в усьому винні щури! Щурів у нас справді достобіса, і жеруть ці вітчизняні алігатори, як відомо, все підряд. Я вжив заходів — приніс власну кішку, але вона зчезла, тобто в бойовищі зі щурами перейшла в іншу якість. От вам і наукова розгадка явища: істина, якої ви дошукуєтесь, перебуває в посліді щурів.

Прошу даний трактат, громадянине слідчий, вважати виправдувальним документом на звинувачення щодо зникнення матерії (тридцять метрів закордонного котону) з ввіреного мені магазину.

За вибачення — пардон.

ФОРМУЛА БЛАГОПРИСТОЙНОСТІ

Серед численних пороків, що позначилися на розбурханому обличчі Мордюка, інтелектуалізм був найменшим. І його знову перекинули на іншу посаду.

— Перебудова тресту на оперативний штаб бригадного підряду затягнулася,— ввів Мордюка в курс справ керуючий.

— Пити треба менше! — відповів новоспечений кадр.

— Так, так...— чомусь знітився абсолютно непитущий керуючий і відпустив Мордюка без директивної накладки.

— Криком нічого не зрушите. Компетентність і ще раз компетентність,— напучував головний інженер.— Як свідчить мій досвід...

— Пити треба менше! — рішуче закінчив Мордюк.

— Не графік, а лялечка! — щиро ділився прогресивною документацією молодий зав.— З вас шампанське, колего!

— Пити треба менше! — відрубав Мордюк, згрібаючи кальки.

— Монтаж з коліс летить під три чорти! — махав руками бригадир об'єкта.— Де контроль?

— Пити треба менше! — обірвав Мордюк головну будівничу фігуру.

— У вас перевитрата на перевитраті,— поліз у бійку начальник планового,— я доведу, що...

— Пити треба менше! — зім'яв плановика Мордюк.

— Товаришу Мордюк,— зашебетала секретарка,— я побігла, бо у доньки щось з животиком...

— Пити треба менше!

— Шеф! — залетів до Мордюка некерований інженер Пепсіков (дипломом і посадою він не дорожив, бо мав

фах верхолаза-монтажника).— Шеф! Просимо на сабан-туй!

— Пити треба менше!

— З приводу вашого вошестя на престол! — не здригнувся талановитий Пепсіков.

— М-да... Якщо символічно...

— Суто символічно! — засяяв Пепсіков.— По графину — і край!

— По графину? — зацікавився Мордюк.

— Для здоров'я! Шандор корчагу угорського вина дістав.

— М-да... А закусон?

— Кава габонська, Річард дістав, сендвічі з баликом, Нінон дістала...

— Гастрит, інсульт, розпуста! — сказав Мордюк.

— Як так? — спохмурнів Пепсіков.

— Вино — гастрит, кава — інсульт, балик — розпуста.

— А-а... А що?

— Спирт! Усе рубцює.

— А вино полірує! — зрадів Пепсіков.— Айн момент! ...Річарда зняли з роботи. Нінон і Шандор відбулися доганами. Пепсікова понизили на вищеоплачувану посаду верхолаза-монтажника. А Мордюка просто з витверезника перекинули в інший трест.

— Жодної аморальної НП за довгі роки — і ось тобі маеш! — бідкався на зборах керуючий.— А найбридкіше — демагогія. Що накажете записати в рішення?

— Пити треба менше! — пролунав безкомпромісний голос наступника Мордюка.

КОНТЕКСТИ

Відзначилися: пасуть задніх попереду всіх.

У природі нічого не зникає, крім самої природи.

Він завжди «за», але не знає проти чого.

Народжені плазувати злітають на дутих авторитетах.

Скажи мені, хто твій ворог, і я дізнаюсь, хто мій друг.

Склав іспити мовчки.

Власну думку мав, але не поділяв.

Вас ображає карлик? Значить, він вище.

Убитий звуком при спробі втечі з біт-концерту.

Правила гарного моветону.

ЧАРІВНА ЯЛИНКА

Разом із знайомою дівчиною я пропхався на новорічний бал в солідне об'єднання, де вона працювала.

— Дами-трудівниці та товариші-кавалери! — гукав розпорядник балу. — Завдяки турботам місцевому до нас прийшов Новий рік. Всі до ялинки! Святковий інвентар руками не мацати!

На ялинці замість традиційних прикрас висіли чобітки, панчохи, кофти, краватки, світильники, транзистори та сила-силенна інших речей «для дому, для сім'ї».

Жінки стогнали від захоплення.

Чоловіки позбулися впливу буфетного магнетизму.

Розпорядник балу тріумфував.

— Які чобітки! — схвильовано щебетало жіноцтво. — Французькі чи італійські?

— Ви помиляєтесь! — весело відповів розпорядник. — Це чобітки «Будні» нашого виробництва.

— Який транзистор! — приєдналося до жіночого хору шкіряно-замшеве козацтво.

— Це японський, — напруживши інтелект, пояснив я. — Фірма «Сонька».

— Ви співаєте з чужого голосу, мій недосвідчений друже, — недбало кинув розпорядник. — Це транзистор «Ганка» нашого виробництва.

Я відчув, що з мене зробили блазня на громадських засадах.

— Яка кофта! — завершчала моя дівчина. — Підтвердіть, що це англійська, що я не помилилася!

— На жаль, моя чарівнице, — ніжно заперечив розпорядник, — це кофта «Вівці мої, вівці» нашого виробництва.

— А цей мережаний дедерон? Невже...

— Саме так. Це панчохи «Польова радість» нашого виробництва.

— Але ж краватки напевне імпортні! — вискочив відомий баталіст-скандаліст Пилип Конопельський. — Не бачу рідної гами кольорів — буряково-малинової чи зелено-рудой!

— І ви не вгадали! — торжествував розпорядник балу. — Це краватки «Гордіїв вузол» нашого виробництва.

— Невже... невсе всі речі наші?

— Так! — ствердив розпорядник. — Наші! На виставку.

ОБІКРАЛИ

Дачка у мене за містом. Типу голубника. Зате природа. Простір для розперезаної творчості.

Обладнав кабінетик. Збив стелажі на всю стіну. Літературний інтер'єр виставив: класику, перлини світової літератури. Поряд власні твори примостив, десять книжок у розкішних оксамитових оправах — ціла палітурня на моє спецзамовлення працювала.

Сидів якомсь на дачці — новий роман катав. Тема геніальна! НТР на селі. Голова колгоспу відбуває на симпозиум до штату Колорадо. З доповіддю про колорадського жука у наших умовах. А чорнобровий заступник тим часом вводить НТР. Допомогає йому головиха — молода кібернетичка (голова їй ходу не давав). Виписують ЄС ЕОМ для повної кібернетизації просапних культур. Хтось тягне з системи два секретних кристали, а головиху тягне на кисле. З'являється сільський детектив... І пішло, і поїхало!

Накатав, як завжди, сторінок двадцять. А під вечір задощило. Сів на електричку — і в місто. Дачну шерсть обстригти. Вранці повернувся — обікрали! Кватирку відчинену залишив!

Крім книг, брати нічого. Нічого й не взяли. Крім книг. Тільки мій рукопис на столі не зачепили. А на рукописі... записка!

Читаю:

«Книжка — найкращий подарунок на день народження. А в мене якраз день народження. Дякую за найкращий подарунок. Невідомий вам книголюб».

Нахаба!

— Ось! — показую записку старшині залізничного

відділення.— Слід! Злодій сам до вас проситься! Графологічна експертиза і...

— І залишмо літературщину,— продовжив старшина.— Діяв не рецидивіст, а підпилий дилетант-початківець.

— Чому дилетант?

— Записка.

— Чому підпилий?

— Рядки стрибають, як косий по стерні.

— Може, сусіди щось примітили?

— Розпитаємо. Та навряд. Дощ перішив, вигнав туристів з лісу. Море людей, і всі з рюкзаками. Ваш літературознавець заштовхав книжки до рюкзака — і на електричку. На лінії двадцять станцій. Три мільйони чоловік. Ходити й питати: «Чи не ваш почерк?»

— Як бути?

— Давайте назви. Може, на книжкових товчках злодій спіймається.

Я перелічив видання. Свої етично не назвав.

— Повезло злодюжці,— констатував старшина.

— Злодіяці! — уточнив я.— Мінімум сорок кілограмів духовного багажу на собі пер!

— Ваша правда,— погодився старшина.

— Благаю! — приклав руки до серця.— Розшукайте! Неоціненний художній скарб — мінімум на тисячу карбованців!

— Культурний злочин нині пішов,— задумливо сказав старшина.

Але мені не полегшало. Спливали місяці. Набрякав мій колгоспно-детективний роман. А злочин гуляв на волі.

Якось повернувся на дачку з творчого відрядження. А на підвіконні... пишалися мої оксамитові томики. Десять як один!

Старшина примчав з собакою. Марно! Вночі знову прорвало небо.

— Дірок у космосі понаробляли, а у собаки нюх пропадає,— бідкався старшина.

— А відбитки пальців? — підказав я.

— Ваші?

— Злочин!

— А-а... Подивимось...

Старшина витяг лупу і дослідив мій творчий дорожок. Не знаю, як відбитки, а записку знайшов. Відкашлявся і зачитав:

«Обурений до краю! Ризик, нерви, фізичне навантаження! А ви серед літератури підсунули пуд власної творчості, законспірованої благородними палітурками. Ганьба халтурникам!»

— Нахаба! — вискnuв я.

— Культурний злочин нині пішов,— задумливо сказав старшина.

КОНТЕКСТИ

Під мухою і заєць — лев.

Співачка брала публіку на горло.

Інфузорії розмножуються діленням: я — тобі, ти — мені.

Думка назавжди заблукала у звивинах його мозку.

Часом корінь зла подибують у кроні.

Дороговказ: «Обережно! Поворот долі!»

Брехун завжди ріже правду-матку.

З характеристики: «Не п'є, але поважає».

Копався в собі, поки не вирив яму.

Знайшли спільну мову: перейшли на нецензурні слова.

ТРОЯНСЬКИЙ РЕЦЕПТ

Розігнати кадри — то нехитре діло, і першою безневинною жертвою ви обрали мене.

Ви хизуетесь своїми науковими методами керівництва, а від них наукою навіть не тхне. Ви молодий, я міг би бути вашим батьком і тоді задрав би фрак та всипав по-сімейному ременякою — ото була б справжня наука! На нещастя, ви мені не син і навіть не родич через дорогу навприсядки, а тому мушу гірко страждати під вашою незрозумілою орудою.

Ви, либонь, ніколи не хворіли, коли таке встругнули проти старої, перевіреної кадри. Я хоч і в тілі і при буряковому виді, але тихцем хворію і можу врізати дуба. Та не прогулюю на бюлетенях, як деякі інфарктники, інсультники, гіпертоніки, шизофреніки та інші мудрагелі рідної нам установи.

Хіба я критиканствую у коридорі, або співаю, або танцюю підстрибом навколо відвідувачів? Ні, я сиджу як

пень і вирішую питання: «Так, мовляв, і так, кладу вас у папку на предмет просування по інстанціях». І коли клієнти гатять перед моїм носом кулаками, я не репетую, не б'юся навкулачки, не відсилаю їх к бісу або до вас, а зачитую відповідні статті кодексу щодо примусової боротьби з дрібним хуліганством та образами при виконанні.

І якщо ви так чіпляєтеся за науку, то я теж почну гамселити вас наукою, бо попів трудового Клааса стукотить у моє скривджене серце. Ви хоч петраєте у грецькій? Рецептурне слово «вінотерапія» знаєте? Ага, не чули? Сном-духом не відаєте, хоча для гонору вивчили кілька чужих нам закордонних мов. Американської я, правда, не знаю (і вам не раджу), а грецьке слово «вінотерапія» вивчив заради здоров'я. І означає воно по-нашому «лікування вином». Наші видумали лікування від алкоголізму, а стародавні греки — навпаки.

Як було у прадавньому світі, коли мавпа зіскочила з дерева, взялася за сапку і стала людиною?

Тоді капали піпетками, як ниньки валер'янові краплі, бо теперішній алкоголь у старовину був ліками. Приміром, заслаб якийсь дон чи васал і вже навіть не дригається. Монахи п'явки чіпляють, кров пускають, донна (чи васалиха) ревма реве, а благовірний не телпається. Тоді головний монах — морг! — і ченці капають у чарочку кагор, мадьору або ром, у залежності від фінансових можливостей донни (чи васалихи). Влили ті краплі, бачать — рожевіє покійник. Подвоюють дозу — сіпається! Наливають з радощів штрафну. Співає! Потім — відхідну. Танцювати зривається! Колінця вигинає! Колінцями й кінчалоя — простягав, бідолага, ноги. Пізно лікувати почали...

Отут люди і второпали — діло! Навчилися гнати ліки з усякої всячини. Спочатку, правда, сильно мерли, а потім призвичаїлися. І оте лікування, назване греками «вінотерапія», потрібне і в наші дні, поскільки організм

віками звикав і слабне, як без вітамінів. У мене в роду, либонь, сильно мерли, бо відчуваю, що червоних шариків не вистачає. Чим рятуватися? Тільки винотерапією. Причём алкоголь шкідливий, коли його вживають нерегулярно, а я — строго за дієтою: мензурку портвейну зранку, в обід і ввечері. Ще мені можна мадьору, кагор, вермут (він на лікувальних травах).

От ви, кажуть, у рот не берете спиртного. Може, у вашому роду натискали на солодке чи солоне, тоді буде діабет чи подагра. А може, хтось з ваших пращурів перекинувся від білої гарячки, тоді вам, звісно, не можна...

У плані самокритики ви можете турнути мене з роботи і тоді наплюєте в очі науці, з якою носитеся, ніби з писаною торбою. Про всяк випадок даю вам інформацію для роздумів на той предмет, що я шістьох непитущих начальників уже пережив...

Прошу вважати цей лист науковим спростуванням вашої несолідної репліки щодо моєї персони: «А від Аполлона Сидоровича постійно тхне сурогатним вином». Вибачатися не треба, але принагідно подайте нову репліку: «Щодо Аполлона Сидоровича, то він приймає процедури винотерапії за рецептом стародавніх греків для підтримки свого здоров'я. І хай молодь вчиться в нього дозування: прийняв своїх п'ятсот-шістсот грамів — і зупинися!»

ГІПЕРБОЛА

Була собі в одному місті торговельна база. Величенька, багатенька, але невезуча.

Впродовж багатьох років з цієї бази жили її працівники та працівники ОБХСС. Перші — на зарплату. Другі — виключно на зарплату.

ОБХСС, як і було в дійсності, з'явиться в оповіді двічі. На кульмінаційний момент та розв'язку.

А сюжет рухатиме торговля. Точніше — один її представник.

Молодий дипломований спец Ігор Ох прийняв базу замість товариша, якого певний час називатимуть не товаришем, а суворо й урочисто — громадянином. Як зазначалося в експозиції, ця база була невезучою. Її один за одним очолювали товариші, яких потім довго називали громадянами.

Ох навів порядок досить швидко, але дивним для бази методом: по руках давав, а сам не брав. Понад те — він розбазарив базу бази: звільнив досвідчених торговельних зубробізонів, які теж свого часу жили за державний рахунок, а потім на рахунок держави.

Зубробізони висловили протест.

Ох відхилив протест з допомогою відповідних юридичних вердиктів (доповнених і уточнених).

Зубробізони звинуватили Оха в крюкотворстві. Якби всі параграфи закону втілювались у життя, твердили вони, база вимерла б.

Але вчорашні випускники торговельних вузів, на яких Ох проміняв базу бази, довели життєдіяльність торгівлі в рамках закону.

Вибух — кульмінаційний — не забарився.

Анонімний дзвінок в ОБХСС сповістив служителів богині Феміди, що служитель бога Гермеса Ігор Ох переховує у своєму кабінеті валюту. Служителі Феміди не здивувалися, бо знали з міфології, що Гермес був богом торгівлі та покровителем злодіїв за сумісництвом. Отже, корені зла тягнуться ще з Еллади.

Ох зустрів працівників ОБХСС блідий, але спокійний, як і належить кожному, хто йде на базу, усвідомлюючи, на що йде.

Вівчарка знайшла у кабінеті Оха три пакунки з написами «Ігорку за послуги». Інтелігентний собацюра обнюхав понятих і поклав дорогі пакунки до ніг трьох потомствених трудівників бази: долари — Ведмежатникову, гульдени — Витягайлу, ієни — Фарцу. І бездарні поплічники звільнених зубробізонів рушили з почесним ескортом «в путь-дорогу дальню».

Про Оха заговорили.

— Нащо виламуватись? — дивувалися хитромудрі.— Треба жити як усі.

— Він і живе як усі,— відповідали наївні.

— Як усі на базі,— пояснювали хитромудрі.

А один доцент з інституту перепідготовки торговельних кадрів висловився так:

— В естетичному відношенні мистецтва торгівлі до дійсності Ох утопіст. Утоплять!

Але час спливав, і база впливла у взірцеві.

При зустрічах на вулицях Ох охоче давав секретні адреси шукачам дефіцитних скарбів. Точніше — одну адресу. Ви вгадали — адресу ОБХСС.

На дзвінки Ігор Ох теж відповідав стереотипно:

— Просіть голосніше. До телефону підключений магнітофон.

Хамство, звичайно. Але дзвінки припинилися.

А от проти зливи записок Ох був безсилий. Якось він позбирав ті, що на бланках, і відніс до ОБХСС.

— Криміналу нема,— пояснили йому.

— А якщо...

— Тоді посадимо вас.

— А якщо перейти до ОБХСС?

— Приймемо з радістю.

І Ох перейшов. А на його місце призначили працівника ОБХСС з підірваним здоров'ям.

Виграли обидві сторони. І надалі обмін став традиційним. І поступово вся взірцева база перейшла до ОБХСС, а цілий відділ ОБХСС — на базу.

І тоді настав золотий вік бази. А в золотих віках сатирикові, як відомо, робити нічого...

КОНТЕКСТИ

І на Пегасах часом галопують вершники без голови,

Симпозіум з режиму економії завершився великим банкетом.

Культура пішла вперед. Безкультур'я лишилося на місці.

Не сотвори собі куми...

А як з пенсіями по творчій інвалідності?

Доримувався до білого вірша.

І від стирання грані можуть гострішати,

Черпав народність у самогоні.

Мрія стала «Явою».

Йому всміхнулася гірка доля.

СВИСТУН

І від геніїв наука страждає. Бо вони некеровані,
Пам'ятаю, мав адміністративне крісло в одному на-
уковому філіалі. Народу — орда. Але тихо.

У нас так: хтось шумне, а ми критикану штемпель —
некерований. І у протокол. І втришия. Тому тихо було —
дисципліна.

У нас так: номерок повісив — і не диш. Твори, виду-
муй, пробуй. Видумав — сам не пробуй. Віддай керчасти-
ні. Вона розбере, що натворив. І народить твою ідею.
У свій час. І без тебе. Нам генії без надобності. У нас
розум колективний. Я сам співавтором був.

Кандидатів у філіалі — як тирси. А тут доктора одно-
го прислали. Не справжнього, а технічних наук. Канди-
дати сиділи тихо. Звикли. А цей не звик. Посвистує. Ко-
ридорами тиняється. На підвіконнях моститься. Щось у
блокноті черкає.

— Не свисти,— кажу.

— Я теоретик,— каже,— свищу і думаю.

— А я практик,— кажу,— витурю, тільки свиснеш.

— Якби не ваш стаж,— каже,— послав би вас...

І пояснив до кого. Так фразу сплів — не підкопаєшся.
Теоретик! Ніби послав, а ніби нічого подібного. Але
обидно.

— Шуруй,— кажу,— у свій закапелок. І сиди як ми-
ша. До сімнадцятої нуль-нуль. Здаси номерок — і свисти
на вулиці. Там думай. А тут щоб тихо!

— Як на кладовищі? — каже.

— У нас не виступають,— кажу.

— На кладовищі теж,— каже.

— Що ви маєте на увазі? — кажу.

— Покійників,— каже.

— А з гумором,— кажу,— в цирк треба йти. У нас,—
кажу,— не один гуморист слізьми вмився.

— Наздоганяю вашу думку, — каже. І, насвистуючи, поплив від мене «Лебединим озером». Ручками — мах, мах! — як Плисецька крильми.

«Потанцюєш!» — думаю. Куди свистун, туди і я. Назбирав компрометацію — і до директора.

— Так і так, Микито Петровичу, з'явився один некерований.

— В курсі, Петре Микитовичу, маю наукову інформацію.

— Хто ж устиг? От кар'єристи!

— Що пропонуєш, Петре Микитовичу?

— Поперти за невідповідність посаді, Микито Петровичу.

— За невідповідність він нас швидше попре. Теоретик!

— Тоді — за моральне обличчя.

— А плями?

— Назбирав — він прогуляв два дні у бібліотеці, п'є пиво у буфеті, цілувався...

— З тобою?

— З вашою секретаркою!

— Він холостий, а я одружений. І, на жаль, не зі своєю секретаркою.

— Зайдемо з іншого боку...

— Краще ззаду...

— Він мене обізвав!

— Ким?

— Шептуном-спринтером.

— Дотепно.

— А вас — кладовищем ідей.

— От гад!

— Ми йому теж формулюваннячко вліпимо. За КЗоТом на повну котушку.

— Вліпити вліпимо. А як прийде коза до воза?

— Перевірка?

— Вона. Ми в нулях самоокупності, а цей гад ідею на мільйони дав.

— Ну? От кар'єрист!

— Перекинемо його куди-небудь за науковим обміном. Хай там його ідею гризуть, може, вкупі і свистуна згризуть.

— Ви геній, Микито Петровичу!

— Тому і директор, Петре Микитовичу!

— А компрометація...

— Компрометація — категорія вічна. Запротоколюйте. Як повернеться, ми його свиснемо...

А свистун повернувся лауреатом.

— Лауреата не дуже свиснеш, Микито Петровичу, — поділився я.

— Швидше він свисне, і дуже, Петре Микитовичу, — погодився директор.

Колишній директор. І колишній я.

Лауреат з комісією повернувся. І з усього філіалу одна лабораторія лишилася. Для реалізації перефутбольної нами ідеї.

Отак один некерований цілу наукову інституцію про-свистів...

ЕФІР З ПЕРЦЕМ

Диктор 1. Передаємо новини.

Диктор 2. Слухайте випуск про запуск.

Диктор 1. Щойно нам подзвонили з міста Дев'ятий Вал і повідомили, що позавчора тут відбулася хвилююча подія: запуск парового котла в об'єднаній кочегарці номер 13/31. Ми раді першими привітати колектив кочегарки з трудовою перемогою!

Диктор 2. Надаємо слово коментаторові з комунальних питань Річарду Левку.

Левко. Місто Дев'ятий Вал посідає десяте місце за кількістю парових котлів у кочегарках. Це лише вдвічі менше, ніж у великому герцогстві Люксембург.

Диктор 1. Почин кочегарки 13/31 підхоплено!

Диктор 2. «У відповідь на звершення кочегарки буряки рядочками стеляться листочками»,— соковито повідомив голова артілі імені Олександра Македонського Македон Олександрович Макогон.

Диктор 1. Наш спеціальний кореспондент Левко Річардушко веде репортаж з вулиць міста Дев'ятий Вал.

Річардушко. Я підходжу з мікрофоном до першого-ліпшого. Він ще не старий, але досить високий. Хто він: швець чи жнець, академік чи нумізматик? Важко визначити за одягом. Але його засмагли очі свідчать, що він хоче відгукнутися щедрим серцем на запуск парового казана. Чи не так?

Голос. Девствітельно... Запущеність... Какось воно той...

Річардушко. Йому важко говорити від радісного хвилювання. Але інтонації свідчать, що він щасливий! Чи не так?

Г о л о с. Девствительно... Інтонації... Какось воно, конечно...

Р і ч а р д у ш к о. Правда, це чудесно? Паровий казан!

Г о л о с. Девствительно... Харашо... Какось воно такось...

Р і ч а р д у ш к о. Грандіозне спасібі за змістовну бесіду!

Г о л о с. Девствительно... спасібо... Какось приїздіть ще...

Р і ч а р д у ш к о. І коли на прощання я потиснув йому прізвище і попросив назвати руку, він заявив: «Повідомте скромно — наш прекрасний сучасник».

Д и к т о р 2. Ви слухали випуск про запуск.

Д и к т о р 1. А тепер слухайте трансляцію чергового футбольного матчу. Включаємо стадіон.

С п о р т и в н и й к о м е н т а т о р. Йде сімдесят п'ята хвилина матчу. Команда «Шаланда» — в смугастих футболках. Команда «Ураган» — в білих. Суддя темний.

Пробачте, здається, гол. Так, я не помилився. Ось мені підказують — забила «Шаланда». На табло з'являється прізвище: автор гола — шаландівець Вумний. Його дружину звать Карменсита. Її прабабка співала у циганському хорі, а прадід — у церкві. У Вумного й Карменсита є син Джон, тобто Іван. До речі, п'ятирічний Джон уже пробує грати в футбол. Вумний з гордістю каже, що у сина таке ж тактичне мислення, як і в нього.

Пробачте, я трохи відхилиюсь від репортажу. Здається, рахунок вирівнявся. Баланс, як кажуть у народі. До речі, так само «Ураган» вирівняв рахунок позаторік у міжнародній зустрічі з клубом «Саламур», де грають виключно професіонали, тоді як у нас футболісти-заочники.

Пробачте, ось мені підказують: рахунок два-один. Зараз ми спробуємо дізнатися, на чію користь. До речі, про користь молодих сил. Чудово вписався в ансамбль

«Урагану» юний Бичок. Раніше він ніде не вчився, а нині зарахований до університету.

Ви чуєте оплески? Вгадайте, що сталося? Не буду вас довго інтригувати: ураганівець Крокодиляк використав гольовий момент. До речі, в товариських зустрічах у Норвегії він не забив жодного м'яча. Бо там туман. А у нас сонячно, справжня футбольна погода. Для футболу це добре, для врожаю — погано. До речі, в команду «Врожай», яка сьогодні не грає, прийшов новий тренер. Він має вищу освіту — закінчив ветеринарну академію. Спочатку тренував студентські команди, а нині влаштувався за фахом.

Пробачте, я знову відхилилась від репортажу. Ось мені підказують — рахунок чотири-два. Система чотири-два-чотири колись народилася в Бразилії. У нас грають всі за одного і один за всіх. Це Блохін.

Здається, матч закінчився. Хто ж переміг? А втім, перемогла дружба. До наступних зустрічей, шановні слухачі!

Диктор 1. В наступній програмі ви почуєте...

Диктор 2. Коментар на промислову тему «Надпланові отрутохімікати — друзям».

Диктор 1. Сільськогосподарський нарис «Відкриття бюста голові».

Диктор 2. Передачу для дітей «Лисичка-медсестричка та ведмедик-кібернетик»...

Диктор 1. Концерт для пенсіонерів «Пора в путь-дорогу»...

КОНТЕКСТИ

Майстер призових творів.

Підрядився на брошуру з питань моралі, щоб відшкодувати витрати на розлучення.

Атеїст, а плює в душу!

Рубав сук, на якому засідав.

Поетеса пустила сльозу десятитисячним тиражем.

Тенор високого громадянського звучання.

Підбадьорював знесилоного боксера: «Вище голову!»

Ветеран черги в дитячий садок.

— Всі начальники розумні? Прикидаєтеся дурниками?

Боець літературного фонду.

ОДІССЕЯ В ТАРІЛЦІ

«...та інші домисли мають емпіричний характер, тобто позначені антинауковістю. Я впевнена, що ви зумієте захистити мою дівочо-жіночу честь від деяких плейбоїв та екс-бомб нашої контори, які з певних істеричних причин мислять комунальними категоріями. В силу своєї обмеженості, вельмишановний шефе, вони неспроможні піднятися до розуміння загадкових планетарних явищ, скажімо, Бермудського трикутника чи НЛО.

Не буду морочити вашу голову Бермудами, бо відстань до них вимагає профспілкової відпустки плюс три тижні за власний рахунок. Зверну вашу увагу, вельмишановний шефе, на НЛО (нерозпізані літаючі об'єкти). За конфігурацією НЛО розподіляються на ЛТ (літаючі тарілки), ЛБ (літаючі брилі), ЛЦ (літаючі циліндри).

Перш за все, вельмишановний шефе, нагадаю систематизовані наукою факти щодо НЛО. 1952 року згря чударнацьких літальних апаратів у вигляді перевернутих тарілок та брилів влаштувала атракціон над Вашингтоном. Спроби наздогнати їх чи збити виявилися марними. Американці пояснили цей феномен «рукою Москви».

Потім НЛО стали таким самим масовим явищем, як джинси. Їх спостерігали над Петрозаводськом, Києвом, Воркутою, Паміром, Хацапетівкою, Нальчиком — у нас; над Пенсільванією, Невадою, Колорадо, Лас-Вегасом, Голлівудом, Бродвеем — у них, а також на навколоремних орбітах (у нас і у них). Скажімо, над Нальчиком велетенська літаюча тарілка висіла півтори доби, і невдовзі після цього з прилавків — від Нальчика до Владивостока — зникли сервізи, але це пояснили прорахунками плануючих органів.

Є припущення, що НЛО — мандрівники з зірки Дзета Сеті (37 світлових років від Землі), або туристи з інших

міжгалактичних цивілізацій, або фокусники з четвертого виміру, або жартівники з антисвіту. Можливо, випадок зі мною наблизить науку до розгадки таємниці НЛО так само, як скромний сержант Затітька привів до єдиного знаменника категорії простору та часу наказом: «Копати від паркану до обіду!»

Ви, дорогий шефе, як людина могутнього прикладного інтелекту, природно, питаєте про контакти НЛО з людьми. Перш ніж перейти до моєї справи, згадаємо факти. Так, надсекретна станція США (штат Колорадо, 117 кілометр від популярного бару «Сем О'Гон») послала на ЛТ число пі в двійковому коді з точністю до сьомого знака. І блискавично одержала відповідь — зворотне число пі також у двійковому коді і з точністю до сьомого знака.

Відчуваю, дорогий шефе, що вам нетерпеливиться дізнатися про безпосередні, прямі контакти НЛО з людьми. У США тарілчани затягали землян до своїх апаратів принаймні сто разів (зробимо поправку на рекламу, публісіті, інфляцію та інші американські штучки). У нас таке сталося двічі. І в обох випадках у Києві (прошу звернути чільну увагу на цей факт, адже ми з вами кияни!). Перший випадок: молодший науковий співробітник Х сів відпочити у Пушкінському парку Києва об 11-й годині вечора, а прийшов до тьми об 11-й годині ранку біля пам'ятника геніальному поетові в Москві. Запам'яталися йому сміх, ревище, якийсь ілюмінатор і видиво подвійного Місяця. Наука виявилася безсилою і списала інцидент на злий жарт пілотів нічного рейсу Київ—Москва. Другий випадок: двох вантажників У та Z станції «Київ-Товарний» востаннє бачили на залізничній колії 31 грудня. А виявили їх уже в новому році, 6 січня, на невеликій сибірській станції вкупі з великим тарелем, що мав сліди студенистої маси і вензель ресторану «Київ-Пасажирський». На жаль, і тут відбулися хіхоньками та хахоньками, точнісінько як у нашій конторі.

Для вас, інтелігентної людини і керівника демократичного стилю, природно, вже відкрилася суть прикрого інциденту, що стався з вашою підлеглою.

Так! Я була викрадена НЛО в неділю на Водопарку, пробула в тарілці під гіпнозом п'ять діб (згадайте одіссею вантажників!) і з'явилася на роботу в розпатланому вигляді лише в п'ятницю.

Сподіваюся, дорогий шефе, що тепер ми разом від душі порогочемо з міщанських натяків деяких наших пуританок і дон-жуанів з приводу мого кримського загару та облупленого носа. Справді, у нас другий тиждень періщать дощі, але в світлі НЛО з їхніми гіперпросторовими швидкостями моя смага може бути канарською, багамською і навіть австралійською.

Лишилося спростувати останню інсинуацію, що вивпзла з чорної душі цієї жаби-відпускниці Пенелопської. Вона твердить, що бачила мене в середу на ялтинському пляжі з вусатим хлопцем. За науковими даними, тарілчани бувають трьох типів: до метра зросту, рахитичного вигляду; до трьох метрів, як центрові у баскетболі; і, нарешті, так звані гуманоїди, які нічим не різняться від мужчин в соку. Отже, або ця сліпиндя Пенелопська стала жертвою оптичного обману, або побачила в Ялті гуманоїда. Та скоріш за все вона розповсюджує плітки з ревнощів, бо її чоловічок-недомірок — глибоко між нами! — вщипнув мене на новорічному балу.

Прошу мое пояснення, дорогий шефе, вважати виправданням за ті нещасні чотири дні, коли я фізично не перебувала в конторі з волі незрозумілого розуму. Дозволяю передати цей документ КОЗІ (Комісії з орбітальних зондів інопланетян). Хоч я нічого не пам'ятаю, але мені було добре, що свідчить про слабкість тарілчан до красивих жінок. І якщо НЛО колись підуть на контакт із землею цивілізацією, то тільки завдяки нам — амазонкам сучасності!»

ХТО СПАЛИВ КАРФАГЕНІ

Амбіціозний вчитель-молодик наскочив на голову колгоспу, як кочет.

— Чом вечірників на нічну роботу ставите?

— У тебе забув спитати.

— Не маєте права!

— Я все маю.

— Ну, знаєте!..

— Я все знаю.

— Еге ж! З тими знаннями колгосп теліпається, як хвіст, у кінці зведень.

— Бо розумних багато розплодилось. Таких, як ти.

— Або як ваші помічники..

— Ті хоч не цибають поперед батька... І моєї голови стачить.

— Та я вас на елементарному питанні посаджу!

— Коли ти посадиш, не так страшно. Яке таке питання, кандидат без наук?

— Хто спалив Карфаген?

— Коли?

— Не знаєте? За таке й голову по голові не поглядять!

— Ану стій!

Та університетський бурсак уже звихорився на молодих ногах.

— Чув? — повернувся голова до бухгалтера. — Хтось спалив Карфаген.

Бухгалтер зчинив трісканину на арифмометрі і пробурмотів:

— Не в курсі. А конюшина після дощів запалилася. Не перетрусили — ото вже збитки будуть.

— Ти пожди з конюшиною! Хто спалив Карфаген?

- Який Карфаген?
- Який! Отакий! Простий!
- Хто спалив, той хай і відповідає. Я з ранку до ночі у конторі, за цифрами й телефоном світу божого не бачу...
- Заскиглив! Крути телефон, шукай заступника...
- Гальо! Де тебе чорти носять? Про ферму потім. Ти

мені краще розкажи, хто спалив Карфаген. Не знаєш? Думай, думай, мислитель... Який саж? Ну, було. Ще торік згорів. На паску. Я про теперки питаю. Ну, помічники! Кидай трубку, як ні біса не знаєш...

- Лавре Микитовичу, я до вас...
- О, механік, вчасно нагодився...
- Оце з ремонтною літучкою шарварок. Я їм одне, а вони в одну душу — хай голова розпорядиться...
- Розпоряджусь. Про це потім. Слухай, тут нагальна справа. Хто спалив Карфаген?
- Який Карфаген?
- Який! Такий! Сякий!
- Ніби не було нічого... Михайло диск зчеплення спалив, коли до куми трактором торт віз. То йому нащитали...

— От керівнички! Тут усе господарство згорить, аж на сороковий день почухаються... Накручуй телефон дільничному... Андрію! Здравія желаєм! Це сам. Слухай, у тебе є дані, хто спалив Карфаген? Жодного підпалу за півроку? Ну да, задощило... Це тобі добре, а в нас городина на корені підгнила... Точно жодного підпалу? Де? А! То ерунда, то не в нашому районі. Ну, бувай!

— Лавре Микитовичу! Коли скінчиться цей волонтеризм? Я технолог поля чи ви?

— Ти, агрономе, не кричи. Молодий ще. Є серйозне діло. Слухай, ти не чув, хто спалив Карфаген?

— До лампочки мені ваш Карфаген!

— Не ваш, а наш! Зразу в кущі... Він так само мій, як і твій! Всі відповідати будемо...

— Ой, будемо! Говорив — дамо наукову норму висіву, а ви на «глазок». І всі посіви зріджені... А вам історія. Карфаген! Римський Еміліан його спалив... Подробиць не пригадую...

— Вистачить! Усім сісти! Розбиратися будемо з одним... розумним. Посильний! Вчителя історії сюди, Омелька Римського, хоч на налігачі тягни! Зараз ми йому...

— Кликали, Лавре Микитовичу? Вирішили з вечірниками?

— Громадянине Омелян Римський! В агронома є дані, що в історію з Карфагеном влізли саме ви! То хто його спалив?

— Ага, допекло! Закортіло-таки взнати! Спалив Карфаген римський харцизяка. Сципіон Еміліан. А чому? А тому, що Рим не раз зазіхав на аристократичну республіку Карфаген, яка з Північної Африки володарювала усім Середземномор'ям. Перша Пунічна війна призвела до того, що Рим прибрав Сіцилію та Корсіку і частину грецької Ілларії. У другій Пунічній війні Рим прихопив Іспанію та карфагенський флот. У третій Пунічній війні — це були 149—146 роки до нашої ери —

Сципіон Еміліан про всяк випадок спалив і Карфаген. Як наслідок експансії Риму...

Але дослухати урок стародавньої історії правлінням не вдалося. З гуком: «А ниньки я покажу тобі нашу еру!» — голова, мов гладіатор, кинувся на ентузіаста вечірнього навчання.

Прудконога молодість перемогла — голова не зміг наздогнати вчителя. І так засапався, що впав на стіл і ледь прошепотів:

— Тільки ж ви — нікому, нікому...

КОНТЕКСТИ

Сатирик, як і мінер, помиляється раз у житті: коли обирає жанр.

Прокрустове ложе: крісло-диван?

Поліз за словом у кишеню, і дістав кастет.

Сподівався на посмертний пам'ятник, та його висікли ще за життя.

На вечорі гумору нарешті пролунав сміх: виступив гуморист, який не вимовляв трьох літер.

І сіючи кукурудзу можна опинитися на бобах,

Ні, ми не всі від мавп — не варто ображати ослів.

Витягли з води і втопили у багні,

Критик сплачував поетесам компліменти.

Що ті зуби мудрості проти гострих ліктів!

СЯЙВО ДАЛЕКОЇ ЗІРКИ

Це було не так давно: на Місяці змонтували перші лабораторії, але мали місце окремі перебої з м'ясом і м'ясорубками.

Саме в той період нашої ери трое імпазантних мужчин зайняли столик на зеленій веранді ресторанчика «Під Чумацьким Возом».

Всі трое були засекреченими світилами. Вибачте, я й нині не маю права назвати ці вікопомні імена. А тому наречу їх просто: Космос, Антисвіт, Дельфін.

Я розумію ваші сумніви: отак взяли собі та й прийшли в ресторан, не може бу... Але було. Бо коли ставили вони якусь мету, то йшли до неї безкомпромісно, навіть через ресторани.

Правда, один з референтів категорично заперечував проти цього культпоходу. Але Космос — крутенький, скажу вам, дядько! — буркнув:

— На пиках не написано, що ми великі цабе...

Референт завів про відповідальність перед історією, але Космос кинув свою знамениту фразу:

— Не гавкайте, куме!

І дискусія блискавично припинилася.

Отже, Космос, Антисвіт і Дельфін голубили потроху горілочку з перцем, смалили цигарки «Біломор-Кемел» і дивилися на молодь, яка вигицувала під електробандури танок-модерн «новозеландський гопачок».

Світила на когось чекали і трохи нервували.

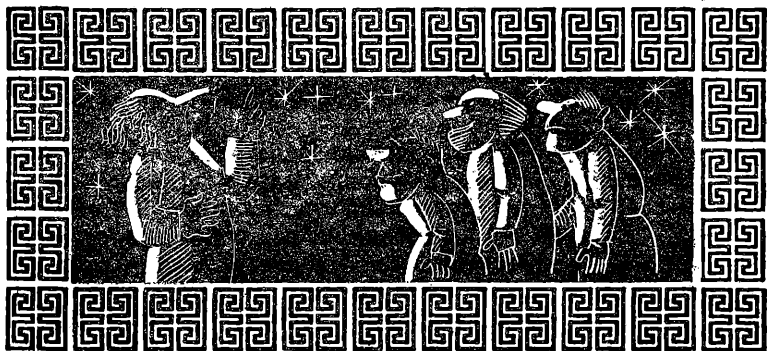
— Вай! Чи прийде наш дорогий бічо? — спитав Антисвіт.

— Не беріть дурного в голову, він точний, як Бенціон Крік, — мовив Дельфін.

— Авжеж! — підтвердив Космос.— Я телефонував особисто.

— Маємо кілька хвилин, дорогі.— Антисвіт дзеленькнув кришкою старовинного годинника.— Наполягаю — цей генацвале потрібен мені більше, ніж вам...

Тут електроніка вдарила з новою силою, і крізь ударний мелос фільтрувалися лише окремі репліки:

— Дзуськи... Тільки в мене засяє його талант...

— Буде богом усієї Одеси...

— Прогрес без нього неможливий...

— Автор геніального...

— Стрижень стратегії...

— Його носили на руках у Парижі, Лондоні, Мехіко...

— Віддамо належне — його шеф тямущий...

— Але втілює ідеї він...

— Вай, без нього заріжуть...

Електроніка раптом замовкла на сі-бемоль.

На веранду ступив молодик у захисних окулярах.

Всі зааплодували.

Оркестр вривав туш.

Молодик стримано вклонився і швидко пройшов до відомого нам столика. Світила схопилися з місць.

— Інтерв'ю... Закордонна преса...— зашелестіла веранда.

— Стас Кібертюк! — репрезентував гостя Космос.

— Смикнете за кумпанію? — запропонував Дельфін.

— Грузинський «ОС»? — поліз до портфеля Анти-світ.

— Пас! — відповів молодик, сідаючи у затінений куток.— Останній раз я ковтнув «Вайт хорз» — компрене ву? ніхто не ферштейн? — віскі «Біла кобила» після виступу у Сан-Діабло.

— А таки був тріумф! — сказав Дельфін.

— До справи, шановні! — повів нараду молодик.— Мій час розрахований буквально по хвилинах. І майте на увазі — апартаменти, мерседес-автоматик, гран-ставка — всім мене забезпечив рідний колектив. Можете подвоїти блага, не заперечую. Але передусім цікавлюся своїм науковим, інтелектуальним злетом. Ваші пропозиції?

— Місце в спецрейсі в глибини космосу,— сказав Космос.

— Окрема каюта у надглибинному «Наутилусі!» — сказав Дельфін.

— Я пропоную дещо більше, дорогий бічо! — темпераментно встряв Антисвіт.— Мій колектив на порозі відкриття антиречовини, і ви, дорогий, будете серед перших, хто...

— Заманливо...— хитнув головою молодик.— А щоденна робота?

— Старший конструктор? — запропонував Космос.

— Провідний біонік? — зорієнтувався Дельфін.

— Головний мю-мезонник! — кинув козирного туза Антисвіт.

— Гнилувато...— розчарувався молодик.— На такі

умови пристане лише отой нездара Хомутовський зі Львова, але не я.

— Ну, знаєш, парубче! — почервонів Космос. — Я в твої роки лише тримісні ракети проект...

— А я не пас з вами свиней у сузір'ї Козерога, — відрізав Стас Кібертюк.

— Дозволимо собі...

— Не дозволите! Ліміт мого часу вичерпаний. Надумайте — дзвоніть. І не на службу, а матері. Бо коли про нашу розмову довідаються там, — і він штрикнув пальцем у напрямку Полярної зірки, — вас будуть клізмувати...

Минув місяць. От коли Космос та Антисвіт гірко пожалкували, що не довели розпочату справу до кінця. Їхні улюблені дітища — футбольні клуби КСК (Космічний спортивний клуб) та «Фізик» зазнали нищівних поразок від команди «Чорномор» — 0:3 та 0:4. Три голи у цих зустрічах забив новобранець «Чорномора» Стас Кібертюк — «новий Пеле», «геній півзахисту», «ноги майбутнього», як охрестила його світова преса після чемпіонату світу на острові Хортиця.

Дорогою ціною заплатив Дельфін за екстра-зірку — довелося призначити Стаса своїм заступником по науковій частині. Але жертва не була марною: підшефний клуб Дельфіна «Чорномор» вийшов у лідери і невдовзі став чемпіоном! А знаменитий «Славутич», чемпіон чемпіонів, після втечі Кібертюка психологічно зламався і був змушений залишити вищу лігу...

А ви кажете, що час геніальних одинаків минув!

КІНО

Кажуть, руки в мене золоті. Та й голова, повірте, не мідна. «Аналітичний розум!» — не раз відзначав мою скромну персону головінж. Проте буває й лихо з розуму, як справедливо застерігав Олександр Сергійович Грибедов.

Якось виступали у нашому цеху аси художньої інтелігенції. Здорово виступали! Одразу видно — працюють на совість. Хай у генах хоч цебро таланту, а діжки поту не додаси — і чекай на рекламації.

Так і сказав я на тій зустрічі. І трохи критики навів щодо окремих недоліків, які мають місце (і не одне!) в індустрії прекрасного. Читаєш твір — ніби про твоє життя. Але крім планових інтриг запліснявілого директора проти молодого Наукодоносора (або навпаки) та позапланових конфліктів науково-фантастичної дружини зі спокусницею-кранівницею (або навпаки) — торрічеллієва пустота. Таке враження, поділився якимось з бібліотекаркою, що творець побував на заводі один раз. «Не раз! — образилася повпред красного письменства. — Двічі!» А взяти босоноге дитинство, що загрузло в проблемах шістдесятих років по самі імпортні мокасини? Ніби агропромислова інтеграція відбувається десь у четвертому вимірі! Дядькизм! А балет на сучасну тему? Не витанцювується! І не витанцюється, допоки у такому тендітному мистецтві па-де-де з перфораторними молотками фугуватимуть...

Ну, дістав я тоді компліменти. На прем'єри почали запрошувати, на творчі бойовища-обговорення. Цікаво, що не кажіть, у мистецьких лабораторіях побувати, на власні очі побачити, як художній переділ твориться, як відокремлюється метал від шлаку. Бо таки правда —

митці просівають тисячі тонн словесної руди заради єдиного радієвого слова, як образно зазначив Володимир Володимирович Маяковський, маючи на увазі не радіо, а вісімдесят восьмий елемент періодичної таблиці Дмитра Івановича Менделєєва.

Спочатку я дослухався та розмірковував, а потім і виступати навчився. Мабуть, слушні думки часом висловлювати — літератори й митці не раз дякували.

Ну, розв'язку, відчуваю, вгадали всі. Згідно з сюжетними канонами, мав я за тими дискусіями «завалити» виробничий план і перейти до розряду невизнаних геніїв. Не поспішайте. Як був, так і лишився «майстром золоті руки», а спілкування з майстрами прекрасного на моїй творчості — технічній — тільки позитивно відбилося.

Пробуксовка вийшла на кінематографі — мистецтві незбагнених можливостей. Дістав якимось запрошення на прем'єру — перегляд у вузькому колі «кінововків». На початок я запізнівся, сів тихенько в кутку, втупив очі в екран і... відчув потяг до летаргічного сну.

Нарешті спалахнуло світло, встав голова і розпочав:

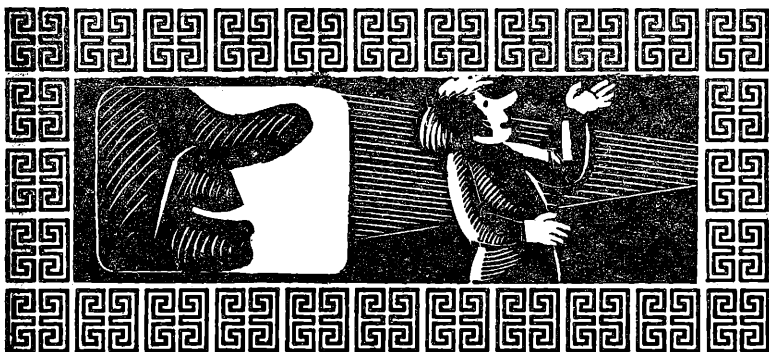
— Як говорив один чин, я змушений вас вітати у цьому залі. Пропоную, дорогі колеги, перш ніж ми почнемо чуйно гамселити одне одного кінотермінами, послухати думки нашого вельмишановного «майстра золоті руки».

Я підводжуся й ріжу правду-матку.

— Вибачте,— кажу,— пропустив титри, та, мабуть, воно на краще. Бо як молодий режисер, робимо скидку: «Все попереду...» А як старий режисер, робимо скидку: «Може, востаннє...» Авторів фільму я не знаю, то дозвольте без усяких скидок. Режисерська концепція гранично ясна: натуралізувати заводські будні, грати «під життя», що й зумовило добір усіх без винятку невідомих акторів. У суто виробничому плані до картини, як кажуть, не причепишся. Безкомпромісно поставлена проблема впровадження нової техніки. Але! Вся дія відбувається

у цехах та управлінських службах. Чи виправданий такий прийом кінорозповіді? Я нарахував п'ятнадцять виробничих операцій, вісім нарад і... один день народження. Нудота! Навіть на однісінькому святі розгорнулася дискусія про недостатнє стимулювання технічного переозброєння...

— Саме так і було! — підскочив замшевий дідусь.

— Можливо, — нібито погоджуюсь, — але справжнє мистецтво є збільшувальним склом, а не дзеркалом, до того ж нешліфованим.

— Нешліфованим?! — знову підкинуло дідуся.

— А так! — правлю своє. — Вже не кажу про те, що в картині з'являється і зникає з десяток персонажів, і не добереш, хто з них позитивний, а хто негативний. Є дещо гірше — штампи антиштампів: молоді чомусь із залисинами, а старші люди — патлаті, жінки всі до одної красуні, ноги, як кажуть, з вух ростуть, майстри грають під рафінованих інтелігентів, директора у джинсовий костюм увіпхнули...

— Так у житті! — злітає під стелю замша.

— Вибачте! — твердо кажу. — Так у житті не буває!

— Не буває?! — залопотіли замшеві крила.

— Художність де? — ставлю питання руба.— Де багатогранність життя? Чи самою технікою живе людина? Кому стрічку показувати збираєтесь? Держплану?

— І Держплану теж! — танцює в повітрі дідусь.— Може, в першу чергу!

— То нащо художній город городити? — питаю.— Приїздіть до нас на завод і накручуйте документальну стрічку!

— А це яка?! — падає в крісло, як підстрелена, замша.— Документальний проблемний фільм... Рік творчих мук... Машинобудівний завод... Приховані камери...

Набираю повітря, б'ю себе в груди і видаю:

— Ну, заець, зачекай!

Сміх — таки сила, бо якимось згладив мою помилку і на своїй доброзичливій хвилі вищу категорію тому документальному фільмові приніс.

Відтоді, коли чую дилетантські патякання щодо кіно, мовчу і думаю: чи не від того йдуть кінопрорахунки, що у фільмах, як і у футболі, у нас розбираються всі?

КОНТЕКСТИ

Дрібниці життя — мікроінфаркти.

Гнув лінію, а вона була прямою.

Алкоголь — справді друг до гробу.

Теж побіг за палаючим серцем Данко. І прикурив,

Майстер на всі поруки.

Вантажникові не кажуть: «Ви багато на себе берете!»

Вийшов за рамки пристойності. Ото була картина!

— Чесно кажучи, я закінчений брехун.

Піаніст вимагав акордної оплати: карбованець за акорд.

Сатирик — то знахабнілий гуморист.

РЯТІВНИЙ РЕЙС

Нас підняли глупої ночі. Розхристані, змерзлі на кізях, ми пробилися крізь заметіль до шефа.

Вільям Анатолійович ледь підвівся нам назустріч; і по його очах ми зрозуміли все.

Макінтошенко, Панібаба, Стограмович і я виструнчилися, як на панахиді.

Вільям Анатолійович тихо проказав:

— Щойно телеграфував Гідравлічек: «Надій нема». Він не повернеться. Отже, нам теж — амба! Сьогодні двадцять дев'яте, на порятунок лишається одна доба. Нас врятує тільки диво. Диво або...

— Шарпанський! — видихнули ми.

— Так, Шарпанський... Нащо ми відмовились від послуг старого?..— Шеф схлипнув.— А він... він подався нині на лід!

— Яке горе! В таку ніч... В хугу й туман... Самогубство...— застогнули ми.

Вільям Анатолійович змахнув невидиму сльозу і випростався.

— Його треба знайти. Це наш останній шанс... Отже,— в голосі шефа задзвенів легований метал,— наказую вам вийти на лід і відшукати Шарпанського живого чи... обов'язково живого!

— Але ж ополонки... сніг... замети... мряка...— заголосили ми.

— Що-о?! Сподіваюсь, боягузів і панікерів серед вас нема?

— Не... ма-ма!

— Отож-бо! Дозволяю взяти спирт... е-е... гідролізний. Курс — норд-норд-віст...

— Пас! — машинально шепнув Панібаба.

— Всюдихід чекатиме вас біля затоки! Літак забезпечую я! — гримів шеф. — З богом, бісові діти!

...Першою жертвою льодового походу став Стограмович. Він шубовснув в ополонку, як білий ведмідь, на льоту згадав чиясь неньку в невідгідному для неї контексті і лише потім ревноу!

— На поміч, люди!

Ми витягли Стограмовича досить легко — черево послугувало йому за понтон — і з болем лишили невдачу і дещицю спирту серед холодних просторів.

Про подальші наші мандри у білій німотності зміг би оповісти хіба що майстер критичного реалізму Джек Лондон.

...— Я спігну, все двоїться в очах, — скиглив бідний Панібаба.

— Ковтни спирту! — крикнув я, пробиваючись крізь заметіль.

— Все! Нема... В баклазі пусто... — плакав Панібаба, закладаючи віражі дикої амплітуди.

Макінтошенко героїчно просувався попереду навкарчки і їв сніг, як північний олень.

— Сушить, проклятий! — хрипів він. — Пожалкували чистого медичного.

На крутому торосі Макінтошенко не втримався і з'їхав униз на тій самій точці, де спина втрачає свою назву.

Панібаба, який теж добряче вивалявся, жіночим голосом заспівав йому вслід:

Хлопчики й дівчата,
Нумо на санчата!

— Галюцинації! — жахнувся я і відчайдушним ривком видряпався нагору. І тут я побачив Шарпанського. Він сидів перед ополонкою у позі роденівського «Мислителя».

«Все! Замерз!» — обпекла думка.

Але в цю мить монументальна фігура хитнулася і похилилася до ополонки, Побачили б фахівці королеви спорту мій потрійний стрибок! Я вмент скрутив Шарпанського і, попри його відчайдушний опір, поволік від ополонки.

— Гангстери, рекетири, свині собачі! — пручався Шарпанський. — Ви розтоптали святі хвилини мого життя!

— Калістрате Віссаріоновичу! — і собі горлав я. — Не комизьтеся, бо ми на грані катастрофи! І ваш святий обов'язок...

— Геть! — не здавався Шарпанський.

На щастя, наспіла підмога. З кличем «Ату його!» на старого навалилися Макінтошенко та Панібаба. І ми потягли Шарпанського способом «з варяг у греки».

Як знайшли всюдихід, я не пам'ятаю. Шеф власноручно прийняв від нас Шарпанського, рикнув шоферові: «До літака!» — і машина здиміла, мов привид.

...Світанок застав нас у шефа.

— Звістки від Шарпанського нема, чи не розбився літак? — нервував Вільям Анатолійович. — Чого у вас пани такі пожовані? Праскою не розглядиш! Залишки спирту здали?

Ми делікатно промовчали.

Напруження зростало з кожним обертом годинникової стрілки. І коли всі були на грані клінічної смерті, вбігла сяюча секретарка з телеграмою.

Вільям Анатолійович урочисто прочитав:

«Готуйте оркестр. Вибив десять ящиків запобіжників. Гідравлічек не постачальник, а пацан. Вилітаю з вантажем рейсом 43. Спасибі наперед. Шарпанський».

Шеф увімкнув селектор:

— Увага! Аврал! Складальний цех переходить на цілодобову роботу! Запобіжники до приладу «Мікро-макро» надійдуть за дві години... Увага! Відділ реалізації! Занарядити літаки до замовників на тридцять перше...

Так! Хай викручуються як можуть... Плановий відділ! Готуйте рапорт: план по номенклатурі та реалізації виконано...— тут Вільям Анатолійович глянув на стелю,— виконано на сто один процент...

Ми дружно заплодували.

— Ну, начальнички, здається, вилізли! — звернувся до нас шеф.— Шарпанського доведеться поновити на роботі. Звичайно, Гідравлічек прекрасний інженер, але як постачальник до цього старого пройдисвіта не доріс. Ах, Шарпанський, не штовхач — ас! — врятував план. До речі, по дорозі в аеропорт старий скаржився, що ви зламали йому вудку, і саме в той момент, коли він тягнув в ополонки судака розміром з крокодила...

— Бреше! — похмуро сказав я.— Біля лунки якісь дві тюльки валялися...

— Як там не було,— підсумував Вільям Анатолійович,— а прогресивку забезпечив саме Шарпанський. От і скинетесь усі четверо на спінінг старому...

ВЕСЕЛІВСЬКИЙ ЕТЮД

Треба ж! Прилетів зі столиці — одразу ввіпхнули в сільський автобус: «За годину ваша лекція в сільському ательє...»

Сиджу спресований, повернутися — зась. Поруч дві бабусі при порожніх лантухах, ігноруючи автоперенаселення, ведуть дивно-давню розмову.

— Хоч на базарі душу відвела...

— І не кажи...

— Ото як пішла на пенсію, сіла на дурні гроші, ніби вимерло село...

— І я про те...

— Повлазили в телевізори — і нічого цікавого. Раніше хоч горіло. На один куток побіжиш — покричиш, а на іншому вже дим стелеться...

— А ниньки скрізь шлакоблоки, скрізь шифер...

— І нічого цікавого... Повіриш, учора без тебе ледь не сказалася, аж на переїзд забігла. І нічого цікавого! Раніше, було, хоч слона циркового у теплушці побачиш. І мій Петро на ручній дрезині за козами ганявся, щоб розписаніє не зривали. А щас нічого цікавого: як не комбайни, то сіялки везуть...

— А я про що? В хаті — пустка, нікого-нікого, сама-самісінька з племінником і племінницею. Приїхали дисертації дописувати, вночі пера портять, а вдень сплять. Отож і я закуняла посеред дня, поки барабан вдарив і зорі висипали. Хутенько скочила — і до клубу, а там патлаті топчуться. Ні говоряки заїжджого, ні кіна. Посиділи з Олькою-сторожихою, пограли в мовчанки, і подалася собі під кожухом ледаря празнувати...

— А було ж! Мого Петра пам'ятаеш? Не руки —

граблі. Як згребе дівок на вечорницях, пишали, аж заходилися, і я за всіх голосніше.

— І не кажи...

— Хоч на базарі відкричалася...

— Але ж і населення вредне пішло! Як колись у «Торгсині»...

— Ой! У мене вже й голосу не стало, як та патлата шльондра причепилася, що деру за яблука, як у супермаркеті...

— Здрасті! Понаїздилася, шмаркачка, по закордонах...

— А я їй: «...па кругла, як горіх, так і проситься на гріх! А зуби вставні!»

— Пани мої дрібнесенькі, а воші — як бібі!

— Отож-бо! Вона пашчеку роззявила, а я їй донешту, межи щелепи...

— Подавилася?

— Схрумала!

— А там таки кріпко зуби ставляють...

— Слава богу! На наші яблучка! Схрумала — і півлантауха забрала без торгу...

Тут і я вліз, як Пилип з Коктебеля:

— Бабулі! Де ательє у Веселівці?

Затихли.

— Ательє питає...

— Нащо йому ательє?

— Бозна...

— Вроді піджачок справний...

— І при штанях...

— Що воно забуло у тому ательє?

Кажу:

— Бабулі! Причім піджачок, причім штани? Чекають на мене в ательє.

Перезирнулися.

— Ждуть на нього...

— На таке?

— Бува...
— В ательє?
— Дівчата там... Шиють і порюють...
— Женихатися їде?
— Ма'ть...
— Та воно ж лисе!
— Ниньки всіх підбирають... Лисе, патлате, дурне —
аби в штанях.
— А було ж! Мого Петра пам'ятаєш? Як свисне на
перелазі...
— ...груші на всьому кутку обсипалися!
Гарячкую:
— Бабулі! Причім груші? Причім Петро? Де ательє
у Веселівці?
Глянули.
— Кричить, бачиш...
— Ма'ть, больне на нерви...
— Ще сопливе, а вже негодяще...
— І лице жовте...
— Ма'ть, з люльки порчене...
— А було ж! Мого Петра пам'ятаєш? На бугая ви-
ліз...
— ...і цибав, як на моторолі!
Зриваюсь:
— Бабулі! Причім больне? Причім бугай? Де Весе-
лівка? Де ательє?!
Відсахнулися.
— Витріщилося...
— Цур! Цур!
— Таки больне!
— Оце вже Веселівка! Вилазьте!
— Ательє?
— Паняйте, паняйте! Поспитаєте!
Я вивалився. Автобус пішов. Кручуся, як каботажний
доцман. Долоню човником до очей тулю. Бруківка і степ.
А на видноколі ніби садки кучерявляться. Чи марево?

До зупинки — хвала Магеллану! — дівчина велосипедом котить.

— Благаю! Де Веселівка? За півгодини маю виступати в ательє!

— Ательє? А! Пошивочна майстерня! Це рукою подати. Кілометрів зо три до переїзду, а там — під поїзд не втрапте! — ще з кілометр і праворуч.

— Зачекати автобус?

— Він ходить, як мертве бігає. Беріть ноги в руки і чимчикуйте. Воно надійніше.

Зриваюся й барабаню бруківкою. Сонце прицільно лупить у тім'ячко. Вітерець бавиться краваткою, а таласкає по очах. Модерні черевики без задників — «ні кроку назад!» — влаштовують фігурне катання. Не розженешся!

Перші будиночки — пру попідтинню. Черевики в правіці, ошую — тека, посередині я — босоніж і при краватці. Натюрморг!

Переїзд пропихкав, як товарняк. Знов попідтинню — хоч би ніхто не стрівся! Ех! Дві фігури під парканом — вилізли на осоння. Ух! То ж мої бабулі! Мчу повз них, а в спину — трансляція:

— О! Наше лисе чеше...

— Ма'ть, гарбуза вчепили...

— Та ще з виляском...

— Аж з капців випав...

— А було ж! Мого Петра пам'ятаєш?

— Куди нинішнім!

— Як поцілує — опік третього ступеня!

У мене друге дихання відкрилося — ледь пошивочну майстерню не проскочив. Тільки вліз у сабо...тажні черевики, як зграйка літніх майстринь попід руки мене підхопила й в ательє занесла. Встиг!

Не перевівши подиху, починаю:

— Тема нашої лекції «Деякі аспекти виховання методом переконання».

Літери в конспекті стрибають, мов коники. Шпарю з голови:

— Куди не глянь, скрізь як не лисі, то патлаті, як не витрішкуваті, то больні на нерви. А було ж! Вашого Петра пам'ятаєте? Як свисне на перелазі, то на кутку водночас усі дівочі серця солов'ями витьохкували...

Пролунали сердечні оплески.

КОНТЕКСТИ

Нема печальнішої повісті на світі, ніж бездарний роман.

Нині дітей годують лише доти, доки вони не вийдуть на пенсію.

Людина глибокої внутрішньої культури — зовні її непомітно.

Прожив вік на піснях-одноденках.

Не відкривши таланту в собі, почав закривати його в інших.

Хто наважиться заперечити, що серед членів письменницької спілки є чимало письменників?

Ех, коли б ветеринари лікували від свинства!

Плакат: «Виховуй алкоголіка особистим прикладом».

І у графоманів є свої класики.

З усіх фортець найнадійніше заброньовані готелі.

І МИ ВЕРТАЄМ

На роботі — Сцілла і Харібда.

Вдома — дружина й теща.

У школі синок теж наакселератив.

Куди подітися змученій душі? Мамо!

— Здрастуй, синку! Здрастуй, манюне!

(У манюнього довоєнна метрика і центнер живої ваги).

— Здрастуй, мамо! Втомлений, як віл, Голодний, як вовк. Спати хочу, як ведмідь.

— Ах ти ж, мій зайчику! Ух ти ж, мій побігачику!

— Вибач, мамусю, я одразу ляжу...

— Ручки вимий. Від мікробів...

— А! Вже мию.

— Тепер борщику, борщику!

— Я їв борщ.

— Де?

— На роботі в буфеті.

— Хіба то борщ? То бовтанка на мазуті.

Сьорб... Сьорб...

— Геніально!

— Це ти нарошне, щоб матір похвалити.

— Не борщ, а симфонія!

— Невже прісний?!

— Що ти! Шедевр!

— Завжди мене перехвалюєш. Може, сметани додати, часнику накришити?

— З борщем повний порядок.

— Бери пиріжки.

Плям... Плям...

— Рахат-лукум!

- Невже не допекла?!
- Що ти! Такі пиріжки і в раю не подають.
- Нарошне хвалиш, щоб мені приємно...
- Слово честі!
- Сіль не сип, не сип сіль!
- Я люблю сіль!
- Від солі капіляри. Дуня з третього під'їзду від капілярів померла. Пам'ятаєш тітку Дуню? Зі мною в госпіталі працювала...
- Пам'ятаю. Лець мені вухо не скрутила...
- Було за що. Ти її в сорок п'ятому мессершміттом обізвав.
- Каюсь, але точно. По-перше, гостроноса, по-друге, на кожного холостяка-фронтовика пікірувала...
- На холостяків можна... Вогонь-дівка була! Тепер таких нема. Сирок бери...
- Терпіти не можу...
- А ти з ягідкою... Сирок — перше діло для мозкової діяльності.
- Пивка б для мозкової...
- Від пива водянка... Дядька Сашка пам'ятаєш з п'ятнадцятої квартири? Помер від водянки.
- Від водярки...
- Нащо так? Нащо наговорюєш на людину?
- На мене теж наговорюють...
- А хіба від цього ти гіршим стаєш? До людей будь привітним. І роби. Робота сама за тебе скаже.
- Будь певна, мамо...
- А я певна. Тільки гарячий ти, викапаний батько...
- Холоднокровних і так багато розплодилось.
- Аби не байдужих. Пам'ятаєш, батько говорив: справжній звір — байдужий звір.
- На все життя запам'ятав.
- Ой, у тебе повіки склеплюються! Бідна дитина! Спатоньки, спатоньки!

- Уф! Уже сплю.
- Зніми шкарпетки. Шкарпетки зніми! Нейлон пори закриває!
- Зняв, уже зняв.
- Тобі не дме?
- Ти що!
- Дме! Зараз ковдру принесу.
- Хр... Хр... Хр-р-р...
- Так! Підіткну ковдру...
- *Мамо, я вже сплю.
- Спи. Я квартиру зачиню...
- Уф... Хай повітря...
- Буде протяг. У тебе носик слабий... Ось візьму табуретку і...
- Мамо! Не лізь під стелю. Сам закрию.
- Спи! Ти не вмієш...
- Не лізь, кажу! Бо торохнешся...
- Все, закрила. Спи. Подушка низько...
- Хай... Я люблю низько...
- Ніжки підібгав... Простягни. Хай від голови кров відливає. Так. А під голову ще подушечку...
- Я сплю...
- Спи, спи... Тверда подушка. Принесу м'яку. У мене є з гагарячого пуху...
- Ма-мо!
- Ти спи. Це я до себе кажу. Молоді, а вже нерви...
- Спа-а-ти хочу... Вмер... Нема мене...
- Може, пустирнику? Зразу й заснеш...
- Да-ай поспати... Кінчаюсь...
- Спи, спи. Я мух відганятиму. Кляті мухи. Звідки вони налітають? До війни стільки не було. Киш! Ш-ш-ш...

Хр... Хр... Хр-р-р...

А сон легкий: теща дає прочухана дружині; син вправляє мізки моему шефові; дружина й шеф повзуть до

люльки, з якої стирчать мої бакенбарди; колісають мене; цілують в обидві щоки...

— О, вже прокинувся! Тільки приголубила, а ти прокинувся.

— Спасибі, мамо. От врізав по сну!

— Хіба то сон? Передрімнув дві годинки.

— Ну? То я побіг!

— Вимий ноги. Ноги вимий!

— У мене сьогодні день миття голови.

— Ніякої гігієни у цих дітлахів...

— Я пожартував...

— Гарні жарти! Двічі на день мий ноги. Від цього і голова свіжа...

— Та мию. Вже мию.

— А тепер узвару випий. Випий узвару! Це від серця. Бери мед. Мед бери! Мед від голови допомагає... Ось авоська — тут фрукти, цукерки, квіти. Невісточці та онучку. А онучку ще гарну футболку дістала...

— Знову переплачувала?

— А де Ясь дістане таку футболку?

— Спасибі, мамо! Золото ти наше!

— Завжди перехвалюєш... Телеграму твою всім читала. На мої іменини. Дядьку Паші читала, пам'ятаєш його? З батьком в одній роті був, без руки повернувся... Ліді, Лізі, Мар'яні, Мотрі читала, бабі Жені читала...

— Нащо, ма?

— Як нащо? Як не поділитися? Не чужі — сусіди. На руках тебе малого носили... Просльозилися... Слова такі знайшов: «Живіть, рідна, сто літ, а біля вас і ми проживемо...»

— Заспокойся, мамо. Ви живі-здорові, то й ми куми королю.

— Ти бабі Жені склади телеграму... Душевну... В неділок її день, а вона одна-однісінька...

— Складу, мамо.

— Йди, синку. Не гнися. На повен зріст іди...
Йду. І друзі поруч. І сонце не заходить.
Ех, випередив поет:

І ми вертаєм...
У вічну казку...
До матерів.

Умри, сатирику! Краще не скажеш.

ХАЛЕПА З ХЕППІ ЕНДОМ

Бестселер

Інколи, подеколи, часом трапляються поодинокі випадки, коли окремі літератори створюють деякі твори методом «галопом по Європам».

З критики

Стояв уїк-енд, тобто хеппі енд трудового тижня. Та диво дивне — у барі «Гуд бай» («Добрий сон») ніякого шарварку не було.

За шинквасом бовванів корчмар Джек Амадей Джин-Джус.

А за столиком навпроти дверей розчепірівся Джон Бидл — бос фірми «Ситуейшн».

Між ними сновигав зі склотарою — то по вінця, то до денця — бой-метис (битий циган).

Бидл уже смикнув гранчаків з п'ять дрінку (коктейль-холу) і наминав стек (м'ясце). Нараз він вихопив стейк (ковіньку) і уперіщив ним метиса-офіціанта межи плечі.

— За що, дядьку-сер? — схлипнув бідний парубійко.

— Про всяк випадок, — зареготав Бидл. — Щоб не забувався, хто бос, а хто босяк.

І просичав, мов кобра підколодна:

— Швендяєш, двері затуляєш, сновидо. Уб'ю, бой!

Пригноблений працівник громадського харчування позадкував до шинкваса, щоб оговтатись, але там його зашпав за шкіру Джек Амадей і почав трусити, як чорт суху грушу.

— Пусти його, куме! — процідив Бидл. — Хтось сунеться...

Справді, у забігайлівку вдерлися якісь патлаті жевжики, лаючись, мов биндюжники.

Джон Бидл розпросторив плечі. Забачивши бугаєву статуру, голову-стріху, кнурячі очі, гультяї одразу припинили художню самодіяльність і кинулися навтьоки.

І це зрозуміло. Бо тут, на західному сході шосе «Г» (гарна бруківка), у райцентрі Сплін, усі джентельмени, баби і бебі знали Бидла не лише як завідувача люксової контори по розповсюдженню трико та іншої вторсировини. Він був відомий також як гангстер-хуліган, та ніхто про це теревені не правив, щоб не наблизити свій неминучий енд.

— Превеликий гуд! — задоволено потер черево Джон.— Ач, гультяї!

— Туди їхню маму, сер! — підхихикнув Джек.

Бидл вп'явся поглядом у двері — хтось знову пхався через сіни.

Просунулася пика, хоч телят бий. Полісмен! На тобі, небоже, приймай о'кейчик!

— Зачинено! — знайшовся Джин-Джус.— Переоблік!

— Помовч, бидло! — одповів новий центуріон і рушив до Бидла.

Той зиркнув на нахабу впівока.

— Насмоктався, алкаш? — задушевно спитав полісмен.

Бидл вирячився.

— Мармизу б тобі начистити, п'яндиго,— вів далі страж.— Вдома, либонь, доньки плачуть, бодай ти вдавився тою шпагатівкою.

Бидл роздувся, аки гиндик:

— Ах ти ж... Паняй звідси, містер полісмен! Жити набридло?

Страж закону спокійно видобув з галіфе наганяку.

— Ще й патякає, дармоїд. За витверезником скучив? То зараз пройдемо...

— Амадейовичу! — ледь стримуючись, крикнув Джон бармену (людина-бар, тобто завідувач кафе).— Поясни!

— Ти що, з глузду з'їхав? — бризкав слиною на полісмена Джек Амадей.— Це сам Джон Бидл!

— Невелике цабе! — посміхнувся центуріон.

— Забирайся геть! — верескнув отетерілий бармен, насуваючись на полісмена.

Той відмахнувся правицею, і ствол потонув у череві буфетника, мов у діжі з тістом. Людина-бар кувікнула і сповзла на долівку, загрибаючи руками, як на міроприємстві «Вчися плавати сам».

Тут-таки Бидл вихопив з-за підтяжки кольт, але страж вибив пушку з Бидлової руки, мов іграшку.

Метис аж рота затис.

— А тепер слухай сюди, Джончику! — прорік полісмен.— Я і є той бізнесмен, який запропонував тобі зустріч для продажу за півмільйона краденої ікони «Маня-Ліза», ХХ вік до нашої ери. Грошва при тобі?

— А-а... А де ікона?

— В музеї,— пустив смішок лжеполісмен.— Хочеш подивитися — лети в Європу. Вхід всього двадцять копійок, а позичиш десь студентський квиток — за десять копійок пройдеш.

— Пожартували, і доста! — оговтався Бидл.— Мої хлоп'ята тримають бар на прицілі. Живим ти звідси не вилізеш. Усі ходи-виходи перекриті.

І Джон ковтнув самогрой із содовою, занюхавши спагетті.

— Ай! — удавано жажнувся авантюрик.— Невже вони наважаться смалити з обрізів у вашу доньку?

— Яку ще доньку?

— Мерілен. Та ось і вона, ніби скупана в любові-стку.

— Папашко! — кинулася на шию Бидлу Мерілен.— Це і є той Айк, якому ти відмовив у моїй руці, а відтак і в моєму посагові. Айк вчиться зі мною у Східному коледжі. Теж на філолога. Не гнівайся на нього за цю витівку. Сам винен. Жени монету, і ми поберемося.

— Міс Бидл! — суворо-родинно-ніжно вигукнув батько-гангстер.

— Була міс, поки зі мною не здибалась,— заливався містифікатор-філолог,— а тепер, само собою, місіс!

— Була баба дівкою! — захоплено вискnuв метис.

— Розбещувач! Аморальник! Спокусник! — волав Джон Бидл.

— Від такого чую! Сам рекетир! — нахабнів аморальник.— Гуляш з омарами щодня жереш! А ми на біляшах! Давай півмільйона!

— Дулю з маком!

— Давай! — розмахував кишеньковою базукою зяток.— Бо жаба цицьки дасть!

— У нас дитина буде, папашко! — відлила і свою кулю доця.

— Сиротою вона буде, сиротою! — погрожував крізь схлипи бізнесмен-бандит.

— Або без діда зростатиме...— рюмсала Мерілен.

— Жени посаг! — веселився майбутній лінгвіст.— Ве віктіс — горе переможеним!

Рипнули двері. Нечиста трійця обернулася.

Нова дійова особа теж виявилась полісменом. Пика — возом не об'їдеш. Солодка така і нахабна водночас.

— Сери! — елебно-фальшивим голосом проспівала поліційна мордяка.— Хто з вас буде містер Бидл — джентельмен, бізнесмен і сім'янин?

— Теж студент? — затіпався гангстер, гарячково стискуючи гаманець, втрачаючи свідомість і пригадуючи образ молодшої дочки, Бріджіт, студентки Західного коледжу, майбутнього історика...

(Далі буде).

КОНТЕКСТИ

Пішов по зоотехнічній лінії — крутить волам хвости.

Метрдотель славився освіченістю: лаявся п'ятьма мовами.

З рецензії: «Це справжній шедевр художнього убозтва».

В районі плюнули на місячник чистоти.

Наступив на горло власній пісні і сотворив оперу,

Пошилися в дурні? В якому ательє?

Скільки друкується, стільки дрюкується.

Спіймала на славі. І затягла в загс.

Нема поганих лікарів. Є нікудишні хворі.

Добув з-за пазухи філософський камінь і торохнув ним опонента.

А СОЛОВІЙ НА КАЛИНІ

Чарівні, мов сама юність, столичні молодята Тетяна та Євген звихорилися по весіллі подалі од світу — в карпатську хатину, що примостилася на далекому ґруні. Одинокі газда та газдиня приголубили їх мов рідних.

Першого спільного вечора протрембітав газда у все-світ честь молодим, і здригнулася хатина від здравиць та дріботушок під транзистор. Вгинали долівку навперейми, допоки не гепнулися столичний легінь та місцевий кожум'яка на дубову лаву.

— А я таки добряче вигуляла вашого чоловічка! — піднесла переможний келих моторна газдиня.

— За амазонок! — виголосила юна леді.

Смерічки й потічки, червона рута й сиве зілля ромену, щebetливі гаї й звивисті плаї, ґруні й полонини поволі розкривали молодятм свою щемну пісенну таїну. Із напівсфери неба зоріли близькі зірки на золотий та чорний діаманти, пшеничнoчубого юнака та смагляву юнку в зеленій духмяній оправі Карпат. А може, ввижались зіркам найяскравіші світила — кохання подвійні сонця.

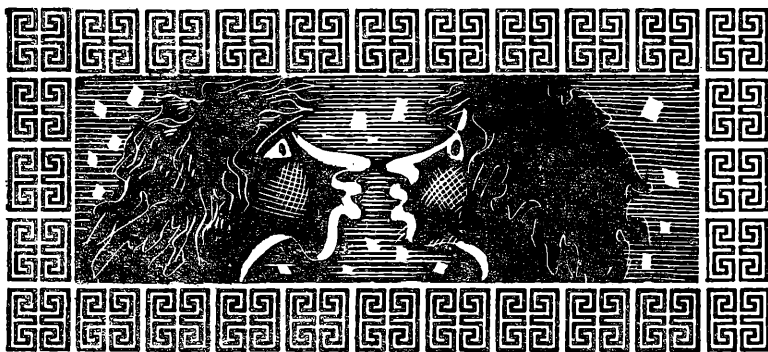
О лірико, чому так заблизько від тебе, на відстані людського тяжіння, палахкотять протуберанці сатири! Ех, білявко й чорнявко! Ще точився медами заповітний місяць, як едність протилежностей перейшла у боротьбу.

Якось молодята спустилися на роздоріжжя цивілізації і флори. І тут, у буковій ресторації «Під березовим дубом», медвяна квітка прив'яла від краплі скипидару.

Тетяну запросив до танцю джинсово-шкіряний ковбой з м'ясної секції гастроному Роберт, і вони вшкварили бебі-козачок під овацію всього екзотичного шинку. Євген тут-таки підхопив опасисту подругу ковбоя Матильду, і вони врїзали під бурю оплесків дарлінг-бариню.

— Бухла́ і лабухів! — вигукнув Роберт. І заголосив на честь знайомства арію зайвої людини Євгенія «Ужель та самая Татьяна...».

Євген також замовив вино і музику. І виконав арію зайвого аристократа Роберта «Кто может сравниться с Матильдой моей...».

Діставшись свого гірського притулку, молодята вперше вклялися нарізно: вона — на ліжку, він — на скрині. На світанку почалося.

— Де ж твоя Матильда? — ласкаво запитала Тетяна.

— А там, де твій Роберт! — моментально відповів Євген.

— Чому я не зідрала шиньйон з цієї овечки? — задумливо проказала молода.

Молодий теж вдався до риторичного запитання:

— Чому я не врізав цьому Робертунчику?

— А ти його рогами, рогами! — використала старий анекдот Тетяна.

Євген відповів також старим, але не менш образливим анекдотом:

— Коли подружнє життя — це діжка з дьогтем, а медовий місяць — тонка плівка меду згори, то ясно, що мені відкрили діжку не з того боку...

— Пошляк! — вибухнула молода.

І тут зі світлиці проклюнувся голос газдині. Вона виспівувала:

Як вони кохалися
З вечора до рання,
Ім солівій на калині
Голосив кохання.

А він їй: «Котику,
Котику й бальончику».
Вона його: «Котику,
Голубчику, горобчику».

Як вони побралися:
У милого борода, як рижева щітка,
На котика й бальончика
Глядить, як на дідька...

Пісня урвалася.

— Чув? — проказала Тетяна.

— Що саме?

— Що всі ви, мужики, до весілля присягаєте нас на руках носити...

— Я й носив, поки ти не перескочила на руки Робертунчику...

— Це просто смішно! Відмовити сусідові по столику в танці принаймні нешляхетно...

— А не запросити покинуту даму на танець — шляхетно?

— На танець?! Обійми під музику ти називаєш танцем? Ось тобі! — І молода вліпила аплодисмент у щоку молодому.

— Як ти сміла?.. — І Євген гахнув об долівку глексувенір.

Тетяна, як пантера, стрибнула до тареля з крашанками.

Але її зупинив голос газдині. Вона виводила:

Милий милій сипле слів,
Як гороху в бочку.
Мила милому зубами
Пірвала сорочку.

І вони зчиняють крик
Та й роблять повстання,
З мисок, глеків, тарілок
Ціла тарагання...

Газдиня змовкла, а Євген пошепки спитав:

— Цікаво, що таке тарагання?

— Спитай у своєї Матильди! — відчикрижила молода.

— Якого чорта ти причепилася зі своєю Матильдою? — скипів Євген.

— З моєю? З твоєю, любий мій! Ти мені своїх майбутніх пасій у подруги не підсовуй! — І крашанка вліпилася в стіну побіля Євгенового носа.

— Ах, так? — І в кохані очі полетіла пачка сигарет.

Тетяна вивернулася і пожбурила в білий світ полив'яну миску.

Євген звужив очі... І тут з новою силою розлігся голос газдині:

А голубка як жбурне
Баняка в калину:
«Ти вже мені наспівався,
Такий-сякий сину!

Ти вже мені наспівався
Та й наголосився,
Через тебе той упир
Мене очепився».

Тетяна чмихнула і сповзла на долівку. А газдиня в світлиці набирала голосу:

А голубчик як гужне
У калину миску:
«Щоби тобі вивернуло
Той язик у писку!

Ти вже мені наспівавсь,
Годі вже співати,
Через тебе, соловію,
Взяв біду до хати...»

Євген розсміявся і опустився на коліна поруч з Тетяною. Щока торкнулася щоки, руки сплелися на глиняному прахові.

- Перепиши слова, люба...
- Обов'язково, любий... Винесеш черепки непомітно...
- Так, кохана...
- Цікаво, як закінчується пісня, коха...

І одразу виник голос газдині:

Потім вони черепки
Поза хату носять...
А солівій на калині
Кохання голосить,
А солівій на калині
Кохання голосить!

- Котик і бальйончик...— шепнув Євген.
- Голубчик і горобчик...— шепнула Тетяна.
- Назавжди...
- Назавжди...

ВИШИБАЛА

Не люблю, як придурюються! Є чим похвалитися — перснем, чи лайбою, чи арабським кожухом — хвались. І тобі кайф, і людям шпилька.

Да! Сам я по авточасті. Це така кібернетика, що без неї, без авточасті, далеко не зайдеш. Роблю в столиці, а живу в Дачному — півгодини на електричці. І нащо та столиця, де кожен прищ викаблучується, фурункула з себе строїть. Плюнеш — і не в того попадеш, лишні нерви.

На свій Помідорній вулиці я перший чоловік. І бугаю роги скручу. Але не хочу, бо культурний. Мене так і звали — граф. Відгрохав хату, як музей, на два поверхи. Нагорі я, внизу мать.

Мать, правда, стогне: взяв би, каже, якусь негорду заміж, бо фрукта гние і в телевизор кольоровий ніколи глянути. Бери, раджу, мать, на грядки транзистор і гартуй характер, бо якраз візьму горду, з ногами і бюстом, і щоб по-австралійському шпребала.

Щоб скрізь фірмá. Сам я в «Ладі», а що на мені? Джинси «Лев і страус», двісті монет кинув. Зате до інтуристичок підвалитися чи нашу вщипнути — всігда пожалуста. Бо фірмá! Шкірянка, дублон, годинник — все японсько-техаське, а галстук взагалі з невідомого острова. Давлю клас — свого і даром не треба, хіба щось попоїсти.

Да! А в ресторані? Куртку потрясну відірвеш і нехотя заходиш, але за стіл не прешся, а до стойки. Ніби випадково заблукав після умственої роботи — і нуль внімання на всіх. Сідаєш на вертушку-табуретку, ніби весь у мислях. Куртка малинова, а підкладку відкинеш — зелена. І знехотя, ніби про щось думаєш, виймаєш за-

граничну пачку, ліпиш фільтр до губи. Бармен тобі сірника, а ти — клац! — запальничка «ронсон». І тут ніби приходиш до пам'яті і дивуєшся, що в ресторані зі своїми мислями, і гукаєш бармену:

— Бой! Коктейль «хемінгуей»!

Бармен Буба Пасльон, однокашник, колись на хімії зрізався і не жалкує, хімічить «хемінгуея». А ти вже

бонжуришся з оркестром, підпираєш голову рукою і меланхолійно троячкою даєш знак. Ударник, електронний асенізатор — піаніно під током, гітари, бубон як вріжуть:

Леді, леді, леді,
Леді, леді, леді,
Ух!

Дівулі, по-нашому герлі, в коло та стегнами, стегнами — круть, верть! Хлопці рвуть на грудях капронові мережива — і туди ж. Регбі!

Да! А якраз прислали до нас у Дачний училку молоду, щоб по-англійському шкетів мучила. Строга! Але такої краси я ніде не бачив. Журнальчик один роздобув, «Плебей» називається, там американські кралі в

натуру роздягнені. То ті місісіпочки проти училки нашої як кози. Хлопці зразу біля неї закутулися, як мошва при торшері. Тут я попередив, що скелета школі пообіцяв подарувати. Висушеного. І всі ласі одразу від училки відпали. Женюсь! — одразу вирішив.

Да! Тоді якраз грандіозний випивон намітився. Су-сідка Мотря Карпівна, передова помідорна жінщина, дочку-студентку заміж видавала за доцента-сироту. Мене запросила, бо фірмá!

— В саду під навісом ставлю стіл на сто чоловік, — поділилася Мотря Карпівна. — І окремих навіс для оркестру з ресторану.

— Кайф! — кажу. — Хай всі бачать, як наші гуляють. Моя «Лада» до ваших послуг.

— Прийми мерсі! — сказала Мотря Карпівна. — Приходь з училкою, може, швидше окрутиш.

— Мерсі обратно! — кажу. — Все буде тіп-топ, свого не випустимо.

— Є секретна просьба, — продовжує Мотря Карпівна. — Дістань вишибалу.

— Кого? — дивуюся.

— Вишибалу. Щоб тихенько в кінці столу сидів, а як хтось перебере, вишибав з двору. Я в кіно бачила такого дилду в сомбрері, — пояснює.

— Нащо, коли всі свої? — дивуюся.

— Для гонору! В куми моєї гуляли свайбу всього три дні та й то з п'яних очей жениха через паркан перекинули. Ледь у кропиві не спікся.

— Може, Петра візьмемо, грузчика з гастроному?

— Цур! Його після третьої чарки бити починають. За вираження. Дістань невідомого вишибалу. Червінця даю!

Взяв я десятку, сів у лайбу і покотив до річки. А настріч один дачник суне. Такий собі чмур, халупку зняв і в ліс ходить — дихає. Патякали, що із закордонів повернувся. А дивитися нема на що. Зашмигана спортивна

куртка і штани рогожні. Буває, що наша рогожа у заграниці самий тиць — лорди носять. Але має бути на заді нашльопка — фірма. Придивляюся до чмуревого заду — нема фірми. Голодранець! Я б такі штани на свого псевіру Джексона посоромився натягнути!

— Слухай! — гукаю чмуру. — Є непильна халтура. Свайба у нас. Треба вишибалу. Чи не підеш за п'ятірку? І випивон на дурняка...

— Вишибалою? — перепитує.

— Вишибалою. Ніхто й не визнає.

— Прибуду! — примружив очі. — П'ятірки не треба.

— Замьотано! — радію. — Стріху причеси, щоб сабаки не гавкали...

— Причешу. А квіти...

— Без квітів обійдемося! Там букетів буде стільки, що підсвинку на місяць січки вистачить.

— Тоді привіт підсвинку, — каже. — Прибуду!

Свайба була розкішна. Дванадцять машин з гудками й стрічками весільний картьож привезли.

— Де вишибала? — не забула спитати Мотря Карпівна.

— Буде! — кажу. — На початку він без надобності.

І закрутилося. Гости, шампанське, сльози — як положено. Молодий — блідий, молода — як вода, діди в галстуках, хлопці в бородах, молодші п'ють, старші закусяють.

Вишибала з'явився, як гостей на пісні потягло. Я його спочатку не впізнав, а впізнав — отетерів. Костюмчик, сорочка, галстук — люкс з небаченого краму, і сиділо все як влите, ніби він у тому кайфі і вродився. Волосся прилизане на пробор, на лацкані лауреатський знак, а на пузі брелок на золотій цепочці. Я, вуличний граф, як опудало проти нього!

А вишибала цілує ручки нареченій, розкланюється, як балерун, і пре на стіл коробку-сувенір, сервіз на

дванадцять персон. Вже не знаю, наш чи звідки, але Мотря Карпівна ледь з крісла не випала. А той перевертень уже штовхає тост голосом Левітана:

— Увага! Увага! Говорить Дачний! Сьогодні тут в ім'я продовження роду людського, а також для заохочення лікєро-горілчаної індустрії відбувся запуск на орбіту подружнього життя доцента Кості та студентки Насті! Стан нормальний. Температура наближається до сорока градусів. Ура!

Тут наші ревнули. Зірки з неба посипалися. Мотря Карпівна стисла вишибалу в залізних обіймах і вдарилася в сльози. Наречена заплескала в долоні, а жених-сирота вперше подав голос:

— Ми щасливі, що нас напучує в невідому путь знаменитий сталевар, герой Запоріжжя та Бхілаї! Ляснемо з цього приводу, як заведено в доцентів, фужерами!

Весілля пішло як підстебнуте. Вишибала посипав тости, позбирані на міжнародних столах, і з моєю училкою встиг перемовитись тиць-а-тиць. А я сиджу, як обпльований, без нуля вніманія.

Училка вшкварила стиль з тим сталеваром, а я спіймав на танець Мотрю Карпівну і шепчу:

— Скажіть цьому, щоб не сіпався, а сидів вишибалою. Бо не люблю, як придурюються...

— Сказився! — відпускає Мотря Карпівна аперкот мені під ребро. — Що мелеш?

— А хто буде вишибалою?

— Ти й будеш, не велике цабе! Червінця взяв?!

Ну, думаю, я вам покажу вишибалу! І чарку за чаркою!

А сталевар-дипломат уже без дипломатії училку за талію, та іржуть, як лошаки, та стрекочуть по-англійському, як сороки. І головне, я все розумію без перекладу і вже сам жаліюся сусідам по-англійському, але вони ні чорта не розуміють...

Ну, закінчилося весілля в рожевому тумані. Правда, одного вишибли. Мене. Сталевар вишиб. А сам кудись зник. І не сам — з училкою...

Да! Було діло. З того часу авторитет мій підупав — вишибалою кличуть. А училка й сталевар прислали мені потім свою весільну фотішку. І джинси в благодарність за знайомство. Джинси, конешно, фірма. Тільки не люблю, як придурюються...

КОНТЕКСТИ

Акселерація: нетверезий молокосос.

У нього в голові був пунктик. Склотари.

Вік кібернетики: — Зіграємо в перфокарти?

Залишався самим собою. Самодуром.

Словесне болото: мовна стихія вийшла за береги мислі.

Скромність завжди прикрашала людину. Часто — синцями.

Нарешті до нього прийшло натхнення і послало під три чорти.

Майстер літературного маразму.

«Еврика!» — радісно вигукнув Архімед, відвідавши господарчий магазин.

Буває, людину б'ють на смерть. А буває, на все життя.

КОМІСІЯ

Став мов укопаний.

Гак, увігнаний між блоками, намертво присобачив табличку:

«Дім взірцевого побуту».

Задер голову. Шістнадцять поверхів! І всі без ридних плям. Гамузом чкурнули в післязавтра.

Замерехтіли образи: м'яке світло торшера; піжама сипле хар* у телевизор, переобладнаний на акваріум; туніка спринцює щілини хлорофосом; шкільні мундирчики з математичним нахилом, мерсікаючи, вкладаються спати; виникають сусіди у повстяних капцях; квіти, чай по-англійському, благолепіє; починається вечір забутої поезії; піанісімо звучить ранній Ющенко...

Та з усієї голографії переді мною матеріалізувався рожевощокій суб'єкт середнього пенсійного віку. Репрезентувався:

- Член комісії.
 - Якої?
 - Побутової боротьби.
 - Але дім уже...
 - А рецидиви? — шепнув він.
 - Мають місце? — нахилився я.
 - Дуже! — роззирнувся член.
 - Який постулат?
 - Щоб мертва тиша!
 - Комісія пенсійна?
 - Звідки ви...
 - Наші пенсіонери — наймолодші в світі! — пояснив я. — Плем'я нерозтрачених сил!
- Рожевощокій запишався.

— Один не пенсіонер, — повідомив. — Голова комісії,
— А йому нащо? — здивувався я. — Робити нічого?
— Скажете! Університетський доцент!
— І бореться?
— Як звір! Дружина від нього втекла...
— А привід?
— Без приводу. Карбованця щодня видавав. І лекції
на ній апробовував.

— Садист?
— Скажете! Він логік і психолог!
— А не шизик і псих?
— А ти що за один? — розсердився член.
— Не тикати! — напижився я. — Інспектор стіннівок!
— Невже? — зрадів рожевощокий. — Прощу до на-
шого сатиричного вікна.

— Сатира? У взірцевому домі?
— Випікаємо останніх!

З вікна сатири обпекла мое серце сучасна Мавка. Під
фотопортретом червоніли літери: «...овська М. М. з квар-
тири № 108 о другій годині ночі пила шампанське у това-
ристві мужчин! Ганьба!»

— А як дізналися?

— У неї бокова квартира. На закругленні можна за-
зирнути у вікно з сьомого поверху...

— Але ж деталі! Шампанське, мужчины... І все глу-
пої ночі!

— У голови телескоп. Він якраз на сьомому... Виліз
на шифоньєр, навів трубу... Як побачив, бабахнувся з
шифоньєра. Сьомий день бюлетенить. На копчик призем-
лився...

— А телескоп?

— На друзки!

Мені полегшало. Задивився на сьомий. На бокові
вікна.

— Не вийде! — потер руки рожевощокий. — У неї зно-
ву мужчины. Делегація!

— А вона...

— Вона актриса,— зітхнув член.— Лауреатка. От і їздять, порушують...

Повз нас прослизнув до парадного вельветовий індивід.

— Вітатися треба, Електроне Івановичу! — зупинив його рожевошокий.

— Здрасть...

— А чому ви не на службі?

— Відгул! — буркнув вельвет.

— А телефончик у канцелярії не змінився? Подзвонимо — перевіримо...

— Дзвоніть! — гахнув дверима вельвет.

— Ображається...— констатував член.

— Теж рецидивіст? — запитав я.

— Кібернетик. Співали у нього після двадцяти трьох нуль-нуль...

— Кричали?

— Спати треба! А раз співали, значить...

— Випивали! — рубонув я.

— От-от! А ще кібернетик! Рóбота зліпив: «око-рука».

— То є від чого співати!

— Доспівається! А як у програму дихне?

— Чію?

— Рóбота!

— Чим?

— Перегаром!

— То що?

— І наробить той робот! «Око-рука» — око косе, а в руці чекушка. Ми подзвонили...

— Куди?

— В інститутську канцелярію.

— Ну?

— Вислухали і послали.

— Може, рóбот? У них є говорящі.

— Навряд... Щоб робот у такого бога гнув? Далеко наuzzi до цього!

— Нелегко вам!

— І не кажіть! Діти стрибають, роялі бренькають, телевізори голосять, гості регочуть.. Зажиріли!

— А комісія здорова?

— Аякже! Смітвезов якось у дворі на ніч лишили, то ми його перекинули. ЗІЛ!

— Я в моральному плані...

— Глибоко між нами?

— Ще глибше!

— Двое зірвалися... Пенсіонери-початківці.

— Міні підвели?

— Іменини. Ми їх на сектор іменин кинули. Щоб без галасу. А їх за стіл запрошували...

— Амбал! Хто ж об одинадцятій у нас не за столом? Хіба ті, хто вже під столом...

— На інструктаж з піснею приходили...

— З якою?

Член знову роззирнувся і тенорком повідав:

Писали хлопці, писали хлопці
До Риму,
Чи можна сватать, чи можна сватать
Марину?

А Рим одвітив, а Рим одвітив,
Чом би й не?
Марина гарна, Марина файна
До спанне...

— Крім Риму, все нормально,— зазначив я.— Проф-орієнтація.

— Все одно вичистили! — сказав член.

— А дальша доля?

— Живуть поза комісією. Як усі.

Тут рожевощокий зіщулився. До нас наближався легконогий старий у кітелі без погонів.

— Найзловредніший фуліган на пенсії,— шепнув член.— Льотчик-випробувач...

— Фізкульт-привіт, комісія! — привітався на ходу крилатий пенсіонер.— В будинку стіни сиплються, а ти винюхуєш, де борщ варять? Штангою займися або ядром...

— Завжди так! — поскаржився рожевоцокий.— І листи пише, щоб пенсію чоловікам з шістдесяти п'яти років давали...

— Нікак і нікада! — скрикнув я.

— І нізащо! — підтримав член.

— Нізащо не дав би пенсію вашій комісії в шістдесят п'ять років, у сімдесят — як мінімум! — закінчив я і подався геть.

— Фуліган! — бабахнуло вслід.— От взнаємо, взнаємо, з якого дому, і повідомимо, що вештаєшся в робочий час чужими подвір'ями! Дармоїд!

ВУЛЬГАРНА СОЦІОЛОГІЯ

Пал Палич вдавив клавіш селектора й видав команду в приймальню:

— Гнати всіх поганою мітлою! Апчхи!

Чхалося... Дуже вітри останньої чверті електронно-космічного віку таки надібали шпари у дерматиновій герметизації кабінету Пал Палича — вузького керівника широкого профілю.

— Апчхи!

Знову чхнув — на правду! — Пал Палич. Чхати він хотів! Та вже далеко не на все. Ще вдавалося залізною рукою у замшевій рукавичці приборкувати локальні смерчі типу «компетентність», «мікроклімат», «прогнозування» й тому подібні інтелігентські витребеньки. Реформа, обсяг реалізації, договірні поставки? Умів, умів Пал Палич тихою сапою провести дредноут валу й кризь ці рифи прогресу. Ах, вал! На його гребені не раз наздоганяв, переганяв й знову наздоганяв Америку Пал Палич. Але відкочувався і дев'ятий вал на хвилерізах комп'ютерних підрахунків, полишаючи на міліні непродуктивні скелети гладких китів-звітів.

— Апчхи!

Ех, які рапорти складав колись Пал Палич! Поеми екстазу! В світлі, дусі, русі й на часі! І плив німб-флюгер над мідною лисиною Пал Палича — невмирущого кадрового бронтозавра. Звичайно, ляскало, звичайно, блискало... Заклубочувався перистий ореол в кучові, а кучові — в грозові хмари. Вибухав очисний розряд. Та Пал Палич, мов неопалима купина, відводив блискавки на потрійний живопліт власноручно зрощених кадрів-йесменів. Приймали удар віддані дуби з розгалуженим кореневищем старих зв'язків, перекидали ватру на ліано-

ве нетрище спеців з еластичними спинами, а останні іскри згасали в дрижаках середньої осикової ланки. І виходив у грозових відсвітах монументальний Пал Палич, сіяв навсебіч догани, брав зі стелі підвищені зобов'язання, вишукував приховані від держави резерви, розкидав умовні проценти... Дайош останні декади й штурмові години!

— Апчхи!

Якраз на світанні сон дурний привидився Пал Паличу. Тестом його мордували.

— Ваш фах?

— Керівник.

— Це покликання. А фах?

— Безпорочно забезпечую...

— Не хвилюйтеся. Пригадайте фах. Може, ви були вчителем, може, конструктором...

— Бе-бе... Був... Е-е... Заочником був!

— Заочником чого?

— Бе-бе... Забув.

— Не хвилюйтеся. Бачите, вийшла диспропорція. На одного виконавця припадає півтора розпорядника. От і розбираємося, хто що може...

— Можу довідку нагору й вказівку вниз!

— І все?

— Доповідь можу!

— Полишмо балаканину західним парламентам...

Урок геометрії школярам дасте?

— Не...

— Гайку виточити можете?

— Не...

— А відштампувати?

— Не...

— Доменний жолоб вирихтуєте?

— Боже збав!

— Шибку вставите?

— Нікак нет!

- Автоматичну лінію сконструюєте?
- Сію секунду дам команду в СКБ!
- А самі?
- Проконтролюю, розжену, доповім!
- Ясно! Марш на курси!
- Підвищення кваліфікації?
- Контролерів для палаців перших шлюбів...

Зрозуміло, після такої чортівні Пал Палич встав з лівої ноги і не міг взяти себе в руки. А ще родинні неприємності. Влаштував недавно сімейно-виробничий банкет з нагоди перевиконання недовиконання.

Пал Палич — наш Наполеон,
Він наробив би і в ООН!—

виголосив віршований тост маг-штовхач Аугустопсовченко. Звичайно, про ООН він трохи того... загнув, бо Пал Палич володів лише материною та матірною мовами, але було приємно.

— Цей твій неліквідний штовхач має хоч якусь освіту? — поцікавилася дружина, прибираючи стіл. То була третя половина Пал Палича — дві попередні згоріли від ентузіазму, активно впрягаючись до командного воза. Третя в його парафію не лізла, служила в якійсь легковажній установі і пускала шпильки.

— Має чи не має, а чорта з-під землі дістане,— буркнув Пал Палич.

— То міг би знати, як Наполеон закінчив.

— Це символічно, мовляв, за Пал Паличем у вогонь і воду...

— І загуркочеш ти зі своїми блюдолизами під мідні труби! — каркнула дружина прокурорським голосом.

— Слухаюсь! — вихопилось у Пал Палича. Йї одразу гарикнулося: — Мовчать!

— Два слова — і словесний портрет готовий! — не злякалася дружина. — Нагорі — вуж, вниз — крук.

— Гнати тебе поганою мітлюю!

— Свою мітлу не прогав, Пашо! Загородився дурнями, ще дурнішими за себе. На такому тлі, звичайно, і корова керівником виглядає. Колись це був хід конем, а нині — примітив. Дилетанти твого рівня давно оточили себе талантами. Господи! Запросив би до себе аналітиків, та дав би їм простір, та навчився б посміхатися, та лишив би собі прогнозування та зв'язки з суміжниками — і вимер би на банкетах, не заважаючи справі, зі славою народного менеджера. Для початку хоча б соціолога запросив, щоб знати, звідки перший камінь тебе торохне...

Клята баба! Сварка сваркою, але втримав-таки Пал Палич у черепушці варіант з соціологом. Другий тиждень лазить по об'єктах джинсовий шмендрик-кандидатик, анкетує, диктофонує, винюхує соціологію для Пал Палича.

— Апчи!

Д-р-р... д-р-р... хря... хря... — озвався селектор.

Тицьнув клавіш:

— Гнати всіх поганою мітлою!

— Соціолог хуліганить, — рюмсала секретарка, — рветься до вас...

— А! Запускай!

— З привітом, Пал Палич!

— Всі ви з привітом! Доповідай, соціологія...

— Ось картки з попередніми тезами...

— Давай! У тебе все?

— Раджу підключити комплексну групу: економістів, техекспертів, психологів.

— Обійдемося без нахлібників. Шарлатанів розплодилось — футурологи, ергономіки, екологи, АСУстенти, етики, естетики, паразитики... Тьху! Хіромантия якась.

— Я пішов...

— Гуляй і не чхай... Апчи!

Д-р-р... д-р-р... хря-хря... д-р-р...

Штрикнув клавіш:

— Гнати всіх поганою мітлою!

— Ой-йой-йой-йой...— заквилила секретарка, і під ту мерихлюндію перед очі Пал Палича представ Дехто сивий, коректний, стрункий і з прапорцем на лацкані.

— Доброго здоров'я! Кого гнати будемо, Пал Палич?

— Я вибачаюсь...— став струнко Пал Палич.

— Сідайте, сідайте...

— Я вибачаюсь...— сів струнко Пал Палич.

— Нерви? — і собі підсів до столу Дехто.— Текучка заїдає?

— Заїдає! — вхопився за рятівний круг побілілий Пал Палич. Машинально намацав соціологічні картки і розгорнув їх, як козири.— Доповідаю: веду соціологічний пошук!

— Молодця! От не чекав! Дозвольте проглянути?

— Прошу! Попередні тези...

— Цікаво... «Штурмівщина, примітивний технічний рівень». Самокритично. Далі... «Модернізація на папері. Відсутність комплексного плану на перспективу. Авторитарний стиль керівництва». Так! Далі... «Попередні висновки на основі анонімного опиту». Чому анонімного? Ага, ось примітка — «критиконебезпечна ситуація». Так! Далі... «Параграф перший: гнати директора поганого мітлою». Гм... Не зовсім наукове формулювання. А втім, я його тут чув. Мабуть, чули й інші... Що ж, Пал Палич, наші висновки повністю збігаються з вашим соціологічним дослідженням. Отже — здавайте портфель.

...Певне, її били перший раз у житті. Бо верещала дружина Пал Палича на весь мікрорайон. Верещала, але відгавкувалась:

— І-гі-гі-ой! Мужлан вульгаріс! І-гі-гі-ай! Вульгарний тип!

— Я... вульгарний? Ех-гех! — гекав від фізичних зусиль Пал Палич.— Ех-гех! А твоя соціологія, соціологія твоя яка?..

КОНТЕКСТИ

Ех, коли б повторити на біс свою лебедину пісню!

Розвінчали лаврами.

Грати в кішки-мишки з дитячою літературою ще не означає бути дитячим письменником.

Постачальники — ото утриманці!

Критик розбив творче обличчя поета.

З незмінним успіхом зазнавав невдач.

Кожна його збірка була подією. Для пародистів.

Гуморист розплакався — його твори висміяли.

З рецензії: «Письменник майстерно викликав огиду читачів до свого героя».

До речі, про американську свободу. Чому вона перетворилась на статую? ^

ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Петро Полікарпович був людиною рідкісної професії — міністром. Компетентним, далекоглядним, душевним, одне слово — талановитим міністром. Але ахіллесову п'яту мав: безумно любив художню літературу. Він обожнював і класиків, мертвих і живих, і не народжених класиками чесних середняків — надійний фундамент парнаського хмарочоса. Не поважав він тільки графоманів. Особливо відомих, що тримали за пазухою штабелі книжок і публічно погрожували новими творчими планами.

Петро Полікарпович знав:

— художня царина — єдина, де всі місця вакантні (навіть зайняті);

— художній талант спалахує від божої іскри попри всі шаблі службової драбини.

Навіть науковий генний принцип пасував перед феноменом божої іскри. Справді, тихий лірик мав на своєму генеалогічному дереві виключно козарлюг-відчайк, задерикуватий сатирик вигулькував з інтелігентної робітничої династії, дослідник латиноамериканського роману походив з колгоспної родини *et cetera*.

Петро Полікарпович як міг підготовував носіїв божої іскри. Вони маячили серед референтської братії. Звичайно, міністр знав афоризм: «Письменник працює навіть тоді, коли дивиться у вікно». Але вважав, що цей крилатий вислів народився передчасно. Справді, книжка пересічно виходить раз на кілька років, а їсти майстри слова навчилися щоденно. Плюс сім'я. І не завжди одна, якщо письменник тяжіє до романтичного світосприймання.

Скажімо, у міністерстві Петра Полікарповича працював старшим референтом молодий новеліст, якого ви-

турили з попередньої служби саме за те, що полюбляв дивитися у відчинене вікно,— він був асистентом у рентгенкабінеті. Інший старший референт мав кілька романів, але, затюканий доброзичливою критикою, плюнув Пегасові межі очі й пішов шеф-поваром у ресторан «Нептуніві крихти». На жаль, він якось одягнув на голову клієнта — критика Фонбарбоського казанок з паруючою фірмовою юшкою «Під зорями Атлантики». Довелося повернутися до голого письменницького столу, а потім обійняти посаду у відомстві чуйного Петра Полікарповича.

Треба віддати належне референтам-парнасцям. Працювали вони як боги. Правда, інколи зникали без усякого попередження на день-два. Петро Полікарпович побатьківському, сам на сам, знімав з них стружку. Пояснення прогульників були однозначні: «Приїхав Нодар з Кутаїсі», «Приїхав Якуб з Гродно», «Приїхав Валентин з Новосибірська», «Приїхав Юхан з Сааремаа». Петро Полікарпович зацікавлено розпитував про творчі плани представників братніх літератур і відпускав гостинних референтів з миром. В кулуарах, було, змією прошелестів шепіт щодо мазунчиків, лібералізму і т. п. Але в цей час електронно-лічильна система міністерства видала підсумок експерименту «Ефективність». Результати були вражаючі: чимало педантів з бездоганною репутацією, які десятиріччями просиджували крісла «від і до», отримали нульовий бал за кінцеву ефективність своєї непорочної праці. А мазунчики-парнасці опинилися в групі фахівців високої народногосподарської віддачі. І кулуарні балачки принилися самі собою.

Якось Петро Полікарпович викликав обох референтів і вручив їм загадкові талмуди на предмет безкомпромісної експертизи. Наступного дня, у суботу, експерти-талмудознавці прибули на квартиру міністра. Їх гостинно зустріла міністрова половина, фабричний технолог Лариса Григорівна. Треба сказати, що незалежна Лариса Григорівна не боялася ні міністрів, ні письменників, ні

самого чорта-диявола. За серце хапалася тільки тоді, коли підвищували чоловіка: від робфаківця до майстра, від молодшого лейтенанта до підполковника з трьома бойовими Червоними Прапорами, від діагоналевої гімнастерки до бостонової трійки, від директора до міністра.

Лариса Григорівна виставила «камю» і цитрини, «пшеничну» і сало, каву і валер'янку. Референти з кам'яними обличчями приголубили «камю» і закусили салом, покуштували «пшеничну» і закусили лимоном, по смакували каву і попросили замість валер'янки лікеру.

— Рекламация? Брак? Крах? — спитала Лариса Григорівна, кивнувши на талмуди.

— Це,— сказав новеліст,— роман року!

— Це,— додав романіст,— художня бомба!

Судоми і конвульсії непідробних заздрощів (творчих) оживили їхні кам'яні обличчя.

Лариса Григорівна схопилася за серце.

— Петро Полікарпович писав цей роман ночами впродовж п'ятнадцяти років,— пояснила вона.

І тут з-за порт'єри виглянув міністр — новонароджений літературний талант. Він пройшов до столу і єдиним духом вихилив валер'янку.

— Це правда? — спитав.

— Ви знаєте життя...

— ...але не знаєте літературного життя,— відповіли референти. І пояснили:

— Коли б ви зазнали невдачі...

— ...або намазюкали прохідний романчик...

— ...ми б веселилися, мов діти...

— ...і стверджували б, що твір не дуже поганий...

— ...і бувають ще гірші...

— ...а потім запропонували б свої послуги...

— ...щоб надати сировині літературоподібного вигляду...

— ...на предмет пересічної «публікейшн»...

— ...з огляду на ваш міністерський авторитет.

— Браво! — сказала Лариса Григорівна.

І всі підняли келихи. Причім письменники з сердитими, а господарі з веселими обличчями.

— Якби роман був посередній...

— ...ви не знали б ніякої мороки,— загадково мовили референти на прощання. І нічого не пояснили.

Твір Петра Полікарповича справді пройшов на ура. Це був чудесний роман про зорі й кохання, про хліб і метал. Поскільки міністр був лауреатом (правда, за техніку), твір не одержав заслуженої премії. Але до письменницької спілки Петра Полікарповича прийняли позачергово і одностайно.

Невдовзі референти-парнасці подали у творчу відставку.

— Що сталося? — спитав вражений міністр.

— Ми чесні люди...

— ...і не можемо працювати в того...

— ...хто пише краще за нас,— відповіли референти.

І пояснили:

— Добре ім'я дорожче за посаду.

— Творчість вимагає повного самозречення.

Петро Полікарпович сказав:

— Я забезпечу вам подвійні відпустки і комфортабельний вігвам у райських куцах волинського лісу.

— Зараз ви дещо зрозумієте,— відповів новеліст.— Слухайте: «Вважати за доцільне: вирішення питання створення об'єднання, за згодою обох заінтересованих сторін, перенести на третю декаду другого півріччя, враховуючи момент надходження нових коштів у фонд матеріального стимулювання».

— Коли йдеться про створення Міжлупівського об'єднання, ваша резолюція цілком правильна,— сказав міністр.

— Це не резолюція. Це уривок з мого нового твору,— понуро пояснив новеліст.— Йдеться про рішення двох закоханих об'єднатися в сім'ю після очікуваного підвищення зарплати.

— А я роман пишу, як постанову,— додав епічний референт.— З гапличками: посилити; підвищити; зміцнити; забезпечити; зобов'язати...

І талановиті референти відбули на творчі сухарі.

Міністр замислився. А потім і сам пішов проситися у художні джунглі. Прохання сприйняли як фантастику. Але судили розважливо.

З одного боку, міністрів набагато менше, ніж письменників. З іншого боку, міністра можна виростити з інженера, а інженера людських душ не виростиш і з міністра. В наявності був талановитий міністр і талановитий письменник в одній особі. Прецедент роздвоєння особистості призвів до перевірки кадрової політики передового міністерства. Виявилося, що далекоглядний Петро Полікарпович встиг підготувати собі блискучу заміну. І міністра, хоч і з жалем, відпустили у письменники.

Перші відвідини літературного храму дещо насторожили Петра Полікарповича.

— Які ваші творчі плани? — спитав він одного творця, який славився блискавичною реакцією (оперативністю).

— Стати членом спілчанської президії,— відповів той.

— Але ж це...

— Це — найважчий літературний шлях. Справжнє зачароване коло.

— ???

— Щоб стати членом президії, треба бути класиком. А щоб стати класиком, треба бути членом президії,— пояснив той і блискавично подав пальто уславленому метру, який спустився до гардеробу.

Невдовзі наспів літературний форум, і до спілчанського керівництва обрали саме Петра Полікарповича. Роботу над новим романом довелося відкласти. Засідання, вечори, ювілеї, скандали, кооперативи — з цього творчого джерела новоспечений секретар пив по саму зав'язку.

Звичайно, колишнього міністра кололітературний вир не втопив і навіть не налякав — не таке доводилося бачити. Але писати було ніколи (збувалося пророцтво референтів). Як і коли примудрялися творити інші правлінци — то було найпотаємніше з див літературного процесу.

Правда, час від часу той чи той метр заходив до кабінету Петра Полікарповича, дивувався з бездоганного порядку, шкрябав нігтем таблички на стелажах: «Дати», «Авточерга», «Семінари», «Будинки творчості», «Коли розлучаються двоє», «Житлофонд», «Матеріальна допомога», «Вінки», «Протоколи», «Небажані протоколи», — і скорботно промовляв:

— Щось отут тисне, а отут тягне. Ма'ть, виходжу на фінішну пряму: бар'єр, яма, оплески... Ви вже тут якось самі, а я поїду хоч батьківській хаті вклонюсь...

Хвороби, як правило, прогресували, але врешті-решт народна медицина брала гору і метри поверталися — спочатку до видавництва, а потім у спілку.

Виявив Петро Полікарпович і таке. Письменники, яким він здавна симпатизував, з'являлися у спілці вряди-годи. Вони працювали літправщиками, кореспондентами; консультантами, викладачами, лікарями, вантажниками і навіть член-кореспондентами. На творчі зустрічі їх відпускали вкрай неохоче: спочатку посилалися на їх незамінність, а потім підкидали компромете. Петро Полікарпович змінив тактику. Брав трубку, називав своє авторитетне ім'я і видавав текст-шаблон: «У ввіреній вам установі вихований яскравий літературний талант. Рекомендую відрядити його у творчий вояж на предмет художнього висвітлення успіхів ввіреної вам установи взагалі і літератури зокрема». І кидав трубку.

Відряджали! Понад те — підвищували по службі!

— Коли будеш писати? — тривожно питала Петра Полікарповича байдужа до його цілодобових подвигів Лариса Григорівна.

— Тридцять другого о двадцять п'ятій годині нуль-нуль хвилин.

— Коли порадуєте новим рукописом? — напосідали видавці.

— Чиїм? — посміхався міністр без портфеля.

Та одного разу Петро Полікарпович, який ніколи не втрачав почуття гумору, виклав настирливому видавцеві грубезну теку зі спілчанськими протоколами. Однак видавець, який теж ніколи не втрачав почуття гумору, бо зроду його не мав, сприйняв містифікацію за чисте золото поезії. Після наполегливої літрабівської праці протоколи позачергово побачили світ у вигляді гостропроблемної повісті під назвою «Інтриги». Твір мав неабиякий успіх. Особливо серед контингенту зацуцаних таємним голосуванням при спробі прорватися до письменницької спілки.

Справу довершила критика. Останній абзац рецензії звучав так:

«Своїм новим твором Петро Полікарпович блискуче підтвердив, що струмись документалізму просякає сучасну прозу як додатковий естетичний чинник художнього полотна».

Петро Полікарпович розірвав газету і знову пішов у міністри.

ВЕЛИКА СУНИЧНА ГАЛЯВИНА

Оповідання для маленьких читачів

Я отримав надзвичайне завдання.

Нервував — ввижалися мені джунглі, дзижчання комариних ескадрилей, орди кропиви, навальний наступ грибів-поганок. З-під кожного куща зиркали в біноклі вовчиська у футболках з емблемами-черепами. І чи листя шелестіло, чи сіроманці перешіптувались:

— Отаке худе, не першої свіжості — нам на обід? Що в нас, дієтична їдальня? Знову кістки гризти?

Я застогнав:

— Зозуле, зозуле, скільки років маю жити?

Зозуля прокувала п'ять разів, і я зрозумів, що сон скінчився. То була зозуля з мого старовинного настінного годинника, і прокувала вона п'яту ранку. Я зіскочив з ліжка, начепив окуляри і привів себе у бойову готовність: взяв до рук бамбукову палицю, а на пояс повісив плетений кошук.

«Прощай, Києве!» — сказав подумки і вийшов у невідомість. Спочатку був трамвай. А потім його швидка сестричка-електричка домчала мене до маленької станції, що губилася серед старезного втаємниченого лісу.

О цій порі перон був порожнісіньким. Але я хоробро зіскочив з бетону на лісову стежину. Займався сонячний червневий ранок.

— Кар! Кар! — спікірували на мене якісь чорні тіні. Я сахнувся, засіпався серед кущів, що мовчки оточили мене. Тіні шугнули кудись угору і зникли. Вовки, на щастя, теж не з'явилися.

Я хвацько підбив ногою велетенського мухомора і рушив у гущавину.

— Стій, білдолиций! — нараз бабахнуло просто з неба.

Мої коліна без мого дозволу — самі! — затремтіли. Посоловілі очі закотилися під лоба... І тут я побачив на дубовій гілляці аж чорного від смаги маленького індіанця з луком, стрілами і... і в піонерському галстуку!

— О Чингачгук, дитя природи! — проспівав я. — Хай стріли твої без промаху вражають мерзенних браконьєрів! А перед тобою блідолиций брат твій — Соколині Окулярі.

— А звідки тобі відомо, що я Чингачгук? — грізно запитав лісовичок.

— Тільки Чингачгук здатний вийти на охорону лісів о шостій ранку! — проказав я солодким голосом.

— Мене звуть Митько, а на прізвисько я справді Чингачгук, — подобрішав індіанець.

«Лестощі — велика сила!» — подумав я і перестав тремтіти.

— Показуй, блідолиций прибульцю, чи не ховаєш кресало й пилку, капкан і сильце?!

— О володарю лісів, лицарю навколишнього середовища! — скиглив я. — Мій кошик порожній, як голова двієчника. Маю надзвичайне завдання від дівчинки, котра носить червоний галстук, як і ти, о засмаглий і добрий!

— Яке завдання?

— Добути хоч пригорщу лісової ягоди — суніці.

— А чому не з'явилася сама?

— Вона тяжко хвора, о безстрашний Дмитре Чингачкуковичу!

— Тоді інша річ! — сказав володар лісів і лицар навколишнього середовища.

— Дозволь, о засмаглий і мудрий, заглибитися в нетрі ввіреного тобі лісу!

— Покуняйте на пероні з годину! — наказав лицар навколишнього середовища і володар лісів.

— Нащо?

— Я принесу суніці моїй бідній, хворій, блідолицій сестрі.

— Ні! — відрубав я. — Маю знайти цілющу ягоду сам. Бо інакше ніколи не читатиме дівчинка моїх казок про добрих звірят і добрих людей.

— Ви письменник? — з повагою запитав лісовичок, ховаючи стріли до сагайдака.

— Член спілки письменників, — чесно зізнався я.

— А яка різниця — член спілки письменників чи просто письменник? — здивувався Митько Чингачук.

— Тут така справа, — знітився я. — Візьмімо, наприклад, Чехова чи Руданського...

— То були великі письменники! — вчительським голосом проказав індіанець.

— Так, великі, звичайно, великі, — плутовався я, — а членами спілки письменників вони не були...

— Погано! — взявся за стрілу лісовичок.

— Що погано?

— Погано, що серед вас нема Чехових та Руданських.

— Ми виправимося... — сплів я дурницю, опустивши очі долу.

— Не виправитесь! — жорстко сказав засмаглий і мудрий.

— А-а... А ти як вчишся? — викручувалися Соколині Окуляри, тобто я.

— Належно! — відчикрижив лісовичок.

— На чотири і п'ять? — поставив хитру пастку я, тобто Соколині Окуляри.

— Мають місце окремі граматичні помилки, — педагогічно відповів Чингачук.

— Великі?

— І чого ото базікати, коли хвора дівчинка чекає на суніці? Кроком руш!

— Єсть!

— Стій!

Я завмер з піднятою ніженською сорок п'ятого розмірчику.

— Затям, Соколіні Окуляри, що суніця любить узбіччя доріг, сонячні галяви з папороттю й листям конвалій, сухі узвишшя й видолинки побіля сосон та дубів. А ще любить суніця, щоб низько вклонялися їй...

— Спасибі тобі, о засмаглий і мудрий!

— Чи дуже хвора моя блідолиця сестра?

— Дуже, Митю.

— Тоді слухай лісову таємницю. Побачиш на стежці криницю, а праворуч від неї хаші, куди звір не йде і птиця не летить. Сміливо рушай туди. Орієнтирами будуть берізки. Вони виведуть тебе по естафеті на пагорб з військовим укріпленням — дзотом. А за дзотом відкриється тобі лісова таємниця — Велика Сунічна Галявина.

— Може, підемо разом, о хоробрий і добрий?

— Ні, дядьку Соколіні Окуляри, у Чингачука свої стежки!

І Митько зробив відчайдушний стрибок з дубової гілки у зарості ліщини і зник, ніби його й не було.

Чомусь засмучений, я пішов стежиною. Ліс розспівався наді мною дзвінкоголоссям пернатих солістів. Дятли розкотистою азбукою Морзе попереджали короїдів про невідворотну розплату. Сонце клало жовті смуги на різнотрав'я. Випростувалася парость, малиновіли струнки тіла сосон. Навіть насуплені дуби ховали усмішку в листяних бородах.

Я пильно оглядав узбіччя, примічав мереживо карликових гаїв папороті, подвійне туголистя конвалій. І тендітне листячко суніці теж ніби кущилося навсебіч, а диво-ягід не було, хоч плач. Здалося — ондечки завітналися заповітні червоні кульки. Але то сіли спочити на стовбури джунглів трави чарівні сонечка.

Я сів на просотаний сонцем горбок поміж дубом і сосною, протер окуляри, став навколішки і сотворив промову:

— Суніце моя рідна, земна сестра Сонця! Яви свою красу перед мої короткозорі очі заради хворої дівчинки! Бо нема більшої ганьби, як не прийти на поміч людині, тим паче маленькій!

І — диво! Просто перед моїм носом запишалася червонолика ягідка, за нею вигулькнули ще — одна, дві, три, чотири, а за ними... за ними пурпурово мінілися, посміхалися, виглядали і ховалися цілі розсипи цілющої ягоди.

Я заляк, щоб на хвилику втримати міраж. Але то було не видиво — мені справді відкрився найдорогоцінніший лісовий скарб. Я обережно простяг руку, і перші ягоди червоними краплинами полилися в кошик.

Хрокнувши з нетерплячки, я почав орати зелений килим ліктями й колінами. Але зірки суніць зненацька розтанули.

Присоромлений, я повернувся до горбка і ліг на теплу глищу. І знову засвітилися серед зелені рожеві світлофори. Обережно, щоразу присідаючи, я збирав суніцю, перепочивав, вдивлявся у незнаний світ різнотрав'я. А помічав бодай одну ягоду, неквапом посувався до неї, вклонявся земно — і вона відкривала мені нові сунічні Ельдорадо. Руки спухли від комариних укусів, голова йшла обертом від млості, а покинути гру з видимкою-невидимкою було несила.

«Стій!» — стукало серце. «Ти вже назбирав не одну пригорщу», — підказував розум. А очі втуплювались у кошик і під'юджували: «Теж мені шукайло! Он і денце не закрилося!» Руки безтямно сіпалися: «Згребемо все!», рвали листя, стебла, ще зелені ягоди... І ображені суніці знову заховалися.

З бриючого польоту пішли в атаку комарі, почувся зенітний виляск, — то я бив агресорів на власному лобі, — і загребутий шал скінчився. Крекчучи, я став на рівні і вийшов на стежину. Пішов помалу до Митькової криниці. Призвичаєне око вихоплювало червоні цяточки

на узбіччі, я нахилився знову й знову і, підкоряючись лукавим пустошам суниці, заглиблювався в ліс. Нарешті ледь видряпався з сухого рівчака, де зарості папороті плекали цілий суничний сад, і знесилений сів на повалену сосну. Роззирнувся — і побачив звабливе мигтіння суничних ліхтариків. Правда, трава доокруж була витолочена, парость поламана, кущі зім'яті.

«Еге! — подумав я. — Тут хазяйнував не Вінні-Пух, не Гена-Крокодил, не Заець-ну-зачекай, а справжнісінька горила».

Крім дикунського розгардіяшу, горила лишила по собі лискучу калашу.

Затріщали, застогнали кущі. Я виставив наперед бамбукову ключку, але на мене викотилася ситцевою діжкою огрядна дама.

— Тю! — кувікнула ситцева діжка. — Думала, якась примара, а то ви!

— Здрастуйте! — сказав я..

— Наше вам... Чи не бачили мого чоловіка Гаврила Гавриловича Горило?

— А який він?

— Подібний до мене, тільки в брилі і калошах.

— Не зустрічав, — похмуро відповів я, відсуваючи калашу в потрошені зарості.

— Чорті-що! — підсіла ситцева діжка. — Нащо люди брешуть, що тут суниць — як проса?

— Люди правду кажуть...

— І ти свій глек на капусту! Де?

— А перед вами. Тільки нахиліться.

Ситцева діжка залягла.

— Аж осьдечки ти, триклята! — вискнула так, що в мене похолов живіт. І діжкоподібна дама з термосом напереді поплазувала серед кущів. Ото був цирк!

— Де ще? — повернулася засапана, з хижим вогником в очах.

Я показав на рівчак.

— Хро-хро! — видала клич ситцева діжка і знову поплазувала. Нараз обернулася до мене: — А ти чого тут розсівся? Ану паняй з моєї галяви. Геть!

Я встав і підібрав калошу.

— Геть! — верещала гетьманша, заглиблюючись у рівчак.

— Обережно, напівшановна, там змії! — Я пустив калошу, вона ковзнула по траві і прошелестіла поруч з тіткою.

— Ра-та-туйте, люди! — ревнула тітка.— Гадюка!

І дременула наосліп, трошачи все навкруги. Якби поблизу були вовки, вони б тихо сконали від жаху. Так протаранити ліс спромоглася б хіба що розлючена бегемотиха...

З чистим серцем я рушив далі.

Навстріч пихкав, як паровоз, дебелий дядько. Його праву сандалю облагороджувала калоша, а ліва нога сиротіла безкалошною.

— Тут суніць нема! — повідомив однокалошник, ховаючи за спину козуб.

— Зате рясно ростуть калоші,— підморгнув я.

І тут він помітив пропажу.

— Де? — видихнув брехун.

— Отам у рівчаку, Гаврюшо, де ваша половина ледь не подавила всіх змій...

Гаврило Гаврилович Горило лишився на місці з відкритим ротом, а я вибрався на стежку.

Ранковий ліс повеселішав.

— Агов, люди! — лунало доокруж.— Нумо сюди, до сунічних галяв!

Голоси даленіли, стежка вела мене в гушавину. І коли я зовсім знесилів, навстріч впливла лісова криниця під дерев'яним шатром.

Напоений і вмитий живою водою, я сміливо ступив у кропив'яне царство, далі в ліщинові нетрища, а далі в тьмянний драглистий праліс. Берізки, як парламентарери,

білими прапорцями освітлювали путь. Колись тут падали не шишки, а снаряди, вмирали червоні бійці — за цей ліс, за цей світ... Остання берізка допомогла мені здолати крутий пагорб, і я побачив суворі очі-бійниці дзота. Вони промовляли: так було.

Хтось випередив мене. На залізних нитках глибокого кам'яного шрама, що розчахнув амбразуру навпіл, полум'яніли квіти. Поруч ліг мій скромний лісовий букет.

А за дзотом, серед почту корабельних сосон, солодко розкошувала Велика Сунична Галявина.

Суниці не ховалися, вони були скрізь. Але кошик видавався мені якимось зачарованим, справді бездонним. Ну, ще трохи, бадьорився я, кріпись, козак, і не розкажуй потім казок, що диво-ягоди самі стрибають у кошик на Великій Суничній Галявині.

— Присягаюся завжди робити ранкову зарядку! — поклявся я, але поперек мені не повірив. Я ледь розігнувся і побачив лаву, змайстровану якоюсь доброю душею. А на лаві, у листі папороті, рожевіли — одна в одну! — суниці. Солодку гірку вінчала записка з двох слів: «Форій дівчинці».

Це було здорово, хоч і мала місце окрема граматична помилка.

Цілющі ягоди обережно покотилися в кошик — і він сповнився по вінця.

СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ

Нижчий духом.

Окуліст-заочник.

Розповсюджений дефіцит.

Меценато-сопрано.

— І ти, брутто...

Першовідкривач пляшок.

Центнер-форвард.

Жінка-норкоманка.

«Екстра»-класик.

Чотиритактна опера.

Пародист-рецидивіст.

Самобутній плагіатор.

Широкоформальний фільм.

Графоманологічна експертиза.

Сонети від безсоння.

Чуття півміри.

Багатонаціональний поет.

Дзвінкоголосе безголосся.

Моментальне панно.

Пережитки майбутнього.

Кінокооператор.

Телеапатія.

Тромбонофлебіт.

Літфондовіддача.

Контрапуп.

**Кажутъ люди,
кажутъ**

САТИРИКОН

Де сміх, там горе —
Не біда.
Він шлях до сонця
Проклада.
Все нище
Першим зустріча,
В обіддя гне,
Руба з плеча.
Сатира — меч,
Не панегірик.
Сатира — перець,
Не безе...
А хто там
Зігнутий повзе
І в шрамах?
Здрастуй, брат-сатирик!

ЗАЙВОГО НЕ ТРЕБА

Як про права —
Двома
Голосував.
Як про обов'язки —
Ревма
Галасував.

РЕЦЕНЗІЯ

Відкину дьоготь чи елей,
Скажу з позицій правди-сили:
Співачка — справжній соловей!
Всі слухачі посоловіли...

ГОСТРИЙ СЮЖЕТ

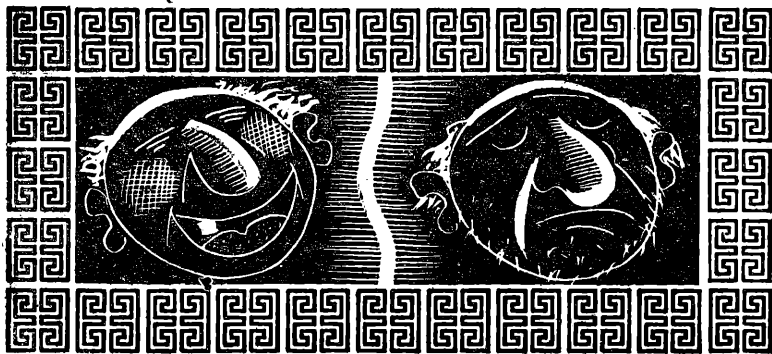
— Закінчив вдало я роман! —
Хвалився романіст Роман.—
Пітьма хвилюючих моментів —
Ледь-ледь unikнув аліментів!

ГАРТ

— До лазні підемо, Степку?
— Не хочу, звик-бо у ставку..
— Та зимно ж — білі килими...
— Ет! Скільки там тії зими!

ЛИКО Й ЛИК

Гарне мав обличчя зав,
Нині — сию піку.
Часто лика не в'язав
І змінився з лику.

ЗАОЧНИЙ ПРОРЕКТОР

Послухав, як заочники
Белькочуть.
Заплакав і подався
Світ за очі.

ДРАЧЛИВЕ

Пародію проглянув на Драча.
І диво — Драч нічого не втрача.
А от чимало лірико-нікчем
Втрачають все порівняно з Драчем.

ГРАНЬ

Не бійся взяти анекдот
В основу іронічних од.
Та бійся, щоб твоя робота
Не породила анекдота.

1987
1988
1989

ПОП-КУЛЬТУРА

Так воно
Буває часом:
Церква — настіж,
Клуб — на засув.
В церкві — хор,
У клубі — кури,
Благодать
Для поп-культури!

РІЗНИЦЯ

— Життя коротке, тож палю мости,
Йду за Хайямом — славлю шури-мури
И вино! Все інше шлю під три чорти!
— Безсмертним рубаї Хайям платив
За щасні миті Вакха та Амура...
Отож питання — чим заплатиш ти?

«ДИСИДЕНТ»

Люд красну склав йому ціну:
Гріш на базарному кону
Від маківки до підошов.
Коли прочули новину:
Він іншу виважив ціну —
За тридцять срібників пішов.

ХТО КОГО!

Ставлять Гната на колгосп,
Ставлять керувати...
— А чи витримаєш ти
Клопіт, брате Гнате?

— Видержу! — запевнив Гнат.—
Що робити маю?
От чи видержить мене
Той колгосп — не знаю...

МИСЛИВСЬКЕ

Очеретом якось брів,
Ледь тягнуци ноги...
Аж — шелесь! —

І з двох стволів
Я його між роги!
Вцілив, господи прости,
Постріл — перша кляса!
— Та кого між роги ти?
— Як кого?
Бекаса!

КАВКАЗЬКИЙ ТОСТ

П'ю за твою труну!
Нехай вона
З столітнього
Видлубується дуба,
Із древа-патріарха,
Що найпершим
Ростком своїм
Завдячить жолудинню,
Яке узавтра
Зронить ненароком
Затятий недруг
Під твоїм вікном...

ДОМАШНЯ ПЕДАГОГІКА

Батечка батькує син:
— Кару маю за що?
В інших справні татусі,
У мене — ледащо.

Як домашнє завдання
Ти за мене робиш,
Або двійку, або кіл —
Більше не заробиш.

Не кривись, на вус мотай
Та скоріше виправляй
Ту успішність нашу.
А як ні — не дорікай,
Іншого собі шукай
Дурника-синаша!

ПРОФІЛАКТИКА

По роботі баба й дід
Посідали за обід.
Ополоник дістає
Вуйко із каструлі
Та по лобі вуйну б'є,
Садить вуйні гулю.
— За що, гаспид? — та у крик.—
Валер'яну пив би! —
Йй на це старий прорік:
— Знав би за що — вбив би!

З НЕБЕС НА ЗЕМЛЮ

Не дорікай, Аерофлот...
Зазнав аварії пілот.
Відкриєм істину святу:
Його підвів не славний ТУ,
Не флагман ІЛ, не вічний АН,
А власний автошарабан.
Розповідав: — Містичне діло!
Лишив коток якийсь бурмило
Серед шосе... Та мав я час,
Дав оберти на повний газ.
Кермо тягну на себе вміло...
А «Волга» так і не злетіла!

МОДЕРН-ОТЕЛЛО

Дружиною ти зवेशся?
І тікаєш?
Вже скільки літ
Кохая до нестями
Тебе... єдину!
Ти ж з моїх
Обійм до іншого
Щоразу йдеш...
Убив би!
Та щастя маєш,
Що дружина ти
Мого колеги.

ПОТОЙБІЧНЕ

На кладовище
Я забрів
І там такий
Шедевр уздрів:
«Увага!
В л а с н и к и
М о г и л!
Ото як підтрете
Пил
Та просапаєте
Ковил,
Свій реманент
Кладіть у шафу
До сторожа...
Бо буде штрафу!»
О філологіє безсмертна!

ПЕРСОНІФІКАЦІЯ

Історію повідаю таку.
Над річкою
Стояло сонце в силі,
Палило голови...
І ось на моріжку
Два байкарі
Зчепилися підпилі.
— Баран!
— Осел! —
Стилістику важку
Полишили —
І вдарилися в груди...

Баран й Осел
Паслись на моріжку,
Шепнув вухань рогатому
— Ну й люди...

АНТИНАЧИННЯ

Лектор втер натхнення піть
— Що незрозуміло? —
Підійнявся дід Свирид:
— Тут таке діло...
Лазар-квazar, антисвіт —
То дитяча тема.
От мене півсотні літ
Муляє проблема.
Карамель візьміть... Бетон!
Шпарки ніц немає.
І повідло не протон.
Як всеред воно; пардон,
Кляте, проникає?

ВАРІАЦІЯ

Де шумує річка,
Де стримить смерічка,
З відрами Марічка
Гнеться до потічка.

А побіля плаю
На галяві гаю
Знов лежать Іванко,
Пляшка та бляшанка.

ПРИСПІВ:

Марічко ти, Марічко,
Люблю я твою вроду!
На мене не зважай,
До ферми поспішай,
Бо вівці ждуть на воду. } Кілька разів

АНТИТЕЗА

Клопоту Гервасію
Завдала Параска:
— Що таке агресія,
Поясни, будь ласка.

— Ну, у кума сесія,
Ти працюєш нічку,
Я ж веду агресію
До куми на пічку.

Жевріє, мов праска,
Й вибуха Параска:

— Маю іншу версію —
Ти з кумою в полі,
Кум веде агресію
У моїй stodolі.

Інформація сія
Підкида Гервасія.

Загримів, як месія,
Небу стало жарко:
— То вже не агресія,
То вже аморалка!

ПІДСУМОК

Відомо зі старовини —
Курчат рахують восени.

Щедро пшениці налив
Бог агропорядку.
Стали «Ниви» серед нив
На переналадку.
Профілактика — і знов
На широкі гони...
В мить зупинки підійшов
Спец один з району.
«Загоряєте, чорти?
Видно, мало лають!
Он в сусіда, як хорти,
«Колоси» стрибають!»
Хлопці морг: «Ото орли!
Де вже нам змагаться!»

Сорок тут на круг взяли,
А сусіда — двадцять.

8

З ПІВНЯ КУРКА

Пре акселерат в трамвай,
Весь з хмільного крику.
— Хто мені,— гарчить бугай,—
Розмалює пику?

Хто полізе на кулак,
Слимаки ослизлі? —
У трамваї переляк,
Всі в газети влізли.

Та знайшовсь один таки
І без етикету:
— Я із тебе залюбки
Зляпаю котлету.

— Ді сюда! — І що ж, гряде
Кара до мармизи.

Хам до бою не іде,
Хам в обійми лізе.

Звис на лицарі страшко
І, позбувшись рику,
Пискнув: — Хто нам з корешком
Розмалює пику?

СИНИЦЯ Й СІРНИКИ

Синиця море
Запалить схотіла...
Склав резюме Баклан:
— Нехитре діло!
Вже скільки літ
В цілющу нашу воду
Мастило ллють
Із авторемзаводу.
На пляжі дикий кемпінг
Виник нині —
Пливеш як не в мазуті,
То в бензині.
І все ж нічого
Шельфові не стане,
Синиця не здійснить
Погрози тої.
Де сірники, скажіть,
Вона дістане?
В окрузі з ними
Завжди перебої...

ХІППИ МИМОВОЛІ

— Синку, вибач і прости,
На Хрещатик як пройти?
Тутки хідників ген-ген,
Заблукать боюся...—
Посміхнувсь абориген,
Цідить межи вуса:
— Не синок я, а чувак!
Ви з пампасів, бабо, так?
Як прокоцать на Брод-стріт,
Білая вороно,
Ви, пардон, візьміть одвіт
У центуріона.—
Бабця з почуттям вини
Підійшла до старшини:—
— Слухай, синку... Ні — чувак!
Попросю пардону!
На Брод-стріт прокоцать як,
Мій центуріоне? —
Зсунув з дива набакир
Страж закону шапку
Й каже: — Гріх в твої роки
Хіппувати, бабко!

ЛАНЦЮГОВА РЕАКЦІЯ

На першу збірку Гусака
Була рецензія така:
«Хоч просівай, хоч провівай,
Сама вода. Вода — і край!»

Вже друга збірка в Гусака.
І знов рецензія гірка:
«Пісок — не слово золоте,
Лиш суховій в рядках мете».

Та мало Гусаку біди,
Гусак собі сміється,
Сухим виходить із води
І... знову видається.

Затих Гусак оце тепер,
Сам пух полишився із пер.
А все чому? Бо Крижень вмер,
На горе графоманській справі.
Незрозуміло? Тут така
Закономірність виника:
Був Крижень тестем Гусака,
А ще — служив у «Птахвидаві».

НАТУРАЛІСТИ

Метр сотворив
Автопортрет:
Зір — полум'яний,
Рух вперед.
Брів злото,
Горда голова.
І пензель —
Творча булава.
Найоб'єктивніші
Знавці,
Що з вулиці
На виставці.
Метр дочекався
Їх реприз:
— Поглянь на очі!
Мабуть, шиз.
— І брови
Наче помело.
— Ще й карк
Судомою звело.
— А як за пензля
Ухопивсь!
— Триматись мусить,
Бо напивсь.
— Як на долоні
Вся натура...
— І справді —
Зла карикатура!

ДІАЛОГ ПРО РУКУ

— Не гріх, коли «рука»,
І владна, і легка,
Підштовхує угору
Свояка.
Тут інше, мабуть,
Варто осягти:
Що та «рука»,
Як безголовий ти?
— Ні! Саме дурень
Добре розуміє,
Що без «руки»
Він місця не нагріє.
І лиже руку (й інше)
Без думок,
Бо голова — бери
Й теши кілок.
А вилізе? Хіба
Його рука
Розумного потягне
Свояка?
На це не сподівайся
І на мить —
Хто схоче власну
Дурість відтінить?
Які жнива —
Вирішує сівба:
Протекції лише
Папуг леліють.
Тягло й причеп —
Вони брудні обá,
Як руки ті,
Що одна одну миють.

ЖЕРТВА ЕВОЛЮЦІЇ

Заледь витримував
Селектор,
Як керував один
Директор.
— Переналадка?
Зупиніть!
З плюсовим допуском
Женіть!
Мех? В тебе звивини
Чи джем?
Мовчать! Бо вилетиш
Чижем!
Експеримент?
Галімастья!
Тут в Едісонах
Тільки я!
Контроль? Здуріли?
Бог і мати...
Все першим сортом
Маркувать! —
Папуга в клітці
Не дрімав,
Накази звично
Дублював:
— Цить!
Зупинити!
Відмінити!
Мовчать!
І бог,
І син,
І мати!
— Тобі, пташино,

Керувать,—
Утихомирювався
Сам,—
Якби змогла ти
Гомо стать,
То незамінний
Був би зам!

СПОРТИВНЕ

Всім програвав
Хокейний клуб «Маяк»,
Отож на нього
Вішали собак.
Хотілось вигравати,
Але як?
Вирощувати власний
Молодняк?
Є вихід! Дальні
Лебідь, Щука й Рак
В хокеї, кажуть,
З'їли сто собак.
Нехай відкриють
Перемог парад!
Зібрали поодинці
Трійку дужу:
Ширяє Лебідь,
Рак повзе назад,
А Щука зовсім
Сіла у калюжу.
Виймали шайби
Зі своїх воріт,
Сухі голи
Варяги рахували.
Фізкульт-привіт!
Хоч баняком об лід —
Ото вже дров
І ключок наламали!
Себе зганьбили
Лебідь, Щука й Рак,
Ті аси, що зреклись

Своїх пенатів.
А ще на кого
Вішати собак,
Коли у нас
Немає меценатів?

ТВ БАЛАДА

Палажчині кури
Склювали геть усе,
Посіяне в городі
У Параски...
Страшні були
Парасчині прокльони:
Гонконгський грип,
Безплідні біоритми,
Підступні стреси,
Втрату прогресивки
(За буряки)
Й подібні марципани
Вона індукувала
У печінку
Підступної сусідки.
Найтеплішим
З лихих проклять
Парасчиних було:
«Щоб електричний
Дріт упав на тебе...»
А що ж Палажка?
Знай собі регоче,
Аж груди ходять
Ходором.
Ну, чисто
Тобі цунамі!
Добре, хоч жакетка
Не луснула
(Вона була джинсова).
Параска, звісно,
Зовсім знавісніла,

Передала, як кажуть,
Куті меду і бовкнула:
«Нехай згорить до пня
Твій телевізор,
Диво кольорове.
Та саме на свята,
Як «Вогник голубий»,
Кирилов і зірки
естради світу...»
Палажка,
Що повітря набирала,
Захлинулась,
Мов риба у воді
(Того ставка,
Що біля цукроварні),
І гепнулась
На рідний чорнозем.
Та так, що пальми
Десь заколивались
На балів п'ять
За Ріхтера шкалою
(Не піаніста).
Та воно й не дивно,
Бо наші жіночки
Таки при силі,
А надто у селі —
Дядьків уже
Із тракторів зганяють
Та комбайнів.
Мігрують ті
В контори і ларки
(Але в сільпо
Вони найліпше тягнуть)...
Та нумо до Палажки!
Ох, сердешна,
Лежить, мов та

Афіна мармурова,
Лиш губи шепчуть:
«Цур... Не на свята...
Рятуйте телик...
Серце... Телепєвта!»

На щастя, тут
Оговталась Параска,
Перестрибнула віник —
Та на «Яву»,
Та раз — на газ,
Та здиміла до міста
І прилетіла звідти
З телемайстром.
Вмикав юнак столичний
Всі канали,
Хвалив гуманно
Переливи барв,
Витьохкував, що
Жодне із проклять
Палажчин телевізор
Не зачепить,
Бо має той
Чудовий талісман —
«Знак якості».
Та лиш тоді до тям
Прийшла Палажка,
Як телечаклун
Йй запобіжника
Подарував на пам'ять...
Не про курей тут,
Звісно, мова йшла,
Що ледь не спричинилися
До драми.
Хай плодяться!
А з ними — й ательє

У кожному райцентрі,
Йї на колеса
Хай всядуться майстри,
Щоб телевогник
Світився завжди
У світи широкі
В сільці найдальшому...

БАЙКА ПРО БАЙКУ

У пошуках життєвого сюжету
Один Байкар заглибився в газету.
Він повсякчас сповідував живинку
І стиль гострив у гущі м'яс. На ринку.
Хвала! Усіх, включаючи Езопа,
Переспівав. Бо — голова. Не знаю,
Як з байкою упоралась Європа,
А в нас дорога байці, як до раю.
Ну, закидали, правда, щодо тем.
— Всі теми вічні! Тут нема проблем,—
Відповідав Байкар.— Я дух часу
Донести маю. Маю й донесу!
Знайдіть в Гребінки слово «автокар»,
Чи візьмемо для сміху Лафонтена,
У Лафонтена термін є «антена»? —
Як не крути, кругом правий Байкар.
Коротше, жанр від нього багатів,
Байкар, само собою, й поготів.
Тверділа в образах новітня мідь:
Осел — заочник, футболіст — Ведмідь,
Лев — бюрократ при чині, Вовк — хіпак,
Косий — трамвайний заець і пияк.
У Рака — рак, Кіт наплотив сиріт,
Свиня — свиня, цабе вусате — Кит,
Бо зобижать Планктон — то моветон,
В Дельфінів міг перерости Планктон.
Шпиг Алігатор... Гена-Крокодил
Його накрив і вибиває пил.
Лисиця — вертихвістка не проста,
Кріль — то студент без жодного «хвоста».
Ну, Мавпа... Та співає про красу...

Стоп! Наш Байкар намацав дух часу:

А качечка впливає
З качуром за ними,
Про хімію розмовляє
З дітками своїми.
— Ой, не пийте цюю воду,
Діти — наші квіти,
Злив шакал із хімзаводу
Хлорвінілгідрити.
Хам, Йафет і Сім... Років
Мало дасть і десять!
Будуть непереливки
«Хімікам» з Одеси!
Нарконтрoль гряде! Мораль:
Нам губителів не жаль!

Мораль? Мені подібну байку жаль,
Бо епігонство відкида мораль.

Ноп-стоп

Технократичні сценки
на шість картин
для театру ляльок

НЕДІЙОВІ ОСОБИ

Шеф, 60 років (за сценою).

Базлай, головний експерт, 38 років.

Нептуневич, в. о. провідного експерта-соціолога, 45 років.

Жук, експерт-технолог, 40 років.

Ячко, експерт з промислової естетики, 40 років.

Українчук, старший інженер-стиліст, 40 років.

Вустя, експерт-економіст, 30 років.

Мері, референт з виробничої гімнастики, 30 років.

Пахучий, молодший експерт-конструктор, 22 роки (за сценою).

ДІЙОВІ ОСОБИ

Карпо Карпович, технік з нової техніки, 60 років.

Денис Дідровський, провідний експерт-винахідник, 30 років (за сценою).

Мар'яна Безвідповідальна, старший експерт-конструктор, 25 років (за сценою).

Кур'єр, 60 років.

Кіберик, робот третього покоління.

Вокально-інструментальні ансамблі «Козаки», «Самоцвіти», «Пісняри», «Ореро», «Вест-модерн», «Технокради».

КАРТИНА ПЕРША

Наші дні. Контора впровадження винаходів, прогресивної технології, НОПу. Вивіска: СТОП (з розшифровкою по вертикалях — Соціологічно-Технологічне Об'єднання Прогресу). Електричний годинник (постійно показує 12.55). Табло: «Любиш прогресивку — люби прогрес». Діаграма (вгорі «НОП» і жирний зигзаг, внизу «ВИНАХОДИ» і жирний пунктир). Світла зала. Сучасні столи. Креслярські дошки. Технологічний макет. Ліворуч і праворуч біля рампи дві кімнати-перегородки. Ліворуч чаклує з паяльником над приладами техник Карпо Карпович. Посередині, в залі, за одним столом спить естет Яечко, за другим, з обчислювальними приладами, в'яже кофту економіст Вустя, інші столи вільні. У перегородці праворуч — стіл головного експерта Базлая. Йому по черзі показують якісь креслення стиліст Уркаїнчук, технолог Жук, соціолог Нептуневич. Впритул до столу — селекторний блок. Праворуч — робот. Лунає телефонний дзвінок. Ніхто не звертає уваги. Робот бере трубку.

РОБОТ (*в трубку*). Вас уважно слухають. Перепрошую, всі експерти на об'єктах. Подзвонить у четвер. Спасибі наперед. (*Кладе трубку*).

БАЗЛАЙ (*вивчає останнє креслення*). Оце калька!

НЕПТУНЕВИЧ. Працював уночі, шановний.

БАЗЛАЙ. Вчіться, колеги!

ЖУК. Ну, вражий сину! І тут об'їхав. Але й наше не пропаде.

БАЗЛАЙ. Почнемо без зволікань, колеги. Час — матеріальна цінність.

Всі хутко пришпилюють кальку до столу. Базлай віртуозно тасує колоду, кидає карти партнерам.

ЖУК. Не буду дивитися — нехай козириться.

УРКАІНЧУК. Вдівітельно не йдють карта.

НЕПТУНЕВИЧ. Я — манюпусінький пас.

УРКАІНЧУК. Обратно теж.

ЖУК. От свояки, от хитруни! Візьму, альма-матері
вашій тряся!

Грають. Репліки: «Просто чирва», «Раз», «Пас», «Сам» і тому подібне. В залу влітає підстрибом струнка, спортивна Мері в джинсових брюках.

МЕРІ (*до Вусті*). Слухай нюанс. Причепився іноземець. Біля «Інтуристу». Ледь до загсу не затяг!

ВУСТЯ (*опасиста, але в міні-міні*). Аякже! Діждешся! Був у мене один...

МЕРІ. Іноземець?

ВУСТЯ. Я не така. Наш! Теж ледь не затяг..

МЕРІ. До загсу?

ВУСТЯ. Ага, розігнався! В очерет...

МЕРІ. Пікантно!

ВУСТЯ. У них одне на умі...

МЕРІ. Що з Яечком? Летаргічний сон?

ВУСТЯ. Закуняв, гультіпака.

МЕРІ (*танцює навкруг Яечка, приспівує*).

То ще не Яечко —

Поки холосте.

Окручу Яечка —

Буде золоте.

Яечко машинально лякає її нижче талії.

МЕРІ. Нахаба!

ЯЄЧКО (*падає перед нею на коліна*). Поднімем бокалы и вдвинем их в разум!

МЕРІ. Це освідчення?

ВУСТЯ. Божественно! На колінах!

ЯЄЧКО. Мері! Твої форми (*робить відповідний жест*) я втілю в заводський димар!

ВУСТЯ. Що плетеш, одоробло?

М Е Р І. Пошляк!

*Яечко намагається обхопити коліна Мері і падає до-
лілиць.*

М Е Р І. Ай! Рятуйте!

В У С Т Я. Ра-та-туйте!

Всі чоловіки вибігають в залу. З'являється також кур'єр з галунами. На нього вантажать Яечка, підтримують, вносять. Повертаються без кур'єра та Яечка.

Б А З Л А Й. Доспівалися! Колеги, прошу на місця. Поскілки шеф відбув до президії свята перелітних птахів, а потім засідатиме на раді з координації узгоджень, беру керівництво на себе. Пропоную без гнилого лібералізму: розчехвостити занепадника в хвіст і в гриву!

Н Е П Т У Н Е В И Ч. Безпрецедентний інцидент. Але нащо з плеча. Давайте ладком. Може, мікроінфаркт? Або стрес? Або... е-е.. інша... е-е... радість? Чи не спливав від Яечка певний... е-е... аромат? Ось питання питань.

Ж У К. Наша Марусина, чи то пак Мері Мусіївна (*киває на Мері*), квоктала у коридорі, що від кума пашіло маслом кропу і чимось таким, що збудило в її уяві голографію шкарпеток.

К А Р П О К А Р П О В И Ч. Ну, Яечко! Ну, естет! Мабуть, ковтав зранку масло кропу, щоб не тхнуло перегаром...

Б А З Л А Й. Що за вислови! Ви ж за посадою інтелігентна людина. Працюєте в науковій, так би мовити, кузні... Стосовно ж масла кропу, то є більш прогресивний метод: чашечка подвійної чорної кави зранку — і ніби знову на світ народився. Університетська звичка!

Н Е П Т У Н Е В И Ч. В порядку обговорення, шановний! Дозволю собі контраргумент: останні дослідження Массачусетського технологічного інституту свідчать, що кава лише закріплює певні... е-е... пахощі. Моє кре-

до: тільки цитрусові! Лимон або грейпфрут а ля натюрель.

ЖУК. І не кажіть, свояки, і не балакайте, голуби мої сизі, про всі оті університети та закордони! Зранку і поготів, коли пече від перевжитку... тобто від перевжитку минулого,— гаряченького треба! Борщу зо два полумиски вм'яти, картопельки з м'ясцем півказана вперезати — і ніякий дідько лисий вас не вхопить і не поплутає. У моему селі, приміром, наш городський обід в зарплату — то, вважайте, поганенька закуска. Отож у дядьків спину, як ночви, шиї, хоч обіддя гни, а в сажу коли не мотоцикл, то кабаняка, як глобальна ракета, і ніхто ніколи не падає, навіть на храм. Ну, коли вже закрутить, як грішника на пательні, то гранчака зо два можна ляснути свого... без сплошної хімії, під оселедець. А кава, лимон, гріпфрут — то від лукавого, то від заґряничної темноти, що проникає...

УРКАІНЧУК. А еслі гаряче не йдють?

ЖУК. Розсол, куме милий, розсол, на щастя, не перевівся на матінці-землі. Розсол не те що від пере...бору, від раку допомагає. Наші прашури пили і про рак сном-духом не відали!

УРКАІНЧУК. Пиво з раком — ето харашо.

БАЗЛАЙ. Зранку? Це нокаут. Стосовно до ситуації з Яечком пиво, а також шампанське дають реакцію перманентної дії. І тоді працівник втрачений для суспільства мінімум на людино-день.

НЕПТУНЕВИЧ. Що й сталося з колегою Яечком, який не схрумав уранці лимон...

КАРПОКАРПОВИЧ. Цікаво говорите, хлопці... Компетентно... А про духи «Пікова дама» забули. Десять копійок в автоматі, у дамському салоні. Деякі енциклопедисти лікуються і в такий спосіб. Монету кинуть і замість кучерів підставляють рота...

МЕРІ. Фі... Ви ще портвейн згадайте... Пам'ятаю... Божевільна кримська ніч... Перші промені... Заграва над

морем... Заграва у грудях... І смагливий принц простягає кришталевий наперсток французького нектару — коньяка «камю».

В У С Т Я. Божественно! Можна й м'ятний лікер... Аби принц був!

Входить кур'єр.

К У Р' Є Р. Як не дасте ставку експерта-хіміка, переvedуся в цирк або до філософів.

Н Е П Т У Н Е В И Ч. Звідки такий песимізм, шановний?

К У Р' Є Р. Тягнув Яечка волоком до місця проживання.

В С І. Як волоком?!

К У Р' Є Р. А так. По причині нетранспортабельності.

Б А З Л А Й. А пояснення?!

К У Р' Є Р. І ніяких пояснень вони не дали. Мимрили, що вчора ви гуртом приливали премію.

Б А З Л А Й. Це був акт згуртування нашого молодого колективу!

К У Р' Є Р. А після акту вони стріли знайомого дитячого письменника...

К А Р П О К А Р П О В И Ч. Тоді — амба!

У Р К А І Н Ч У К. Тут Яечко і дійшов апогея.

Н Е П Т У Н Е В И Ч. Апогея.

Б А З Л А Й. А ранком він чим... той... лікувався?

К У Р' Є Р. Вони не доповіли. Вони трохи поспівали і заснули.

Б А З Л А Й. Які будуть думки?

В С І. Думок нема... Звідки думки... Хай коньяка думає, в неї голова велика...

М Е Р І. Попередити...

В У С Т Я. Як не було, а на коліна перед дамою став...

Ж У К. Воно конешно... Коли б мацав...

Б А З Л А Й. Всі — за. Нептуневич утримався. Порядок — вжили заходів!

ЖУК. Еге, свояки! На обід, на обід пора, бо охлянемо і тоді яка наука! Нумо в кахве, поки перерва не почалася. Заглянь, куме, в шахву — там у реторті промивка для електронного мікроскопа... Прихопи...

УРКАЇНЧУК (*добуває реторту*). Пусто!

Німа сцена.

НЕПТУНЕВИЧ. Я випадково бачив... Ранком реторту брав Яечко.

ЖУК. Ух, песиголовець! Співав, значить! Ми б теж заспівали! Зараз ти в нас поспіваєш!

БАЗЛАЙ. От і плоди лібералізму. Попереднє рішення відмінюю!

МЕРІ. А обід?

ЖУК. З чим обідати? Сухим шматком давитися, щоб наука гикала? Вкатаємо сувору догану?

БАЗЛАЙ. Це принципово. Я — за.

НЕПТУНЕВИЧ. Для мене, шановні, думка колективу — закон.

УРКАЇНЧУК. Я присоедінюсь і даже приєднуюсь.

БАЗЛАЙ. Пишіть резюме: «Треба нарешті повести нещадну боротьбу з мерзенним явищем! Своім ганебним вчинком громадянин Яечко підвів увесь колектив...»

ВСІ. І кожного з нас зокрема!

Колектив видобуває електрогітари, бубон, кларнет, скрипку і, пританцювуючи, виконує пісню «Клен ты мой опавший...» (фонограма «Ореро»).

Затемнення.

КАРТИНА ДРУГА

Всі технократи в центрі зали. Дівчата приміряють плаші. Чоловіки курять біля центрального столу. Карпо Карпович щось лагодить. Телефонний дзвінок. Ніхто не реагує. Робот бере трубку.

РОБОТ. Вас уважно слухають. Перепрошую, всі експерти на колоквиумі. Дзвоніть у четвер. Спасибі наперед (*кладає трубку*).

БАЗЛАЙ. Чому не бачу за кульманом Дениса Дідровського?

ЖУК. Та швендяє, як завжди, по заводах.

БАЗЛАЙ. Справжнього науковця з нього не вийде.

НЕПТУНЕВИЧ. Зате він знову захопив найвигідніший госпдоговір. Плюс найбільша премія, шановні.

ЯЄЧКО. Мене пропісочили, а цього меркантиліста зачепити слабó?

НЕПТУНЕВИЧ. На жаль, він відсутній.

УРКАІНЧУК (*вибухає*). А це не грає роялі! Прошу розглянути моральне обличчя Дідровського на предмет егоїзму!

БАЗЛАЙ. Прислухаємось, колеги, до голосу громадськості! Поскільки шеф відбував на інструктаж по виробленню інструкцій, а потім засідатиме на святі жінок-трудівниць, беру керівництво на себе. Згадайте напівавтоматичну лінію!

КАРПОКАРПОВИЧ. Ото був напівавтомат — гнав напівбрак...

БАЗЛАЙ. І ми застосували груповий метод модернізації...

НЕПТУНЕВИЧ. В усьому науково-технічному комплексі...

КАРПОКАРПОВИЧ. Неповноцінності.

БАЗЛАЙ. Що за безпардонність! Я, наприклад, підняв пульт керування, чим розширив кругозір операторів. І здійснював комплексний контроль!

НЕПТУНЕВИЧ. Я високо ціную ваш внесок, шановний. Але зверну увагу на ефективність соціологічних тестів. Мені вдалося виявити, що десять відсотків людей цеху-напівавтомата не люблять начальника і до того ж вважають своїх дружин відьмами. Звідки візьметься продуктивність?

ЖУК. Хвалитися не звик, але й ми не пасли задніх.
Хто порадив виписати японський двигун? Отож-бо!
ЯЄЧКО. Промислова естетика — теж не жук наслі-
див.

ЖУК. Ображаєш, куме...

ЯЄЧКО. Це образ, художня деталь.

ЖУК. Ну, коли художня...

ЯЄЧКО. Отже, я пофарбував агрегат в ультрама-
риновий колір, відпочиває око, умовний ефект — плюс
п'ять процентів; облагородив кутки й закутки розаріями,
мінус перекури — плюс шість процентів умовного ефекту;
дав музичний супровід — Моцарт, Івасюк, Сальєрі, мі-
нус монотонність — плюс сім процентів умовного ефек-
ту!

КАРПО КАРПОВИЧ. В тому й річ, що умов-
ного...

МЕРІ. А мій комплекс виробничої гімнастики? П'ять
поз йоги: лебідь, шука, рак, діва...

ЯЄЧКО. Жінчина...

ВУСТЯ. Саме жінчина і звела все докупи. Раху-
вала я!

УРКАІНЧУК. Какось обідно... А заочна агітація?

НЕПТУНЕВИЧ. Наочна.

УРКАІНЧУК. «Без продуктивності труда не смик-
неш тюльку із пруда». Чий верш-плакат? Роберта Євту-
шенка? Мій!

КАРПО КАРПОВИЧ. Суть хто вхопив? Денис
Дідровський. Почав затуляти роздаточний жолоб з ін-
тервалом у п'ять секунд, і заготовки пішли мов лялечки.
Не спрацював фотоелемент однієї із загниваючих дер-
жав, от Денис і перевірив промінь тірольським брилем.
А потім ми свій фотоелемент встановили — всього ділов.
Козак наш Денис, їй-бо, інтелігентний хлопець!

ЯЄЧКО. Ага, інтелігент. Сам премію згріб...

ЖУК. Усенький пошук громади під хвіст коту пі-
шов...

БАЗЛАЙ. Явний індивідуалістичний нахил...

ЖУК. Щоб не сказати — ухил...

НЕПТУНЕВИЧ. А загравання зі слабкою статтю?

МЕРТАВУСТЯ. Ой, як цікаво!

УРКАІНЧУК. Він буде оченята слабому полу...

ЖУК. На якому провалився не один мужчина...

БАЗЛАЙ. Колеги, ви підмінюєте факти балаканиною.

ЯЄЧКО. Фактів навалом. От ви завжди даруєте нашим дівицям проліски на свято номер вісім, так?

БАЗЛАЙ. Так! Увага до жінок — риса лідера.

НЕПТУНЕВИЧ. А Дідровський дарує дамам квіти ре-гу-ляр-но. Отже, елемент радісної несподіванки знівельований!

ВУСТЯ. Нам він дарує троянди. Ах, я обожаю троянди!

МЕРІ. Денис — джентльмен.

ЖУК. Джентльмен... Фуліган!

НЕПТУНЕВИЧ. О! Візьмімо колегу Жука...

ЖУК. Куди?

НЕПТУНЕВИЧ. Умовно...

ЖУК. І умовно не хочу!

НЕПТУНЕВИЧ. Я образно кажу... Шановний Жук прийшов у практичну науку, образно кажучи, від сохи. Але під суворим відсохизмом б'ється чуйне серце. Він завжди звільняє дамам місце у службовому автобусі напередодні жіночого свята...

ЖУК. А кому те ниньки тра, альма-матері його трясця, коли цей волоцюга Денис господарює в автобусі, як піп у власному приході, ганяє мужиків, а бабів на посадочні місця тулить...

УРКАІНЧУК. Дідровський надсміявся — я почув з перевірених уст — над женської газетою — трудом моїх останніх умственних услій. Вимагаю дезинфекції!

НЕПТУНЕВИЧ. Сатисфакції.

БАЗЛАЙ (до Нептуневича). До речі, Іване Абрамовичу, після Денисових шансонів дівчата неуважно сприймають вашу мелодекламацію «и принял он смерть от кобылы своей», ну, пісню вищого Олега.

НЕПТУНЕВИЧ. Підняти руку з гітарою на клавику? Сноб!

ЖУК. Нащо так при жінках?

НЕПТУНЕВИЧ. Як?

Жук нашіптує Нептуневичу,

НЕПТУНЕВИЧ. Ні, я сказав — сноб.

ЯЄЧКО. Правильно сказали — щодня свіжа сорочка, галстук, черевики блищать і... поголений!

ЖУК. Та чого ми тримаємося за цього Дениса, як воша за кожуха, га? За власним бажанням — і край!

БАЗЛАЙ. Отже, підсумуємо: індивідуалізм, егоїзм, кар'єризм.

ЯЄЧКО. Бабізм...

БАЗЛАЙ. Некоректно. Записуємо до протокола: «Яскраво виражений індивідуалізм Дідровського викликає обурення колективу...»

КАРПО КАРПОВИЧ. Не трать, куме, сили. Денис сам від нас іде.

ВСІ. Ага! Гавкнувся! Куди?

КАРПО КАРПОВИЧ. На патонівський експериментальний завод... Начальником цеху.

ВСІ. О-хо-хо... О-го-го...

БАЗЛАЙ. Трохи підправте, Іване Абрамовичу, прото... вітальний адрес: «Яскраво виражена індивідуальність Дідровського викликає захоплення колективу...»

ЯЄЧКО. Правильно! Денис ящик шампанського на відхідну виставить!

ЖУК. Безнепремінно! Останню сорочку віддасть — він такий!

У Р К А І Н Ч У К. Сорочка-хлопець!
Н Е П Т У Н Е В И Ч. Рубаха-парень!

Всі грають, співають, пританцьовують під фонограму популярної української пісні «За моїм столом».

Затемнення.

КАРТИНА ТРЕТЯ

Колектив схвильовано шепочеться. Карпо Карпович з паяльником, Телефонний дзвінок. Ніхто не звертає уваги. Робот бере трубку.

Р О Б О Т. Вас уважно слухають. Перепрошую, всі експерти у підшефному колгоспі. Подзвоніть у четвер. Сьогодні четвер? *(Вібрає від напруження)*. В наступний четвер. *(Кидає трубку)*. Чорт!

Б А З Л А Й *(вбігає в залу, всі сплять до нього)*. Чорт! Догралися! Констатую: ми блискуче провалили контрольний семінар з естетики. Мої умовляння не допомогли. Перевіряюча — кандидат мистецтвознавства — пішла розлючена, як королівська кобра. Її висновок — ми впритул наблизилися до неандертальців.

Ж У К. Ото взяли з дурощів розумову тему і вскочили в халепу!

Н Е П Т У Н Е В И Ч. Ви самі, шановний, відмовилися од семінару з економіки...

У Р К А І Н Ч У К. І предлїжили взяти якусь ерунду...

М Е Р І. От і зупинилися на естетиці.

Б А З Л А Й. Треба попередити негативний резонанс у кабінеті шефа. Зрозумійте, він постійно засідає з творцями прекрасного і не подарує нам невігластва у царині естетики!

Ж У К. Моя хата з краю — за семінар відповідаєте ви... Персонально!

Б А З Л А Й. Зіпхотехніка? Не виїде! Хто-хто, а я був

на висоті. Хто вас від кінопроблем врятував? Я розправився з Антоніоні, потоптався по Бергману і навіть кинув тінь на рідного режисера Леопардюка!

НЕПТУНЕВИЧ. Візьміть до уваги — я вгадав автора всесвітньовідомої картини...

ЖУК. Хто ж знав, що вона офіційно зветься «Ранок у лісі»? Плутають, розумієте, зайнятих людей, а ти крутисся, як муха в окропі.

БАЗЛАЙ. Муха! Йога-браміна обізвали йогом-барменом...

УРКАІНЧУК. Такого нет в каналах історії...

НЕПТУНЕВИЧ. В анналах історії. До речі, шановний стилісте, як ви назвали Японію?

УРКАІНЧУК. Образно — страна ісходящего сонця.

БАЗЛАЙ. Bravo! А біблейських навкулачників?

УРКАІНЧУК. Давид і Галіфе.

НЕПТУНЕВИЧ. А сюжет з «Одіссеї»?

УРКАІНЧУК. Какось обідно! Я з інститута помню: він опинився в турподорожі з сиренами, і все кохання ледь не пенелопнуло...

БАЗЛАЙ. Біс!

ЖУК. От що, зайчики мої куцохвості, нічого кума на глум брати!

ЯЄЧКО. Ми не культуристи!

УРКАІНЧУК. Вип'ячуйте свою культуру — безправствено.

ЯЄЧКО. Бачили ми таких культурних під церквою...

БАЗЛАЙ. Отак? Тоді пригадайте, що вповров колега Жук про Кафку.

ЖУК. Ну, одказав, що навіть не відаю, якої воно статі...

НЕПТУНЕВИЧ. Містика! Ви хоч одного письменника знаєте, шановний?

ЖУК. На відміну од вас, я знайомий з живим класиком особисто.

Я Є Ч К О. Брешеш!

ЖУК. Собака бреше. А ти підгавкуеш. Здибав класика біля шинкваса в барі «Галушки».

Я Є Ч К О. Ну!

ЖУК. Кобили нукати будеш. Ото сів, сказав бухветниці, щоб не змішувала, бо в мене нирки, коли підсаджується миршавенький типус і белькоче: «Ви мене, звичайно, знаєте?» Не знаю, кажу, і знати не хочу! І про всяк випадок одсуваю стаканяку. «А даремно,— гнівається оте плюгаве,— я живий класик у царині дитячої сатири, лауреат премії Карлсона, який живе на дахові». Ну, думаю, чокнутий, втік з дурдому. Ні, тицьнув сап'янове посвідчення і поставити не просить, сам пре цілу пляшку рому. Що ж робите у цій забігайлівці, питаю? «Вивчаю життя,— мимрить.— Колись тут довідався, що «сонцедар» у масах називали «сонцедур», або «сонячний удар». «Сонцедару» вже нема, а портвейн ще є. Як його називають?» Чорнило, відповідаю. «Чорнило — примітив,— каже,— чмурдяк — он як! Ітиз б'юти фул — це чудово! Вел?» Не розуміє,— і собі переходжу на іноземний манір. «Пардон за інгліш,— кувікає класик.— Не раз виступав на міжнародних біенале і двічі в міліції. Першого разу дали грамоту, а вчора повідомили в Спілку. Всадио з горя банку?»

НЕ П Т У НЕ В И Ч. А прізвище спитали?

ЖУК. Поки вкутали той ром, він забув своє прізвище. Але культурний — при підтяжках і пальто невивалняє. Виступав: «Я — цар, я — бог, я — раб дружини, я — черв на дрові літератури!» Додому попрохав одвезти на таксі — трояка дав, і так жалібно виспівував: «Червоне — то міцне, а чорне — то бальзам» і «Летять, ніби чарки». Я притулив його до дверей, подзвонив — так він і повалився в хату по стойці «струнко». Книгу, до речі, обіцяв подарувати...

МЕРІ. М-да, теж мені класик!

БАЗЛАЙ. Ви теж видали класику: «гінекологічне дерево» замість «генеалогічного древа»...

ВУСТЯ. Мала ж вона щось говорити, коли парубки до рота води набрали.

ЖУК. Свояки! Бурсаки-семінаристи! Але ж та клята кандидатша ганяла нас не за програмою! Може, на цьому її зацуцаємо, га?

БАЗЛАЙ. Виключено! Дійде до перевірки, то виявлять, що ми жодного разу в театрі не були, не кажучи про лекції й семінари!

НЕПТУНЕВИЧ. Треба терміново записатися до університету культури.

МЕРІ. І взяти абонемент до філармонії.

ЖУК. І всі вечори пропадуть ні за цапову душу.

УРКАІНЧУК. І когда тогда гармонічески развиваться?

ЯЄЧКО. Товаришочки! Є ідея! Сьогодні відкривається нічне кафе-мюзикл. Посидимо за столиком до ранку, наберемося естетики.

НЕПТУНЕВИЧ. А при чім тут естетика?

ЯЄЧКО. Як? А танці-шманці, музика-співи, актуальний конферанс?

БАЗЛАЙ. Так. Мюзикл — синтетичний жанр.

ЯЄЧКО. Ну! І запишемо собі відвідання балету, оркестру, читців-декламаторів. Га? Все це входить у мюзикл!

УРКАІНЧУК. Девствітельно!

ЖУК. Годиться!

МЕРІ. Кльово!

ВУСТЯ. Ах, я обожаю сцену! Там усі мужчини — принци...

УРКАІНЧУК. І ніщіє.

ЯЄЧКО. По п'ятірці з носа — і вхід забезпечу. Сьогодні ж і підемо. Бо після впровадження проместве-

тики на коньячному заводі у мене в животі бурлеск, а в роті трагедія!

НЕПТУНЕВИЧ. А де він, цей... е-е... мюзикл?

ЯЄЧКО. На вулиці Гегеля... Поруч!

БАЗЛАЙ. Прекрасно!

КАРПО КАРПОВИЧ. Прекрасне — воно завжди поруч...

Колектив виконує пісню «Мир бесконечно разный» (фонограма «Самоцвітів»),

Затемнення.

КАРТИНА ЧЕТВЕРТА

Всі в центрі зали. Карпо Карпович лагодить дисплей. Телефонний дзвінок. Як повелося, ніхто не звертає уваги. Робот бере трубку.

РОБОТ. Слухаю! У нас нарада. Звідки я знаю! *(Кидає трубку)*.

БАЗЛАЙ *(показує конверт)*. З ВАКУ прийшла рознарядка на одну особу. Про це конспіративно повідомила сама секретарка самого...

ВСІ. Я поїду!

БАЗЛАЙ. Тихо! Поскільки шеф відбув до здравниці художньої інтелігенції...

НЕПТУНЕВИЧ. Після якої лікуватиметься в Карлових Варах...

БАЗЛАЙ. Маємо самі здійснити добір і влаштування... ікскюз мі... висування кадра.

МЕРІ *(кокетує)*. А чому не кадришки?

ЖУК. Чує мое серце, почнеться теперки кадрийль...

КАРПО КАРПОВИЧ. Пропоную кандидатуру конструктора Мар'яни Безвідповідальної. Хто-хто, а вона таки кандидат наук.

Гвігюча тиша.

УРКАІНЧУК (розгублено). Какось при її відсутності... Ігде вона?

ЖУК. Та швендяє, як завжди, по заводах...

БАЗЛАЙ (бере ініціативу до рук). Колеги! Пропоную таємне голосування.

НЕПТУНЕВИЧ. Приєднуюсь до думки шановного Базлая.

МЕРІ. Хоч дізнаємося, хто є з ким інкогніто!

УРКАІНЧУК. Я теж за цю інтертрепацію, щоб не було реанімації.

НЕПТУНЕВИЧ. Інтерпретацію, щоб не було дискримінації.

ЖУК. Йй-право, свояки, це по-божому, бо інакше заплюєм одне одного так, що до нових віників не віднімемося!

БАЗЛАЙ. Кожний вносить до бюлетеня одну кандидатуру.

КАРПО КАРПОВИЧ. А Безвідповідальна?

БАЗЛАЙ. Давайте так. Кинемо бюлетень з її привищем. Хто ж голосуватиме проти себе? Логічно?

КАРПО КАРПОВИЧ. Хай буде так.

ЖУК. Сійте бюлетені у мій безрозмірний капелюх. Він як урна.

ЯЄЧКО. Такий запльований?

ЖУК. Тьху на тебе! У шістдесятому купив, а ще як новенький.

Всі кидають у капелюх бюлетені.

НЕПТУНЕВИЧ. А лічильна комісія?

БАЗЛАЙ. Рахуйте при всіх, нам нічого критися.

Рахують.

НЕПТУНЕВИЧ. Виходить якийсь нонсенс. У всіх по одному голосу. У Карпа Карповича — нуль. У Безвідповідальної — два!

ЖУК. Та ясно, як божий день. Один голос їй ми вписали, а другий підкинув дядько Карпо!

КАРПО КАРПОВИЧ. Сором майте, люди добрі! Голосування таємне.

УРКАІНЧУК. Майте самі! На обличчя — юриспруденція, вимагаю галасування капіталювати!

НЕПТУНЕВИЧ. Налице — корупція, вимагаю голосування анулювати.

БАЗЛАЙ. Ваш вчинок, Карпе Карповичу, відгонить протекціонізм. Ви, здається, співавтор двох винаходів Безвідповідальної?

КАРПО КАРПОВИЧ. Її розум, мої руки. Проте вона сама так розпорядилася.

УРКАІНЧУК. А ми оце, не зиркаючи на лице її невзірая на лица, поставимо вам на вигляд!

БАЗЛАЙ. На вид, на вид! І давайте без галасу, колеги. Обговоримо кандидатуру з відкритим забралом...

НЕПТУНЕВИЧ. Як у закритих рецензіях.

БАЗЛАЙ. Вважаю, що для ВАКу Безвідповідальної на замолода.

МЕРІ. Ха! Молода! Ззаду піонерка, спереду пенсіонерка. Теж мені міс Наука!

КАРПО КАРПОВИЧ. А втім, кандидатська у неї готова.

ЯЄЧКО. У мене, може, докторська готова!

ЖУК. Докторська ковбаса на закуску...

МЕРІ. Між іншим, мій трактат з виробничої гімнастики унікальний — включає ультра-сі Наді Команечі.

ЯЄЧКО. Сальто-мортале між верстатами?

МЕРІ. Пошляк!

ВУСТЯ. Темнота!

ЖУК. Ну, почався бабський шарварок! Хіба можна, золоті мої, бабів до путящої справи пускати? Оно вдома одна моя тигра взвод «зелених беретів» замінює, грудьми не те що ВАК — усю науку протаранить. То, може, її висунемо? Тримаємося за бабів, як п'яний за тин, у верхи

відьомське плем'я тулимо. А борщі собі в атомному реакторі варитимемо? Безвідповідальна, приміром, щойно заміж вискочила, того й диви, під міні максі випнеться...

УРКАІНЧУК. І в секретну відпустку піде!

НЕПТУНЕВИЧ. В декретну, шановний.

МЕРІ. Коли стільки уваги приділяється цій шкапі, я з принципу віддаю свій голос Базлаю!

ВУСТЯ. Я теж. Видряпається вгору, може, згадає...

БАЗЛАЙ. Отже, колеги, маю на один голос більше, ніж Безвідповідальна. Дебати були принципові і корисні. Дякую за увагу.

МЕРІ. Браво!

ВУСТЯ. Божественно!

ЯЄЧКО. Хо, сподіваєтесь заміж за Базлая вискочити? Та він по симпозіумах стільки король позаводив, що скоро циганчата по базарах співатимуть...

ЖУК. Байстрюкові ансамблі.

БАЗЛАЙ. Це наклеп!

НЕПТУНЕВИЧ. Але його... е-е... треба спростувати.

БАЗЛАЙ. Може, ви, Іване Абрамовичу, до ВАКу хочете?

НЕПТУНЕВИЧ. Я виправдаю честь...

ВУСТЯ. Багато честі!

ЯЄЧКО. Нептуневич? А чому не я?

МЕРІ. Тому, що ви не джентльмен! Серед вас дами! Я, між іншим, теж закінчила вуз!

ЖУК. Баба з вузу, кобилі легше.

МЕРІ. Но-но, без хамства!

ВУСТЯ. Вилізло одоробло з клуні!

ЖУК. Не напинайтеся, горлички мої задрипані, бо луснете!

МЕРІ. Чортило, піджак!

БАЗЛАЙ. Негайно припиніть склоку!

ЯЄЧКО (Жуку). Обережніше на поворотах!

ЖУК. І ти на роги лізеш, ремігайло малясне?

ЯЄЧКО. Та йди хоч у ВАК, хоч під три чорти.

ЖУК. І піду, в тебе не питаю!

БАЗЛАЙ. Закликаю до порядку!

НЕПТУНЕВИЧ. Шановний Жук... е-е... чудова людина... але... е-е... самодур.

КАРПО КАРПОВИЧ. Уркаїнчука забули.

УРКАЇНЧУК. Маю надіжду, що ніхто не посягне на моє безпорочне резюме?

НЕПТУНЕВИЧ. Реноме.

УРКАЇНЧУК. У мене за плечима два вузи...

ЯЄЧКО. А перед очима дуля з маком...

ЖУК. З хама не буде пана.

УРКАЇНЧУК. Викликаю на вуаль! *(Танцює в боксерській стійці)*.

НЕПТУНЕВИЧ. На дуель.

КАРПО КАРПОВИЧ. Ну, пішли наші вгору. І всі по одному на вірвовочці. А про шефа ви подумали?

ВСІ. О-хо-хо... А-я-яй...

БАЗЛАЙ. Колеги! Мабуть, ми справді... перевищили...

ЖУК. Розкривай бомагу з ВАКу, і побачимо...

БАЗЛАЙ. Це етично?

НЕПТУНЕВИЧ *(розтинає лезом конверт)*. Я акуратенько. Так! Так-так-так-так-так...

ЖУК. Не строчи, як кулеметник! Що?

НЕПТУНЕВИЧ. Шановні! Що таке ВАК?

ЯЄЧКО. Ніби не знаєш...

ВУСТЯ. Вища атестаційна комісія.

БАЗЛАЙ. Олімп науки!

НЕПТУНЕВИЧ. Хе! А тут ВАК — внутрішні академічні курси. Без відриву... З тестами... З програшами виробничих ситуацій...

КАРПО КАРПОВИЧ. Влипли, дорогенькі! Ну, я пішов дисплей ладнати...

БАЗЛАЙ. Хвилинку, Карпе Карповичу! Саме ви дали високу оцінку товарищі Безвідповідальній.

КАРПО КАРПОВИЧ. Дав.

ВСІ. Приєднуємося! Одноголосно! За! Згодні!

БАЗЛАЙ. Отже, на внутрішні академічні курси обрано Безвідповідальну.

ЖУК. Тим паче — молода. Туди їй і дорога!

Всі танцюють і співають «Нашо бабі огород» (фонограма «Пісня-рив»).

Затемнення.

КАРТИНА П'ЯТА

Всі у центрі зали. Карпо Карпович змашує робота. Телефонний дзвінок. Трубку, як завжди, бере робот.

РОБОТ. Вас ще слухають. Звідки я знаю? Від такого чую! *(Кидає трубку)*.

КАРПО КАРПОВИЧ. Ти диви, самопрограмується!

БАЗЛАЙ *(показує якийсь документ)*. Докотилися! Тут вижимки з анонімок на наш СТОП. Маємо вихід — самокритика, бо коли розглянуть без нас...

ЯЄЧКО. Буде стрес і вільний час.

ЖУК *(до Яєчка)*. Як стресну!

ЯЄЧКО. Тю на тебе! Не я ті анонімки писав.

НЕПТУНЕВИЧ. Графологічну експертизу!

БАЗЛАЙ. Документ машинописний, колеги.

ЖУК. Це діло треба розжувати. Катай бомагу вгледос.

БАЗЛАЙ *(розгортає папери)*. Зачитую анонімні вижимки. Перша: «Безпрецедентні інциденти відбуваються в нашій конторі. Так, шановний Базлай, користуючись відсутністю шефа, привласнив найлегший госпдогос-

вір з впровадження НОПу на м'ясокомбінаті. Користуючись університетськими зв'язками, цей шановний підключив студентів, які й виконали завдання під виглядом курсових проєктів. Якийсь нонсенс, шановні!»

ЖУК. Нептунович, собацюра, його легка рука.

НЕПТУНЕВИЧ. Я протестую!

ЯЄЧКО. Протестувати будеш у реанімації.

МЕРІ. Читайте далі.

БАЗЛАЙ. Друга вижимка: «Ніби культурна контора, та складається враження, що всі експерти недовчилися в лікнепі».

ЯЄЧКО. Чи не Жук?

БАЗЛАЙ. А він жук! Ось далі: «І всі свояки через дорогу навприсядки. Кумівщину розвели, особливо Яечко, дитя пивбарів, естетикою займається, а тільки тої естетики, що лається, як завклубом. Є один справжній трудяга, солідний чоловік і технолог Жук, але він...»

НЕПТУНЕВИЧ. Але він пише анонімки в стилі жebraцьких балад!

БАЗЛАЙ (*Жуку*). Не чекав від вас, колего...

ЯЄЧКО. Був колегою, а зараз стане калікою...

ЖУК. Показилися, чи що? Доведіть, що то я! Може, хтось мені яму рие моїми ж руками!

БАЗЛАЙ. Яму рие? Ось — «солідний чоловік і технолог Жук, але він зацькований кар'єристами всіх рангів, включаючи гегемона-наладчика шостого розряду Карпа Карповича».

ЯЄЧКО. То кого бити будемо, куме?

ЖУК. Правда очі коле...

УРКАІНЧУК. А ми тібе не в глаз, а в бровь!

БАЗЛАЙ. Далі ще цікавіше. Третя вижимка: «Єслі контора не схаменьотся, то, нерівна година, буде справа тютюн».

НЕПТУНЕВИЧ. Неровен час, будет дело-табак.

БАЗЛАЙ. Дякую за переклад. Продовжую: «Борг, як відомо, розрахунком червоний, а хто його сплатить,

коли в конторі вкалуєть один Уркаїнчук, а інші будують кури...»

НЕПТУНЕВИЧ. Строят кури.

БАЗЛАЙ. «...будують кури, і найперший розвратник Базлай, а Безвідповідальна тоже чревата наслідствами і, по слухам з перевірених вуст, хоче дізертіровать у секретну відпустку».

ЯЄЧКО. Ну, стиліст!

ЖУК. Стели, куме, мою чумарку та вкладайся на практичну стилістику, а ми тебе, сукиного сина, березовим прутом нижче поперека вчити будемо!

УРКАІНЧУК. Це сукинсинуація!

НЕПТУНЕВИЧ. Інсинуація.

БАЗЛАЙ. Тихо! Ось іще перли: «Влаштовують на роботі гулянки, бо заробітки добрячі і дурну силу діти ніде. То парубки, як хильнуть, беруть дам до танцю, помнуть, наобіцяють, а щоб одружитися, того від них не діждешся».

ЖУК. От Вустя ріже, ніби попові сповідається...

КАРПОКАРПОВИЧ. Писателі!

БАЗЛАЙ. А от і юна зміна підкинула: «Самі ні чорта не роблять, а на молодих відіграються. Головний інтелектуальний ідіот впаяв молодому фахівцеві Пахучому дві догани за прогули, бо заздрить його талантові...»

МЕРІ. Хто інтелектуальний ідіот?

ЖУК. У нас один такий розумний, Базлай, звісно...

БАЗЛАЙ. Ви, люмпен-інтелігент, хоч резюме дослухайте: «Пора їх усіх понизити, а молодих просунути наперед, молоді їм швидко карк скрутять і візьмуть до нігтя...»

НЕПТУНЕВИЧ. Шановні! Чули? До цього була... е-е... конструктивна критика і самокритика... Е-е... Стресовий вибух, масовий гіпноз, діалектичне невдоволення... е-е... своєю корисною працею. А останній абзац — пасквільне узагальнення! І догрався до нього молодший експерт Пахучий. Це його стиль!

В С І. Гнати втришия!

Б А З Л А Й. Хто взяв до нас це гуано?

Ж У К. Ти.

Б А З Л А Й. Я?! *(Знімає трубку)*. Алло!

Р О Б О Т *(бере трубку)*. Якого чорта?

Б А З Л А Й. Кіберіку, це я.

Р О Б О Т. Ай! Уважно слухаю. Перепрошую. Спаси-бі наперед.

Б А З Л А Й. Поворуши діодами. Хто дзвонив з при-воду Пахучого?

Р О Б О Т *(з виском перекручує плівку)*. Шеф попросив вас розібратися.

Б А З Л А Й. І все?

Робот вібрує від напруження, коротке замикання, трубка падає.

КАРПО КАРПОВИЧ. Інформаційне переважан-ня. Зараз вставлю новий запобіжник. *(Йде в закапелок до робота, лагодить його)*.

Б А З Л А Й. Отже, шеф попросив розібратися. Розберемося! Поскільки шеф відбув на міжнародний сим-позіум, а потім прибуде на риболовлю, беру керівництво на себе. З колегіальною відповідальністю. *(До Нептунє-вича)*. Іване Абрамовичу, пишіть порядок денний: «Про принциповість».

Ж У К. Нащо крутити? Про вигнання цього лобуря-ки Пахучого!

Б А З Л А Й. Отак в лоб? Шито білими нитками...

В С І. Правильно, вірно, мудро! «Про принципо-вість» — ніби про всіх.

КАРПО КАРПОВИЧ *(на секунду перериває ре-монт)*. Хитро!

Б А З Л А Й. Колеги! Принциповість — один з важли-вих чинників делегування повноважень в епоху НТР.

Ж У К. Делегування повноважень?

НЕПТУНЕВИЧ. Так формулює соціологія роз-поділ обов'язків.

ЖУК. Видумаютъ, чорти собачі! А втім, і соціологам жити треба.

БАЗЛАЙ. Прошу уваги! Візьмімо в цьому контексті молодшого експерта-конструктора Пахучого. Він маюється на об'єктах і спить за креслярською дошкою. В кращому разі — навпаки. Отже, нашій кузні прогресу Пахучий потрібен як зайцю стоп-сигнал. Він це розуміє й обшиває нас брудом. Прошу висловлюватись. Товаришко Мері!

МЕРІ. Моє дівоче серце крається навпіл і владно сигналізує: звільнити Пахучого, щоб ним і не пахло!

БАЗЛАЙ. Колего Жук!

ЖУК. Свояки мої милі, коршаки сизокрилі! Як видно, прогрес перебуває на колосальному піднесенні. Молодь тягнеться до безвідходної технології та навісного реманенту. А Пахучий — більмо і гальмо! Викоренити!

БАЗЛАЙ. Вам слово, Іване Абрамовичу!

НЕПТУНЕВИЧ. Безпрецедентний інцидент з Пахучим змушує оголосити йому імпічмент!

БАЗЛАЙ. Колего Уркаїячук!

УРКАІНЧУК. Не плюй в колодець, гласить мудрість, вилетить — не спіймаєш. А Пахучий плонував нам в очі і нехай вилетить. Уволить!

БАЗЛАЙ. Я дозволю собі...

Його перебиває дзвінок відремонтованого робота. Базлай бере трубку.

БАЗЛАЙ. Що у тебе, Кіберіку?

РОБОТ. Перепрошую. Даю інформацію з блоку пам'яті першого кварталу другої декади. Дзвінок шефу від члена-кореспондента Пахучого з приводу позитивного вирішення кадрового питання щодо пасинка, продукovanого по лінії другої дружини член-кора. Спасибі наперед.

БАЗЛАЙ (кидає трубку). Колеги! Чи не передали

ми куті меду? І справа не в тому, що вітчим Пахучого член-кор, а в тому, що наш гуманізм найгуманніший з усіх гуманізмів. Прошу висловлюватися. Товаришко Мері!

МЕРІ. Мое дівоче серце крається навіл і ніжно туркоче: хай пахне Пахучий на нашій науковій клумбі!

БАЗЛАЙ. Колего Жук!

ЖУК. Воно, конешно, як розжувати та поскородити прогрес, то, конешно, воно молоде діло. А молодь, як відомо, тягнеться до циклотронів та ротаційних борінок, і з Пахучого ще люди будуть, а може, і начальник. Не викоріювати.

БАЗЛАЙ. Прошу, Іване Абрамовичу!

НЕПТУНЕВИЧ. Безпрецедентний інцидент юного Пахучого є хворобою росту... е-е.. акселерації. Оголошую свій імпичмент персоною нон-грата.

БАЗЛАЙ. Ви, колего Уркаїнчук.

УРКАЇНЧУК. Яблуко від яблуні не всігда падалка. Не звільнять, а повісять!

КАРПОКАРПОВИЧ. Ну, артисти!

БАЗЛАЙ. Нащо зайві репліки? Отже, в резюме засідання «Про принциповість» запишемо принципове викриття окремих недоліків та посилення виховного впливу на перспективну молодь.

ВСІ. Взяти за основу!

Колектив виконує шлягер «Чікаго дайт» (фонограма),

Затемнення,

КАРТИНА ШОСТА

Всі, крім Базлая та Жука, в залі, Тримаять букети.

РОБОТ (теж з квітами, відповідає на телефонний дзвінок). І не дзвоніть, і не балакайте — у нас прийом. Коли? Після дощичку в четвер. У мене все. Що? Я тебе пошлю, я тебе так пошлю... Паразит! (Кидає трубку).

МЕРІ. Здається, їх не було цілу вічність!

ЯЄЧКО. Науковий туристичний вояж до Англії — це вам не жук наслідив.

ВУСТЯ. Божественно!

Входять туристи Базлай та Жук. Базлай у блайзері і з моноклем. Жук у смокінгу, вишиванці та полотняних штанах. Оплески.

НЕПТУНЕВИЧ. Зі щасливим турне по туманному Альбїону!

ЖУК. Яке дурне щасливе?

БАЗЛАЙ. Турне, туристична подорож...

ЖУК. А! Гуд бай! О'кей!

БАЗЛАЙ. Дякуємо, спасибі за квіти!

ЯЄЧКО. Може, мотнутись за чекушкою?

БАЗЛАЙ. Зворушені... Але ж робочий день...

І шеф...

НЕПТУНЕВИЧ. Наш вельмишановний керівник відбудув на ювілей товариства кінологів, а потім засідати-ме в прес-барі кінофестивалю дитячих фільмів.

БАЗЛАЙ. О! Тоді пляшки на стіл, сер Жук! А ви, леді і джентльмени, розбирайте сувенірні авторучки! На жаль, валюти в нас було, як перед получкою!

ЖУК. На ті бісові фунти хіба що фунт лиха можна купити!

МЕРІ. Ах, джентльмени! Чому ви не привезли пляш-ку віскі?

ЖУК. Рибонько моя, та це шотландське зілля просто натуральний самограй, і смердючий, як у баби Любки!

з мого села, бо жене вона з буряків, але й бере по-божому — рубляку. А в Бірмінгемі, приміром, сулія віскі — це кохтина. Я тільки ухитрився оцю свитку (*показує на смокинг*) та синтетичний кобеняк на риб'ячому хутрі виторгувати. А своїй тигрі змикитив набір конхвексьйону, то вона мене ледь не згрязла, бо не влізла у ті конхвексьйони, а як втокмачиш, що на такі габарити не те що в Англії — в Америці, далєбі, не виделують!

Я Є Ч К О. Сер! Нащо ви говорите «фост», коли чужо вимовляєте «хвізика»?

Ж У К (*добродушно*). От чортяка, от підкузьмив, еко кузькину міс, звиняйте за чужу лайку. Врізав би віжками, але ностальгія, то краще почоломкаємося, куме мій рідний!

Сердечно чоломкаються.

В С І. Хай живе! Будьмо! Ура!

Випивають. Робот теж лле мастило у воронку на голові.

НЕ П Т У Н Е В И Ч. А як функціонує у поточний момент британський політичний організм?

Б А З Л А Й (*вдягає монокль*). Питання неоднозначне, на мій погляд. У загальних рисах сформулюю відповідь так: безробіття, інфляція, депресія, твердолобість торі, песимізм, хіппі, ноу хеппі енд.

М Е Р І. О, ви справжній міжнародний оглядач! А екскурсії?

Б А З Л А Й. Тауер, Вестмінстер, Грінвіч, Біг Бен, Гайд-парк, Сіті, Сохо, трущоби, смог, зміна караулу біля Королівського палацу.

Ж У К. І магазин твіду на пікаділлі-стрітському кутку, де три тополі, якраз навпроти...

В У С Т Я. А сервіс, сервіс!

Ж У К. Сервізів там повно, навіть макітри бачив. Але дорогувато, все кусається...

В У С Т Я. А з промтоварами як?
Ж У К. Барахла достобіса, як на одеському товчку, і
приблизно в такій же ціні...

Я Є Ч К О. Товаришочки! Горілка кисне, нумо!

В С І. Поїхали!

М Е Р І. А стриптиз?

Б А З Л А Й. На це потворне явище Заходу у нас ва-
люти не вистачило.

Ж У К. Нащо той стриптиз, золоті мої, коли на вулиц-
ях хіппі таке виділяють, як коти на глині. Срамота! Йі-
бо, тільки з-за куца і можна дивитися!

У Р К А І Н Ч У К. А як щоб перекусить черв'ячка?

Н Е П Т У Н Е В И Ч. Заморить черв'ячка.

Б А З Л А Й. Між нами, серами, англійське меню
розраховане на дистрофіків.

Намагається втримати лівицею виделку з добрячим шматком брой-
лера, але з незвички зазнає фіаско.

Ж У К. Та кинь церемонитися, брате, рибу, птицю й
гарну молодицю треба брати голими руками! Свояки
мої рідні, з приводу випити і закусити там погибель, та
мое село пощезло б, якби сіло на той раціон. П'ють, як
горобці: ковток — і в хлам! Дав стаканяру перцівки гід-
ду, той клюнув, вирячився і так очмаїв, що взяв видел-
ку в ліву руку і їв закуску, допомагаючи собі ножем!
А з їдлом взагалі сміх! На прийомі в лорда-мера, при-
міром, усі стоять, а час іде, то питаю дядька з посоль-
ства, коли прийом почнеться, бо кишки марш грають.
Як зарегоче наше рідне аташе, шуруй, каже, пілігриме,
до лівого столика, там, каже, пару сендвічів та оранж
лишився, та хутко, бо прийом уже фінішує. Щастя, що
я у мандри добрячий шмат сала прихопив та дві грілки
саморобної — обійшовся без дистрофії...

Н Е П Т У Н Е В И Ч. А як з впровадженням про-
гресу?

ЖУК. Шурують, як голі в лазні, одразу хапають, песиголовці, і в діло, ні тобі покумекати, ні тобі розжувати.

КАРПО ҚАРПОВИЧ. А робітники?

БАЗЛАЙ. Нам програму хитро склали, щоб робітників не бачили.

ЖУК. Але ми не такі дурні, як з виду. У пабі трохи поговорили з роботягами, Базлай, слава богу, в англійській тягне. Працюють вони чорно, як воли, кваліфікований пролетар двадцять фунтів на тиждень має, звичайно, коли на біржі праці не скніє. А поганенька квартира сім фунтів тягне, та кредит, та страховка — от в нулях і залишаються. Мене спитав один бурлака-докер, де відпочиваю? Перерахував йому, як на духу, тридцятипроцентні Сочі, Алушту, Бердянськ, Кисловодськ, але не розп'якував про профілакторій, куди я заліг, щоб не возитися з модернізацією потокової лінії, і про село приховав, де б'ємо байдики на сметані в порядку шефства. Одне слово, рідні мої, трудяг там тиснуть і ніякий тобі профком не писне. Всі ми, братця, пропали б там ні за цапову душу...

КАРПО ҚАРПОВИЧ. Звичайно, робітників англійських жаль. Робота до душі, навчання, відпочинок — тут ми далеко попереду. Іще б нашу контору розігнати...

БАЗЛАЙ. А при чім тут наш скромний осередок прогресу?

КАРПО ҚАРПОВИЧ. Бо трутні ми, їмо державні гроші, а користі з нас — як із цапа молока!

НЕПТУНЕВИЧ. Але ж наш гуманізм, шановний, виключає потогінну систему...

КАРПО ҚАРПОВИЧ. Де той піт, самі гульки, понаплодили міфічних контор, мовляв, держава багата, все витримає...

НЕПТУНЕВИЧ. І таке говорить проста радянська людина!

КАРПО КАРПОВИЧ. А вона не проста, бо —
радянська!

Пауза.

МЕРІ. Товариші! Джентльмени! Облиште виробничі
суперечки хоча б заради цього святкового експромту!

ВСІ. Будьмо! На здоров'є! Со свиданьцем! Гамар-
джос! Віват! Прозіт! Банзай! Ура!

ВУСТЯ. Божественно! Повторити!

МЕРІ. Браво! На біс!

БАЗЛАЙ. І все ж будемо відверті — продуктив-
ність праці у них поки вища. Не гаймо ж часу! Ще по
одній — і на обідню перерву!

Дзвенять келихи, з'являються електрогітари, гримлять синкопи, всі
пританцьовують і співають «Пісню технокрадів»,

Сконструювати з бугая
Ми в силі навіть мамонта.
Технічна революція
Для нас як рідна мама та.

З солідними дипломами —
Звання щедріші за знання —
Зібралися в конторі ми
«НопСтопПрогресВпровадження».

Ми технократи, ми альянс
Краси і автоматики,
Ми чешем всіх у преферанс
Як сплав науки й практики.

Димить вулканом комбінат.
Як вирішить проблему ту?
Зростити радим пальмосад
Для психомікроклімату.

Затіпало новітній стан,
Як уколошкати його?
Ми радим взяти менший план
І техніка японського.

Заликоманило завод.
Для нас смішні проблеми ті —
В цехах вмикати вальс-гавот.
Ми радим для ритмічності.

Контора дасть усім одвіт,
Як втілити новації,
Ще де одвіт, а вже обід
В модерній ресторації.

Вечерю тягне той обід,
Овації, амбіції,
І науковий свій одвіт,
Бува, даєм міліції.

На хвилі НТР чудес
Прикриє нас наука вся,
Дорогу сам проб'є прогрес,
За прогресивку биймося!

Складаєм шану НТР,
Сердечній альма-матері,
Як на буфет прогрес попер,
А ми за ним в кільватері.

Ми — при науці, в цьому суть,
Тримаємось на кратері,
Допоки нас не відішлють
Туди... до альма-матері.

З а в і с а.

ЗМІСТ

ІРОНІЧНІ НОВЕЛИ

Гіпотеза щодо зникнення матерії	5
Формула благопристойності	7
Контексти	9
Чарівна ялинка	10
Обікрали	12
Контексти	15
Троянський рецепт	16
Гіпербола	19
Контексти	22
Свистун	23
Ефір з перцем	26
Контексти	29
Одіссея в тарілці	30
Хто спалив Карфаген?	33
Контексти	37
Сяйво далекої зірки	38
Кіно	42
Контексти	46
Рятівний рейс	47
Веселівський етюд	51
Контексти	56
І ми вертаєм	57
Халепя з хепі-ендом	62
Контексти	66
А солівій на калині	67
Вишибала	72
Контексти	78
Комісія	79
Вульгарна соціологія	84
Контексти	89
Вступ до літературознавства	90
Велика Сунічна Галявіна	97
Словосполучення	105

КАЖУТЬ ЛЮДИ, КАЖУТЬ

Сатирикон	109
Зайвого не треба	110
Рецензія	110
Гострий сюжет	111

Гарт	111
Лико й лик	112
Заочний проректор	112
Драчливе	113
Грань	113
Поп-культура	114
Різниця	114
«Дисидент»	115
Хто кого?	115
Мисливське	116
Кавказький тост	117
Домашня педагогіка	118
Профілактика	119
З небес на землю	120
Модерн-Отелло	121
Потойбічне	122
Персоніфікація	123
Антиначиння	124
Варіація	125
Антитеза	126
Підсумок	127
З півня курка	128
Синиця й сірники	130
Хіппі мимоволі	131
Ланцюгова реакція	132
Натуралісти	133
Діалог про руку	134
Жертва еволюції	135
Спортивне	137
ТВ балада	139
Байка про байку	143
НОП-СТОП (Технократичні сценки)	145

Андрей Степанович Крыжановский

КТО СЖЕГ КАРФАГЕН?

Юмор и сатира

Киев. «Молодь»

(На украинском языке)

Художне оформлення В. В. Кузьменка

Редактор В. Ф. Гужва

Художній редактор В. І. Пойда

Технічний редактор М. Л. Мелько

Коректори З. М. Клещенко, Н. С. Редичук

Інформ. бланк № 1008

Здано на виробництво 09.10.79. Підписано до друку 21.03.80.
БФ 31762. Формат 70×108^{1/32}. Папір друкарський № 3. Гарнітура
літературна. Друк. високий. Умовн. друк. арк. 8,05. Обл.-вид.
арк. 6,6. Тираж 65 000. Зам. № 486. Ціна 45 к.

Ордена «Знак Пошани» видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь»,
252004, Київ-4, Пушкінська, 28.

Київська книжкова фабрика республіканського виробничого
об'єднання «Поліграфкнига» Держкомвидаву УРСР, Київ,
вул. Воровського, 24.

Крижанівський А. С.

К85 **Хто спалив Карфаген? Гумор і сатира.— К.: Молодь, 1980.— 184 с.**

У цій книзі прицільними пострілами ведеться вогонь по пристосованцях різних мастей. Добре знайомий читачеві як автор своєрідних гуморесок, дотепних афоризмів, письменник розширив свій жанровий діапазон іронічною поезією та комедійними сценками.

К **70303—037**
М228(04)—80 79.80. 4702590200

У2

